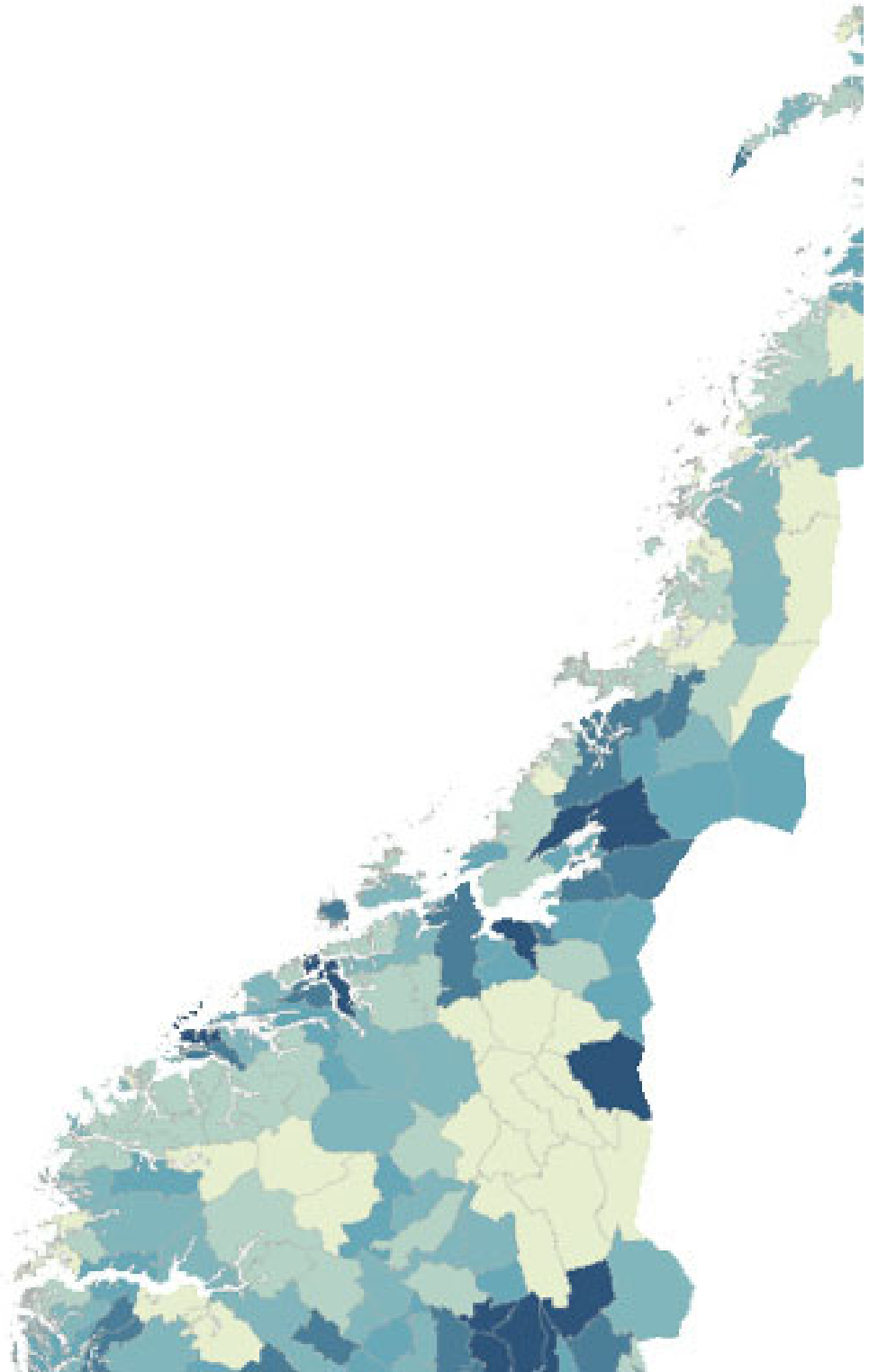

Gravplassundersøkelsen 2023

Rapporten er utarbeidet av Hovedorganisasjonen KA

ISBN 978-82-7991-275-0

Dato: 26.04.2024

Opplag/trykk: publisert som pdf-dokument på ka.no

Fagansvarlig for gravplassområdet i KA: Carsten Furuseth

Analyse og tekst: Carsten Furuseth og Kjersti Kambestad

Statistikk og utforming: Kjersti Kambestad

Illustrasjon på forsiden: utsnitt av kart som viser kremasjonsprosent i norske kommuner i 2023

KA tar forbehold om feil

<https://www.ka.no>

<https://gravplass.net>

1 Innhold

1	Innhold.....	3
2	Forord.....	7
3	Sammendrag og utviklingstrekk.....	8
4	Om undersøkelsen.....	10
4.1	Bakgrunn.....	10
4.2	Materiale og kilder.....	10
4.3	Nummerering av avsnitt og punkter.....	10
4.3.1	Endringer i måten undersøkelsen er strukturert fra 2018 til 2023.....	10
4.4	Begreper.....	10
4.5	Utvalg og datainnsamling.....	11
4.5.1	Uferdige besvarelser.....	11
4.5.2	Omkoding av tekstdata og fjerning av ekstremverdier.....	12
4.5.3	Oversikt over datasettene som er benyttet i rapporten.....	12
4.6	Spørsmålsformer i undersøkelsen.....	12
4.7	Svarprosent for undersøkelsen og enkeltpunkter.....	12
4.8	Representativitet.....	13
4.8.1	Dekningsgrad med hensyn til befolkning.....	13
4.8.2	Geografisk representativitet.....	13
4.8.3	Representativitet for små og store kommuner.....	14
4.9	Analyse.....	16
4.9.1	Kommuner og gravplassmyndigheter.....	16
4.9.2	Kommunestørrelse og innbyggertall.....	16
4.9.3	Antall dekar gravplass i kommunen.....	17
4.10	Nasjonale anslag.....	18
5	Resultater fra undersøkelsen - innledende spørsmål.....	19
5.1	Antall gravplasser i kommunen.....	19
5.1.1	Antall innbyggere i kommunen per gravplass.....	20
5.2	Egne nettsider for gravplassmyndigheten.....	23
5.3	Egen brevmal for gravplasskorrespondanse.....	25
6	Om gravplassen generelt.....	26
6.1	Årsverk administrative oppgaver.....	26
6.2	Årsverk knyttet til praktisk arbeid på gravplassene.....	27
6.2.1	Antall dekar per årsverk praktisk arbeid på gravplassen.....	28
6.3	Typer gravfelt/gravformer på gravplassene i kommunen.....	29
6.3.1	Felt for særskilt tilrettelagte graver.....	31

6.3.2	Navnet minnelund.....	32
6.4	Graver tilgjengelig til minst 3% av innbyggerne.....	34
6.5	Dødelighet fram mot 2050.....	37
6.6	Planer om etablering eller utvidelse av gravplasser neste 5 år.....	38
6.7	Nye gravplasser eller større utvidelser siste 4 år.....	40
6.8	Kostnader per grav for utvidelse.....	42
6.9	Offisiell åpning/markering	44
6.10	Antall graver i kommunen.....	45
6.11	Nasjonalt anslag over antall graver	45
6.12	Utvidet fredningstid.....	46
6.13	Nedbrytningsforhold	49
6.14	Maksimal festetid.....	52
6.15	Miljøtiltak på gravplassen.....	56
6.15.1	Iverksatte miljøtiltak	56
6.15.2	Kommentarer til iverksatte miljøtiltak	56
6.15.3	Planlagte miljøtiltak	58
6.15.4	Kommentarer til planlagte miljøtiltak	58
6.16	Tjenesteytingsavtale med kommune.....	61
6.16.1	Andel kirkelige gravplassmyndigheter som benytter seg av kommunale tjenester	61
6.16.2	Hvor stor del av gravplassdriften utføres av kommunen	65
6.16.3	Hvilke praktiske tjenester yter kommunen?	66
6.16.4	Hvilke administrative tjenester yter kommunen?	67
6.16.5	Reell verdi av kommunal tjenesteyting.....	68
6.16.6	Antall kommunale årsverk.....	70
7	Graver og gravlegging.....	71
7.1	Antall gravlegginger i 2022	71
7.1.1	Oversiktstabell antall gravlegginger i ulike gravformer	71
7.1.2	Andelen gravlegging i kister og urner i 2022.....	72
7.1.3	Andel kiste- og urnegravlegginger i undersøkelsen	73
7.1.4	Andel urnegravlegginger i ordinære felt og i navnet minnelund.....	75
7.1.5	Ikke folkeregistrert i kommunen.....	77
7.1.6	Avvisning av ikke folkeregistrerte personer.....	80
7.2	Særskilt tilrettelagte graver	81
7.2.1	Særskilt tilrettelagte graver i kommunen.....	81
7.2.2	Gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver	84
7.2.3	Gravlegginger av avdøde fra andre kommuner i særskilt tilrettelagte graver	86
7.2.4	Samarbeidsavtale om bruk av tilrettelagte graver.....	86

7.3	Henvendelser/ønsker om ulike tema.....	88
7.4	Behandling av søknader om forlengelse av festetid utover maksimal tid	91
7.5	Gravminner og plantefelt.....	92
7.5.1	Oversikt/verneplan over gravminner med historisk verdi eller kulturminneverdi.....	92
7.6	Stellavtaler	93
7.6.1	Forskuddsbetalte stellavtaler	93
7.6.2	Antall forskuddsbetalte stellavtaler	95
7.6.3	Stellavtaler med årlig fakturering.....	96
7.6.4	Private aktører som tilbyr stellavtaler	98
8	Kremasjon og krematorier	100
8.1	Hvor mange av kommunens innbyggere ble kremert i 2022.....	100
8.2	Offisiell kremasjonsstatistikk 2023 fordelt på kommunestørrelse og fylke	101
8.3	Krematoriedrift.....	106
8.4	Betaling for kremasjon i det mest benyttede krematoriet	108
8.5	Kremasjonsavgift per krematorium.....	109
8.5.1	Gjennomsnittlig pris for utenbys og innenbys kremasjon	110
8.6	Faktureringspraksis for kremasjon av avdøde som ikke bor i kommunen.....	110
8.7	Kremasjonsavgift for etterlatte.....	111
9	Økonomi.....	112
9.1	Festeavgift.....	112
9.1.1	Festeavgift kistegraver.....	112
9.1.2	Festeavgift urnegraver.....	113
9.2	Leie av gravkapell	114
9.3	Betaling for gravlegging av ikke folkeregistrert avdød	115
9.4	Betalingssats for avdøde som ikke er folkeregistrert i kommunen	116
9.4.1	Betalingssats for kistegravlegging av ikke folkeregistrert avdød	116
9.4.2	Betalingssats for urnegravlegging av ikke folkeregistrert avdød	119
9.4.3	Betalingssats tilrettelagte graver.....	121
9.5	Pris for plass i minnelund og urnevegg	122
9.5.1	Pris for plass i navnet minnelund	122
9.5.2	Pris for plass i unavnet minnelund	123
9.5.3	Pris for plass i anonym minnelund.....	123
9.5.4	Pris for plass i urnevegg	124
9.6	Kommentarer til økonomipunktene.....	124
10	Møter med tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet.....	125
10.1	Invitasjon til møter	125
10.2	Kommentarer angående erfaring med møter.....	126

11	Seremonirom og gravferdsritualer	128
11.1	Livssynsåpne seremonirom	128
11.1.1	Utvikling i tilbudet om livssynsåpne seremonirom fra 2009 - 2023.....	129
11.1.2	Livssynsåpne seremonirom - fordelt på kommunestørrelse.....	129
11.1.3	Livssynsåpne seremonirom - fordelt på fylke	130
11.1.4	Årsak til at gravkapell/seremonirom ikke er egnet	131
11.1.5	Sitteplasser i det største seremonilokalet	131
11.1.6	Seremonilokaler i omkringliggende kommuner.....	133
11.1.7	Etterspørsel etter seremonirom	133
11.1.8	Kommunal drøfting av etablering av livssynsåpent seremonilokale	136
11.1.9	Bruk av kirkebygg til livssynsåpne seremonier	137
11.2	Gravferder besørget av kommunen	140
12	Vedlegg	142
12.1	Liste over tabeller	142
12.2	Liste over figurer	146
12.3	Referansetabell for felles spørsmål i 2018- og 2023-undersøkelsen.....	147
12.4	Gravplassundersøkelsen 2023: spørreskjema med veiledningstekster.....	151
12.5	Gravplassundersøkelsen 2023 - spørreskjema til kommunale gravplassmyndigheter	161
12.6	Spørsmål i undersøkelse om kommunal tjenesteyting (2022).....	163

2 Forord

Denne undersøkelsen er utarbeidet på grunnlag av en omfattende spørreundersøkelse Hovedorganisasjonen KA gjorde i 2023.

Alle landets gravplassmyndigheter ble invitert til å være med på undersøkelsen. Det omfattet 342 kirkelige fellesråd (inkludert menighetsråd med fellesrådsoppgaver) og 7 kommuner. 246 gravplassmyndigheter har levert besvarelser på 2023-undersøkelsen, og KA ønsker å takke disse for bidragene, som muliggjør nasjonale tall på et viktig samfunnsområde.

Offentlig gravplassforvaltning berører alle i samfunnet og er regulert gjennom gravplassloven med forskrift. Det har kommet flere endringer i lov og forskrift de siste årene.

Endringene legger til rette for flere typer gravformer og forenkling av navneflytting fra privat gravsted til navnet minnelund. Urnevegg ble igjen tillatt (etter forbud siden gravplassloven kom i 1997). Innbyggerne har med dette fått flere valg og gravplassene er blitt mer fleksible med tanke på individuelle behov og ønsker.

Mange gravplasser har store utfordringer knyttet til dårlige nedbrytningsforhold og endringer i gravplassforskriften har gitt lokal gravplassmyndighet mulighet til å stenge gravfelt og gravplasser for kistegravlegginger. Undersøkelsen kartlegger omfanget av utfordringene.

I analysen har vi lagt vekt på å få fram variasjoner mellom kommunestørrelser og fylker.

Nytt i årets undersøkelse er at vi har samlet inn data fra andre kilder og brukt dette for å sammenligne det med innkomne svar. Blant annet har vi sammenlignet areal gravplass med antall årsverk som jobber med praktiske oppgaver. Vi har også tatt inn offisiell kremasjonsstatistikk og laget kart som viser hvordan kremasjonsprosenten er fordelt i Norge.

Gravplassundersøkelsen 2023 bidrar til et oppdatert kunnskapsgrunnlag når det gjelder utviklingen innenfor gravplassforvaltningen i Norge.

Marit Halvorsen Hougsnæs

Administrerende direktør
Hovedorganisasjonen KA

3 Sammendrag og utviklingstrekk

Av Norges 357 kommuner er kirkelige fellesråd (etter gravplassloven) lokal gravplassmyndighet for 351 av dem (98%). Fra og med 2021 ble gravplassloven endret slik at kommuner som ønsket å overta som gravplassmyndighet kunne søke om dette uavhengig av kirkelig fellesråds godkjenning. Siden da har det vært en formell overføring av rollen som lokal gravplassmyndighet i kommunene Bærum og Oslo. I disse kommunene var det allerede en ren kommunal driftsmessig forvaltning av gravplassdriften. I 98 % av kommunene er det kirkelig fellesråd som er gravplassmyndighet.

I gravplassdatabasen i Ordna Eiendom (KAs eiendomsdatabase) er det registrert 2325 gravplasser, i ca. 1600 av disse er alle typer gravfelt/ gravformer også registrert. Dette er den eneste databasen som inneholder denne oversikten, og har derfor vært et viktig supplement til gravplassundersøkelsen 2023.

Gravplasslovens faneparagraf om at "gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn" skal tas på alvor av alle gravplassmyndighetene. Undersøkelsen belyser hvordan dette nedfeller seg helt konkret ute i norske kommuner.

Sentrale spørsmål er: Finnes det gravfelt/ gravformer som tar på alvor de behov dagens innbyggere har? Hva slags kommunikasjon foregår mellom tros- og livssynssamfunn og gravplassmyndighetene? Hvordan står det til med livssynsåpne seremonirom? Hvordan alt dette tilrettelegges, handler om å ta tros- og livssynssamfunnene på alvor i gravferdsspørsmål.

Det har kommet flere store endringer i lov og forskrift siden 2018-undersøkelsen. Det er nå mer søkelys på dårlige jordbunnsforhold på norske gravplasser, noe som i 2022 åpnet for å stenge gravfelt og gravplasser. Lokale gravplassvedtekter er også blitt forpliktet av et mer omfattende regelverk. Det er nå Statsforvalteren i Vestfold og Telemark som godkjenner lokale gravplassvedtekter for hele landet, etter at vedtektene har vært ute på høring. Denne endringen innebærer et økt fokus på den gravansvarliges rettigheter.

Undersøkelsen viser at det er en positiv utvikling knyttet til tilrettelagte graver og navnet minnelund. Den markante økningen av navnedde minnelunder viser at lokale gravplassmyndigheter er åpne for andre gravformer enn de tradisjonelle. Økt bruk av kremasjon betyr også mindre behov for gravplassutvidelser og mindre tap av natur og dyrkbar jord.

Etter at tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn enn Den norske kirke ble overført fra den enkelte kommune til staten, har det blitt vanskeligere for lokal gravplassmyndighet å skaffe seg oversikt over tros- og livssynssamfunn som er aktive på stedet. Undersøkelsen avdekker også at det store flertallet av kirkelige fellesråd som er gravplassmyndighet, ikke har hjemmesider som er tros- og livssynsåpne. Dette gjelder alle kommunestørrelser. Dette er en trend som vi også så i 2018-undersøkelsen.

Undersøkelsen avdekker også omfanget av livssynsåpne seremonirom. Befolkningen i de 145 gravplassmyndighetsområdene som svarer at de har tilbud om livssynsåpne seremonirom, utgjør i sum 3 382 734 innbyggere. Basert på dette kan vi anta at det er ca 4,9 millioner mennesker i Norge som bor i kommuner hvor det tilbys lokaler til livssynsåpne gravferdsritualer.

Undersøkelsen har også tatt for seg utfordringer med økt dødelighet fram mot 2050, og om behovet for gravplassareal har blitt drøftet med bevilgende myndigheter. Her svarer 18 % at det er tatt høyde for økte dødstill i kommunens arealplan, mens 31 % sier at de har nok gravplassarealer.

Rapporten avdekker ikke hvor kritisk dette problemet er, men peker i en retning av at det er behov for en bevisstgjøring i kommunene på denne problemstillingen.

Det utsendte skjemaet har ikke hatt obligatoriske spørsmål. Dette har medført at mange av respondentene ikke har svart på alle spørsmålene. Vi savner for eksempel, flere svar fra landets største kommune, Oslo. På utvalgte punkter supplerte vi her med data innhentet i direkte kontakt med gravplassetaten.

Vi har brukt kartdata fra gravplassdatabasen og trukket ut hvor mange dekar gravplass landets 2325 gravplasser utgjør, og sett det i forhold til antall årsverk praktisk drift på gravplass. Tallene vi har regnet ut er gjennomsnittlig antall dekar pr. årsverk, fordelt på fylke. Dette antar vi kan være nyttig for lokal gravplassmyndighet i sin dialog med bevilgende myndigheter.

Tallet på verneplaner ser ikke ut til å ha økt siden 2018. Det kan tyde på at mange lokale gravplassmyndigheter enten ikke har tid til å prioritere dette, eller mangler kunnskap og kompetanse. Dette er alvorlig med tanke på alle lokale kulturminner som forsvinner fra norske gravplasser hvert år.

I kapittelet om kremasjon og krematorier har vi koblet svar fra undersøkelsen med den offisielle kremasjonsstatistikken fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. De fleste steder er kremasjonsandelen større i områder som har eller ligger i nærheten av et krematorium.

Vi har for første gang innhentet informasjon om hvordan krematoriene fakturerer, og overraskende mange fakturerer direkte til de etterlatte eller via gravferdsbyrå. Dette kan tyde på at kremasjon blir sett på som et privat anliggende.

Gravplassloven sier at det ikke er noen som sørger for den avdødes gravferd, så er gravferden kommunens ansvar. I årets undersøkelse har vi kartlagt omfanget av dette. Som forventet forekommer kommunal begravelse hyppigst i de største kommunene. I kommuner med mer enn 50 000 innbyggere er det i gjennomsnitt 13 slike gravferder i året, mens i kommuner med under 2500 innbyggere forekommer dette svært skjeldent.

KA har gjennomført undersøkelser på gravplassområdet med fem års mellomrom, og har som mål å følge opp med en ny undersøkelse i 2028 for å følge utviklingen. Innen da har det forhåpentligvis kommet noe mer offentlig statistikk på gravplassområdet, som kan gjøre det mulig å slanke volumet i undersøkelsen noe. Vi tror at det likevel vil være behov for å fortsette å innhente tall direkte fra de som forvalter gravplassmyndighetene lokalt.

KA håper at rapporten kan bidra til økt kunnskap på gravplassområdet og gi nyttige tall for de som jobber med gravplassspørsmål ute i kommunene, regionalt og på nasjonalt plan.

4 Om undersøkelsen

4.1 Bakgrunn

Årets undersøkelse (2023) er den fjerde gravplassundersøkelsen Hovedorganisaasjonen KA har gjennomført. Undersøkelsen i 2018 var den første som ble publisert i rapportformat, og før det ble det kartlagt gravplasstemaer i 2009 og 2013. Flere av spørsmålene i 2023 er de samme som i de tre tidligere undersøkelsene. KA har som mål å gjennomføre en tilsvarende kartlegging hvert femte år, for å kunne følge utviklingen på området.

Målet med undersøkelsene er å skaffe faktagrunnlag for beslutnings- og planleggingsprosesser nasjonalt, regionalt og lokalt. Det er lite nasjonal statistikk på gravplassfeltet, og disse undersøkelsene har avhjulpet fraværet av nasjonale styringsdata.

4.2 Materiale og kilder

Denne rapporten presenterer resultatene fra undersøkelsen som ble foretatt av KA i 2023. Rapporten er supplert med andre kilder, f.eks. kremasjonsstatistikken som årlig samles inn av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, og grunnlagstall fra SSB på innbyggertall. Andre kilder er gravplassdatabasen og dens tilhørende GIS-database (kartdata). I tillegg til innsamling av data fra gravplassmyndighetene via Netigate ble det også foretatt en ringerunde til krematoriene for å kartlegge bl.a. kremasjonsavgift og antall årsverk.

4.3 Nummerering av avsnitt og punkter

I tillegg til vanlig nummerering av kapitler og avsnitt merkes spørsmålene med det nummeret de hadde i selve skjemaet, og dette ligger sammen med formuleringen av spørsmålet, som kommer først i hvert avsnitt. Begrepet punkt brukes som referanse til spørsmålet i skjemaet, og begrepet avsnitt viser til avsnittet i rapporten. Oversikt over hvordan spørsmålene var nummerert og fremsto i skjemaet, finnes som vedlegg.

4.3.1 Endringer i måten undersøkelsen er strukturert fra 2018 til 2023

Undersøkelsen gjentar de temaene som ble kartlagt i 2018, med noen tilleggspunkter. Der spørsmålene handler om samme tema har vi så langt det er mulig beholdt samme formuleringer, for å gjøre det mulig å sammenstille og se på utvikling fra tidligere undersøkelser. Strukturen i skjemaet og i rapporten er endret, og punktene er gruppert på en ny måte. Dette gjør oppslag i 2018-undersøkelsen noe mer komplisert. Der det finnes tall fra 2018 er de referert under hvert punkt. I tillegg finnes en referansetabell som vedlegg, som skal gjøre det enklere å finne relevant sammenligningspunkt fra 2018.

4.4 Begreper

Med begrepet "gravplassmyndighet" menes den organisatoriske enheten som har den juridiske myndigheten på gravplassområdet i eller for hver kommune. Gravplassloven legger dette ansvaret i utgangspunktet til kirkelig fellesråd i hver kommune, men loven åpner også for at kommunen kan være

gravplassmyndighet. Det er 6 kommuner som har eller har overtatt gravplassmyndigheten fra kirkelig fellesråd.

"Gravplassmyndighet" som begrep omfatter altså både kirkelige fellesråd og kommuner. Når kirkelig fellesråd opptrer som gravplassmyndighet, skjer dette på vegne av det offentlige, og virksomheten er underlagt samme regelverk og oppgaver som kommunale gravplassmyndigheter.

Begrepet "respondent" viser til de gravplassmyndighetene som har levert inn besvarelse. Der det er levert inn flere besvarelser på en gravplassmyndighet, er det den med nyest dato som blir registrert.

4.5 Utvalg og datainnsamling

Datainnsamlingen er utført av Hovedorganisasjonen KA. Undersøkelsen er sendt via epost til alle landets gravplassmyndigheter. Innsamlingsperioden var fra 6.mars 2023 til 7.desember 2023.

Det ble sendt et eget skjemaoppsett til de kommunale gravplassmyndighetene hvor enkelte punkter som ikke er relevante for disse ble utelatt. Dataene ble samlet i ett datasett.

Undersøkelsen ble foretatt i surveyprogrammet Netigate og sendt ut til de 349 gravplassmyndighetene som dekker landets 357 kommuner. Det ble til sammen samlet inn 246 skjemaer, hvorav 4 er levert fra kommuner hvor gravplassmyndigheten ligger hos kommunen, eller hvor gravplassvirksomheten ivaretas av kommunen¹.

I tillegg ble det foretatt en ringerunde med innhenting av data fra kremasjonsvirksomhetene om f.eks. hvor mange årsverk som inngår i praktisk drift av krematoriet. De fleste krematoriene drives av en gravplassmyndighet, men ett er organisert som et interkommunalt selskap (IKS).

Enkelte gravplassmyndigheter ble også kontaktet for å supplere noen nøkkeltall som ikke var besvart, f.eks. på antall kistegraver og urnegraver. Der det er gjort manuelle tilføyelser, er det dokumentert i datasettet i SPSS.

Fagsystemleverandørene har blitt kontaktet, og har oppgitt tall som har blitt brukt for å supplere og delvis korrigere tall fra undersøkelsen.

Det ble gjennomført en undersøkelse om kommunal tjenesteyting i 2022, og tallene fra denne undersøkelsen er ikke publisert i egen rapport. Tall herfra er benyttet i denne rapporten for å supplere tallene omkring kommunal tjenesteyting. Enkelte punkter om kommunal tjenesteyting ble sløyfet i skjemaet, siden det allerede forelå aktuelle tall fra tjenesteytingsundersøkelsen.

4.5.1 Uferdige besvarelser

Det ble registrert enkelte besvarelser som var ferdig utfylt, men ikke innsendt. Respondentene på disse ble kontaktet, og der de ga bekreftelse ble disse inkludert. Der det ikke var mulig å få kontakt med respondentene, ble besvarelsene forkastet.

¹ Det er til sammen 6 kommuner hvor gravplassmyndigheten er formelt ivaretatt av kommunen, og i tillegg kommer det fram i undersøkelsen at det er 27 kommuner hvor gravplassmyndigheten formelt ligger hos kirkelig fellesråd, men hvor kommunen har ansvar for all drift på gravplassen.

4.5.2 Omkodning av tekstdata og fjerning av ekstremverdier

Tallpunktene i undersøkelsen ble registrert som tekstfelt, bl.a. for å gi mulighet for å angi årsverk med desimaler. En del respondenter har besvart i litt ulik form, og besvarelsene er omkodet til tallformat. Der det ikke gikk tydelig frem hva svaret var, har svaret blitt forkastet. Enkelte ekstremverdier er slettet. I noen få tilfeller har respondentene blitt kontaktet slik at de kunne presisere hva svaret skulle være. Alle endringer og tillegg er dokumentert i datasettet.

4.5.3 Oversikt over datasettene som er benyttet i rapporten

Statistikkprogrammet IBM SPSS er benyttet for analyse. Rapporten er basert på fem datasett i SPSS:

- a) Datasett 1: svarene fra respondentene på hovedundersøkelsen
- b) Datasett 2: alle kommuner med fylke, innbyggertall og dekar gravplass i kommunen
- c) Datasett 3: alle gravplassmyndigheter med fylke, innbyggertall og dekar gravplass i kommunen
- d) Datasett 4: svarene fra ringerunde til krematoriene
- e) Datasett 5: Undersøkelse om kommunal tjenesteyting på gravplassen utført i 2022, med svar fra 213 kirkelige fellelråd

4.6 Spørsmålsformer i undersøkelsen

Skjemaene ble sendt ut med Netigate, og har fire ulike format:

- a) Envalgsspørsmål, hvor man kun kan velge ett alternativ
- b) Flervalgsspørsmål, hvor man kan huke av på ett eller flere alternativer
- c) Tallfelt, hvor man oppgir et heltall med eller uten desimaler
- d) Tekstfelt for kommentarer

I rapporten angir vi under hvert avsnitt hvilken av disse formene hvert enkelt spørsmål hadde i skjemaet. Flervalgspunkter opptrer i datagrunnlaget som separate variabler, men sammenstilles i rapporten. Enkelte ganger sammenstilles et utvalg av svaralternativene i egne tabeller.

4.7 Svarprosent for undersøkelsen og enkeltpunkter

246 av 349 gravplassmyndigheter har svart på undersøkelsen, dette tilsvarer 70% av gravplassmyndighetene. Antallet kommuner som er dekket av undersøkelsen er 254 av 357, og 71 % av kommunene er dermed representert.

Undersøkelsen omfatter svært mange punkter, og erfaringsmessig er det vanskelig å få mange til å svare dersom man gjør hvert enkelt punkt obligatorisk.

Hvert enkelt punkt i undersøkelsen var ikke obligatorisk å svare på for å gå videre, derfor vil antallet svar variere for hvert enkelt punkt. Påliteligheten av materialet må derfor vurderes av leseren ut fra svarandelen på de ulike punktene.

Prosentvis beregning for tallpunkter og envalgspunkter gjøres ut fra de som har svart på punktet. Prosentvis beregning for flervalgspunkter gjøres ut fra de som har avgitt minst ett svar på punktet.

4.8 Representativitet

Svarprosenten for undersøkelsen i sin helhet når man teller antall kommuner som er dekket er 71,1%, og i dette avsnittet går vi gjennom og ser på om det er geografiske eller andre skjevheter i materialet som kan gjøre utslag for representativiteten.

I tabellene i dette avsnittet vises antall kommuner som er representert i undersøkelsen, fordelt på fylke og kommunestørrelse.

4.8.1 Dekningsgrad med hensyn til befolkning

I undersøkelsen er det levert inn besvarelser fra 246 gravplassforvaltninger. Disse dekker 254 av landets 357 kommuner, altså 71% av kommunene. Antallet kommuner i 2023 var 356, og endringen består i at Haram kommune er skilt ut fra Ålesund kommune.

Summen av befolkningen i de 254 kommunene er 4 814 150, og dette utgjør 88% av totalbefolkningen på 5 488 984².

Figur 1 Andel av befolkningen nasjonalt som er dekket av undersøkelsen

4.8.2 Geografisk representativitet

Merk at dataene ble samlet inn i 2023, men er kodet med fylke ut fra fylkesstrukturen per 1.1.2024.

Trøndelag, Buskerud, Finnmark, Møre og Romsdal og Troms fylker har lavere svarprosent enn gjennomsnittet nasjonalt på 71%, og Møre og Romsdal og Troms ligger lavest med ca halvparten av kommunene i fylkene representert.

² Ref SSBs innbyggertall per 1.1.2023

Fylke	Antall kommuner i fylket	Antall kommuner i undersøkelsen	Prosentmessig dekning
Oslo	1	1	100,00 %
Vestfold	6	6	100,00 %
Akershus	21	18	85,70 %
Telemark	17	14	82,40 %
Agder	25	20	80,00 %
Rogaland	23	18	78,30 %
Østfold	12	9	75,00 %
Innlandet	46	34	73,90 %
Nordland	41	30	73,20 %
Vestland	43	31	72,10 %
Trøndelag	38	26	68,40 %
Buskerud	18	12	66,70 %
Finnmark	18	11	61,10 %
Møre og Romsdal	27	14	51,90 %
Troms	21	10	47,60 %
Hele landet	357	254	71,1 %

Tabell 1 Geografisk representativitet

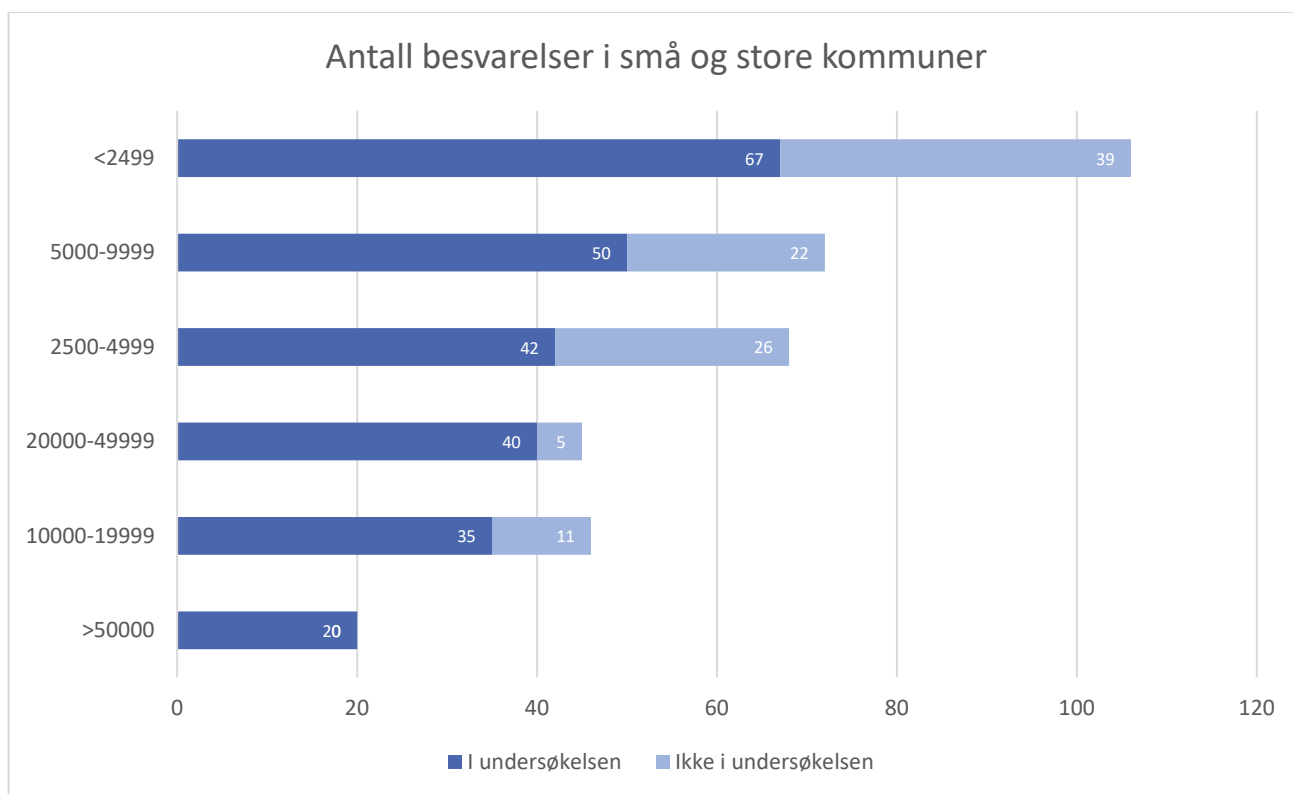
4.8.3 Representativitet for små og store kommuner

Inndelingen i kommunestørrelse er basert på SSBs innbyggertall per 1.1.2023. Kommunegruppen som har lavest dekning er kommunene med mellom 2500 og 4999 innbyggere, mens gruppen med høyest dekning er de med over 50 000 innbyggere. Summen av kommuner under 10 000 innbyggere i undersøkelsen er 159, og det utgjør 65 % av kommunen i undersøkelsen. Det er derfor grunn til å tro at de minste kommunenes anliggender skal være godt representert i materialet.

Representativitet for små og store kommuner

Kommunestørrelse	Antall kommuner totalt	Antall kommuner i undersøkelsen	Prosentmessig dekning
<2499	106	67	63,2 %
2500-4999	68	42	61,8 %
5000-9999	72	50	69,4 %
10000-19999	46	35	76,1 %
20000-49999	45	40	88,9 %
>50000	20	20	100,0 %
Total	357	254	71,1 %

Tabell 2 Representativitet i forhold til størrelse på kommunen

Figur 2 Antall besvarelser i små og store kommuner

4.9 Analyse

Rapporten er empirisk basert. Den har som mål å presentere tallene på en mest mulig nøytral måte, slik at man kan få et faktagrunnlag og følge utviklingen på ulike områder over tid. Det er ikke satt opp konkrete hypoteser som testes, og det gjøres ikke regresjonsanalyser som vurderer hvilke faktorer som er drivende for ulikheter eller endring.

Utvalget av bakgrunnsvariabler bygger på en forutsetning om at det er relevant variasjon basert på disse variablene, altså at forhold rundt gravplassvirksomheten varierer ut fra geografi og kommunestørrelse. Rapporten vil avdekke variasjon med hensyn til disse variablene, men tar i utgangspunktet ikke stilling til kausalitet, altså hva som forårsaker variasjonen.

Variabelen "kommunestørrelse" er basert på innbyggertall og den geografiske variabelen er basert på fylke. I tillegg benyttes variabelen "antall dekar gravplass", som er hentet fra gravplassdatabasen.

4.9.1 Kommuner og gravplassmyndigheter

Antall kommuner per 1.1.2024 var 357. I de fleste tilfeller samsvarer gravplassmyndighetens geografiske ansvarsområde med en kommune, men 6 gravplassmyndigheters ansvarsområde består av mer enn en kommune. Antall gravplassmyndigheter er derfor 349. Oversikt over gravplassforvaltninger som dekker et område på to eller flere kommuner:

Gravplassforvaltning	Kommuner	Innbyggertall per 1.1.2023
Storfjorden	Fjord, Stranda	6915
Leirfjord og Alstahaug	Leirfjord, Alstahaug	9570
Odal	Sør-Odal, Nord-Odal	13079
Midtre Namdal	Flatanger, Namsos, Overhalla	19904
Eidsvoll og Hurdal	Eidsvoll, Hurdal	30282
Sør-Innherad	Frosta, Levanger, Verdal	37991

Tabell 3 Oversikt over gravplassmyndigheter som består av mer enn en kommune

4.9.2 Kommunestørrelse og innbyggertall

Bakgrunnsvariabelen "kommunestørrelse" er basert på innbyggertall per 1.1.2023 fra SSB, og kommune- og fylkesstrukturen er basert på 1.1.2024. SSBs innbyggertall er justert ut fra endringen i kommunestrukturen i 2024, fordi Ålesund kommune ble oppdelt tilbake til Ålesund og Haram³.

For å forenkle, refererer begrepene "kommunestørrelse" og "innbyggertall" til antall innbyggere i kommunen. For de områdene hvor gravplassmyndigheten går over flere kommuner vil det være innbyggertallet i den største kommunen som benyttes.

³ Ålesund kommune ble delt i Ålesund og Haram kommune 1.1.2024, og i datasettet for undersøkelsen er Haram registrert med et estimert befolkningstall på 9500. Tilsvarende tall er trukket ut fra SSBs befolkningstall for Ålesund.

4.9.3 Antall dekar gravplass i kommunen

Bakgrunnsvariabelen "antall dekar gravplass" er hentet ut fra flatedata (polygoner) fra gravplassdatabasen i Ordna eiendom (tidligere Kirkebyggdatabasen). Tallene må leses med forbehold, blant annet fordi kartgrunnlaget ikke skiller på gravplasser som er private, nedlagt eller i drift. I tillegg er flatene i kartgrunnlaget ikke helt enhetlig tegnet opp, for eksempel er grunnflaten for kirkebyggene ikke trukket fra, og det er ulikt om f.eks. parkeringsplasser er innenfor eller utenfor flatene. Areal tallene kan derfor ikke brukes på kommunenivå, men benyttes aggregert på fylkesnivå.

I rapporten settes tallene sammen med tallene for årsverk praktisk arbeid på gravplassene, for å se på forholdet mellom antall årsverk som er avsatt til praktisk arbeid på gravplassene og antall dekar gravplass.

Oversikt over antall dekar gravplass i fylkene kalkulert ut fra polygonene (flatene) i gravplassdatabasen:

Circa dekar gravplass per fylke		
Fylker	Sum dekar gravplass	Gjennomsnitt dekar gravplass per kommune
Oslo	1571,98	1571,98
Vestfold	1015,32	169,22
Østfold	1470,9	122,57
Akershus	1752,24	83,44
Rogaland	1531,65	66,59
Trøndelag	2423,02	63,76
Troms	1285,57	61,22
Telemark	949,4	55,85
Buskerud	992,75	55,15
Vestland	2364,05	54,98
Møre og Romsdal	1416,15	52,45
Nordland	2099,16	51,2
Agder	1186,06	47,44
Innlandet	1995,84	43,39
Finnmark	605,62	33,65
Total	22659,71	63,47

Tabell 4 Dekar gravplass per fylke

4.10 Nasjonale anslag

På en del av punktene blir det kalkulert nasjonale anslag, f.eks. under avsnittene om antallet kiste- og urnegraver. Nasjonale anslag må leses ut fra de forutsetningene og forbeholdene som er knyttet til datamaterialet. Der det har vært mulig, har vi innhentet data fra flere kilder, og i noen tilfeller sett bort fra tall i undersøkelsen, der den har vist seg å ha svakheter. Ett eksempel på dette var spørsmålet om antall urnegraver, hvor det kan se ut som en del av respondentene har blandet sammen urnegrav og urneplass, og svart ut fra hvor mange urner som er satt ned. I dette kapitlet har vi innhentet tall fra fagsystemleverandørene, og kombinasjonen av ulike kilder har gitt grunnlag for nasjonale anslag.

5 Resultater fra undersøkelsen - innledende spørsmål

I starten av undersøkelsen ble det kartlagt noen overordnede forhold, f.eks. hvor mange offentlige gravplasser man har ansvar for. I tillegg ble det spurt om i hvilken grad gravplassmyndigheten har iverksatt anbefalte tiltak for å tydeliggjøre for befolkningen at virksomheten skjer på vegne av det offentlige, uavhengig om hvem som er gravplassmyndighet.

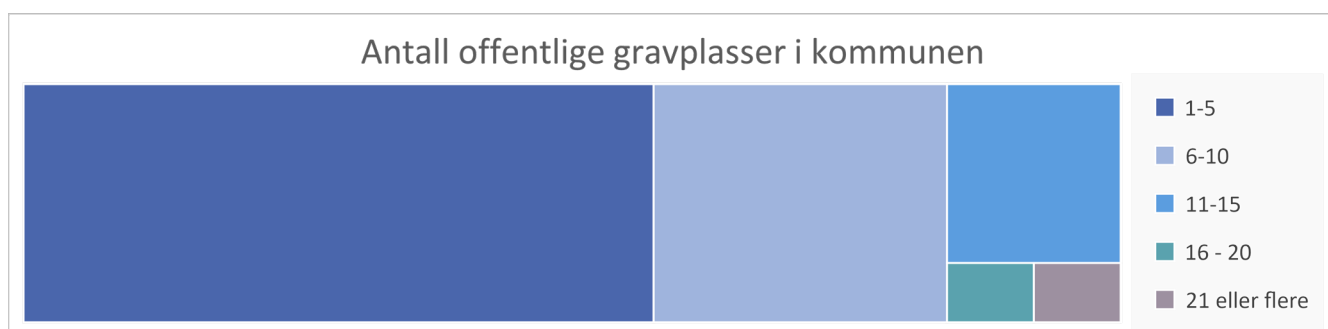
5.1 Antall gravplasser i kommunen

Punkt 1.3 Hvor mange offentlige gravplasser er i bruk i kommunen?

Alle 246 respondenter svarte på dette punktet. Summen av svarene var til sammen 1521 gravplasser. Høyeste oppgitte antall for en gravplassmyndighet var 25 gravplasser. Svaret som ble oppgitt flest ganger er 3, avgitt av 17%. 7 % oppgir at de har kun en offentlig gravplass, 13% oppgir at de har 2.

Antall offentlige gravplasser i kommunen	Antall svar	Prosent
1-5	139	58 %
6-10	67	27 %
11-15	29	12 %
16 - 20	6	2 %
21 eller flere	5	2 %

Tabell 5 Antall offentlige gravplasser i bruk i kommunen

Figur 3 Antall offentlige gravplasser i kommunen

5.1.1 Antall innbyggere i kommunen per gravplass

Ut fra besvarelsene i undersøkelsen, er det gjennomsnittlig en gravplass per 2654 innbyggere i Norge, nasjonalt sett. Det er sterk variasjon mellom kommunestørrelse. I noen større byer er det flere titusener av innbyggere per gravplass, mens i små kommuner er tallene svært mye lavere.

Kommuner i undersøkelsen med over 10 000 innbyggere per gravplass

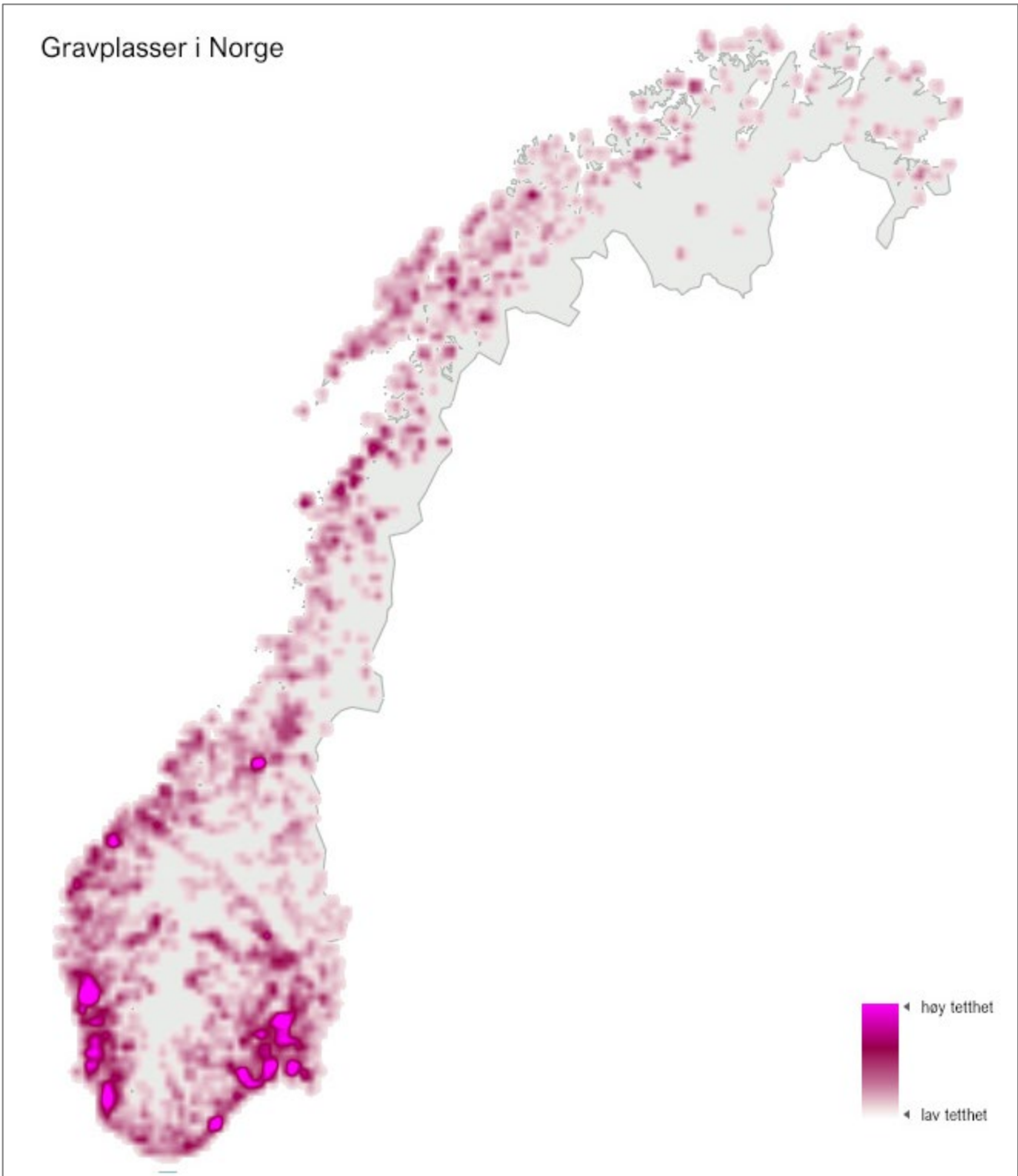
Kommune	Antall innbyggere i kommunen per gravplass
Oslo	37 318
Bærum	21 646
Moss	17 080
Bergen	13 151
Lillestrøm	13 074
Nittedal	12 720
Nordre Follo	12 449
Asker	10 865
Ullensaker	10 717
Trondheim	10 633
Kristiansand	10 506

Tabell 6 Kommuner i undersøkelsen med over 10 000 innbyggere per gravplass

Kommuner i undersøkelsen med under 300 innbyggere per gravplass

Kommune	Antall innbyggere i kommunen per gravplass
Steigen	296
Tysnes	291
Bremanger	290
Gildeskål	275
Gratangen	270
Engerdal	266
Dyrøy	264
Moskenes	245
Bindal	232
Måsøy	224
Utsira	208
Bygland	189
Solund	189
Rødøy	104

Tabell 7 Kommuner i undersøkelsen med under 300 innbyggere per gravplass

Figur 4 Gravplasser i Norge - geografisk tetthet. Kilde: Ordna Eiendom, Gravplassdatabasen 2024

Kartframstillingen viser tettheten av gravplassene. Datagrunnlaget er 2325 gravplasser i gravplassdatabasen som er plassert med punktkoordinater. Det er naturlig nok et visst samsvar mellom tettheten av gravplasser og befolkningstetthet generelt, men f.eks. i deler av Nord-Norge er antallet gravplasser høyere enn befolkningstettheten skulle tilsa. Dette er trolig et resultat av at praksisen rundt gjenbruk av graver er ulik i ulike deler av landet. Merk at kartet viser både gravplasser som er i bruk og de som er nedlagt, dette kan også ha en innvirkning på fremstillingen.

5.2 Egne nettsider for gravplassmyndigheten

Punkt 1.4 Har dere etablert egne nettsider for gravplassmyndigheten?

Dette spørsmålet er kun stilt til kirkelig fellesråd. Sidene kan være egne hjemmesider med egne adresser, eller en del av fellesrådets ordinære hjemmeside. Poenget er at innholdet på disse sidene skal være nyttige for alle innbyggere uansett tros- og livssynssamfunns tilhørighet, og ikke favorisere ett spesielt trossamfunn.

På dette punktet svarte 242 respondenter, og svarformen var envalg.

1.4 Har dere etablert egne nettsider for gravplassmyndigheten?

	Antall	Prosent
Ja	17	7,0 %
Dette er vi i gang med	26	10,7 %
Nei dette er ikke påbegynt	199	82,2 %
Total	242	100,0 %

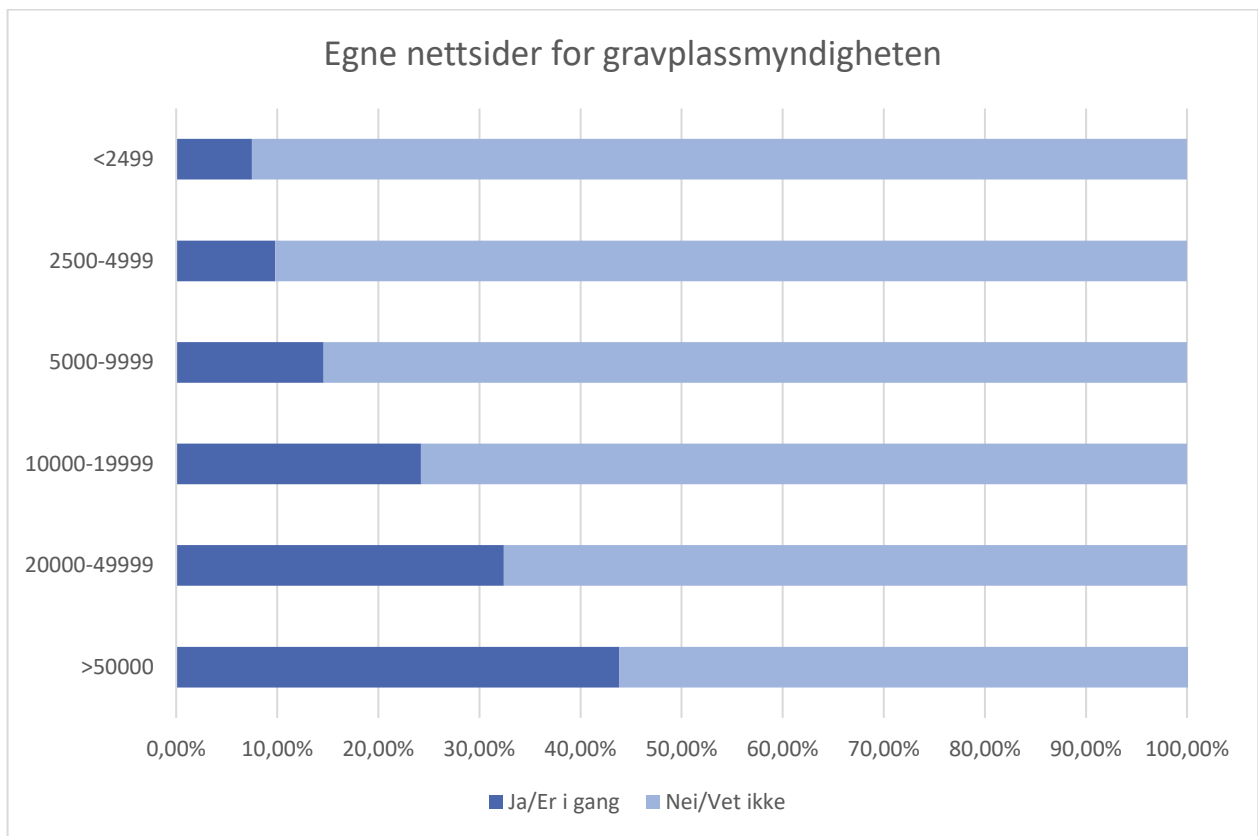
Tabell 8 Egne nettsider for gravplassmyndigheten

I tabellen og grafen under er resultatet på punktet "Nei" og "Vet ikke" gruppert i en gruppe, og "Ja" og "Er i gang" i en gruppe:

1.4 Har dere etablert egne nettsider for gravplassmyndigheten?

	Nei/Vet ikke	Ja/er i gang
Kommunestørrelse	Prosent	Prosent
<2499	92,5%	7,5%
2500-4999	90,2%	9,8%
5000-9999	85,4%	14,6%
10000-19999	75,8%	24,2%
20000-49999	67,6%	32,4%
>50000	56,3%	43,8%

Tabell 9 Egne nettsider for gravplassmyndigheten, fordelt på kommunestørrelse

Figur 5 Egne nettsider for gravplassmyndigheter fordelt på kommunestørrelse

Det synes å være samsvar mellom kommunestørrelse og hvor langt man har kommet med arbeidet med egne nettsider på gravplassfeltet. Også blant de største kommunene er det en betydelig andel som ikke har gjennomført dette.

5.3 Egen brevmal for gravplasskorrespondanse

Punkt 1.5 Brukes det egen brevmal for gravplasskorrespondanse? Med brevmal menes både digitale brev, fysiske brev og egne konvolutter.

Dette spørsmålet er kun stilt til kirkelig fellesråd. Poenget er at brevmalen skal sørge for at alle innbyggere skal forstå at det er gravplassmyndigheten de får brev fra og ikke trossamfunnet Den norske kirke.

På dette punktet har 241 respondenter svart, og punktet er et envalgspunkt.

Dette punktet var ikke inkludert i skjemaet som ble sendt til kommunale gravplassmyndigheter, og punktet er kun relevant for gravplassmyndigheter som er kirkelige fellesråd, og dermed både har en rolle som trossamfunn og en rolle som gravplassmyndighet på vegne av det offentlige.

1.5 Brukes det egen brevmal for gravplasskorrespondanse?

Kommunestørrelse	Ja, vi har egen brevmal for gravplassmyndigheten	Nei, men vi planlegger egen brevmal for gravplassmyndigheten	Nei, vi fortsetter å benytte samme brevmal som kirkelig fellesråd bruker til vanlig, med Dnk-logo.	Total
<2499	4,5 %	9,0 %	86,6 %	100,0 %
2500-4999	2,5 %	15,0 %	82,5 %	100,0 %
5000-9999	14,6 %	12,5 %	72,9 %	100,0 %
10000-19999	21,2 %	6,1 %	72,7 %	100,0 %
20000-49999	21,6 %	29,7 %	48,6 %	100,0 %
>50000	31,3 %	25,0 %	43,8 %	100,0 %

Tabell 10 Egen brevmal for gravplasskorrespondanse

6 Om gravplassen generelt

Her kartlegges arbeidsinnsatsen som legges ned av administrativt og praktisk arbeid på gravplassene. Det ble også spurt om hva slags gravformer som finnes på gravplassene i kommunen. Nytt i 2023-undersøkelsen er utfordringer knyttet til økt dødelighet fram mot 2050, og om dette er drøftet med kommunen. Vi har også spurt om gjennomførte gravplassutvidelser og hva dette kostet pr. grav. I avsnittet finnes spørsmål om seremonier/ markeringer knyttet til åpning av nye gravfelt. Det ble også stilt spørsmål om antall kistegraver og urnegraver som finnes i kommunen. Fredningstid og antall graver som har så dårlig nedbrytningsforhold at de ikke kan gjenbrukes til kistegraver er også tatt med i undersøkelsen. Det samme gjelder årsaker til dårlig nedbrytning, igangsatte og planlagte miljøtiltak og kommunal tjenesteyting.

6.1 Årsverk administrative oppgaver

Punkt 2.1 Anslag over hvor mange årsverk i fellesrådet/kommunen som utfører administrative oppgaver knyttet til gravplassforvaltningen (inkludert andel av kirkevergestillingen).

Dette punktet hadde svar fra 240 gravplassmyndigheter, og svarformen var tall med opptil en desimal.

Gjennomsnitt for alle svarene er 1,06 årsverk. Høyest avgitt svar er 10 årsverk. Sum for de 240 som svarte er 254 årsverk. Et nasjonalt anslag på grunnlag av dette er 369. Tilsvarende anslag i 2018 var 375, og i 2013 395. Oslo har ikke svart på punktet, og det kan gi et utslag for nasjonalt anslag.

2.1 Anslag over hvor mange årsverk i fellesrådet/kommunen som utfører administrative oppgaver knyttet til gravplassforvaltningen (inkludert andel av kirkevergestillingen).

Kommunestørrelse	Antall årsverk	Gjennomsnitt
<2499	67	0,4
2500-4999	41	0,6
5000-9999	48	1
10000-19999	33	1
20000-49999	37	1,6
>50000	20	3,7

Tabell 11 Anslag over årsverk administrative oppgaver

6.2 Årsverk knyttet til praktisk arbeid på gravplassene

Punkt 2.2 Anslag over hvor mange årsverk i fellesrådet/kommunen som er knyttet til praktisk arbeid på gravplassene

Svarformen er som på forrige punkt tall med opptil en desimal. Tallene er supplert med manuelt innhentede opplysninger fra Oslo og Bergen, og med tall som ble innhentet under punkt 2.25 (anslag over antall årsverk blant kommunalt ansatte som er knyttet til det praktiske arbeidet på gravplassene). Tallgrunnlaget omfatter 226 gravplassforvaltninger. Gjennomsnitt for alle svarene er 3,58 årsverk per gravplassmyndighet. Høyest avgitt svar er 87 årsverk.

Sum for de 226 gravplassforvaltningene vi har tall på er 808, og et nasjonalt anslag på grunnlag av dette er 1248 årsverk. Tilsvarende anslag i 2018 var 1250 årsverk, og i 2013 1300 årsverk.

2.2 Anslag over hvor mange årsverk i fellesrådet/kommunen som er knyttet til praktisk arbeid på gravplassene.

Kommunestørrelse	Antall årsverk	Gjennomsnitt
<2499	54,25	0,97
2500-4999	53,73	1,45
5000-9999	89,30	1,98
10000-19999	99,20	3,10
20000-49999	184,80	5,13
>50000	327,00	16,35

Tabell 12 Anslag over årsverk praktisk arbeid

6.2.1 Antall dekar per årsverk praktisk arbeid på gravplassen

I tabellen under har vi kalkulert antall dekar gravplass per årsverk praktisk arbeid på gravplassen. Det er benyttet en variabel for årsverk som er summen av oppgitte årsverk i kirkelig fellesråd og i kommunen.

Gjennomsnittsberegningen omfatter kun de 226 gravplassmyndighetene hvor vi har tall på årsverk praktisk arbeid.

Fylker	Gjennomsnittlig antall dekar per årsverk per kommune
Finnmark	54,3
Troms	40,5
Nordland	32,6
Agder	31,9
Vestland	30,9
Vestfold	31
Trøndelag	28,8
Møre og Romsdal	27,3
Rogaland	25
Østfold	24,7
Innlandet	22,5
Telemark	22,2
Akershus	20,5
Oslo	18,1
Buskerud	17,8
Hele landet*	18

Tabell 13 Gjennomsnittlig antall dekar per årsverk praktisk arbeid, fordelt på fylker

*Et nasjonalt anslag for hele landet utgjør ca 18 dekar gravplass per årsverk. Dette er basert på summen av dekar gravplass fra gravplassdatabasen for hele landet (22660 dekar) og det nasjonale anslaget på antall årsverk praktisk arbeid i forrige punkt (1248).

6.3 Typer gravfelt/gravformer på gravplassene i kommunen

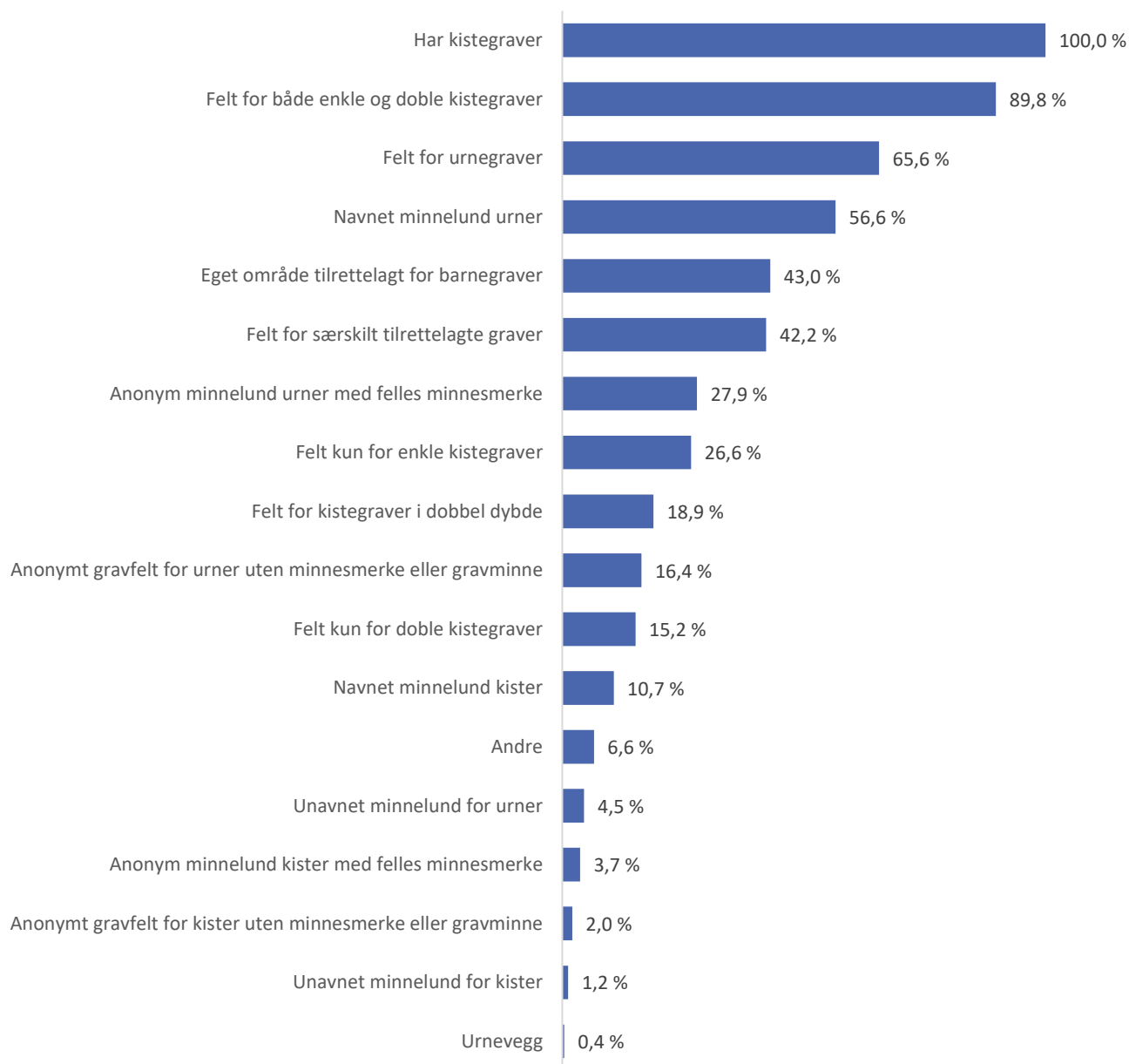
2.3 Hvilke typer gravfelt finnes på gravplassene i kommunen?

Dette var et flervalgsspørsmål, og 244 svarte på minst ett av punktene. Dette er grunnlaget for prosenten i tabellen. Det var to spørsmål om kistegraver, og linjen "Har kistegraver" viser de som har huket av for minst ett av kistegrav-punktene.

Hvilke typer gravfelt finnes på gravplassene i kommunen? (flervalgspunkt)		
Typer gravfelt	Antall	Prosent
Har kistegraver	244	100,0 %
Felt for både enkle og doble kistegraver	219	89,8 %
Felt for urnegraver	160	65,6 %
Navnet minnelund urner	138	56,6 %
Eget område tilrettelagt for barnegraver	105	43,0 %
Felt for særskilt tilrettelagte graver	103	42,2 %
Anonym minnelund urner med felles minnesmerke	68	27,9 %
Felt kun for enkle kistegraver	65	26,6 %
Felt for kistegraver i dobbel dybde	46	18,9 %
Anonymt gravfelt for urner uten minnesmerke eller gravminne	40	16,4 %
Felt kun for doble kistegraver	37	15,2 %
Navnet minnelund kister	26	10,7 %
Andre	16	6,6 %
Unavnet minnelund for urner	11	4,5 %
Anonym minnelund kister med felles minnesmerke	9	3,7 %
Anonymt gravfelt for kister uten minnesmerke eller gravminne	5	2,0 %
Unavnet minnelund for kister	3	1,2 %
Urnevegg	1	0,4 %

Tabell 14 Hvilke typer gravfelt finnes på gravplassene i kommunen

Hvilke typer gravfelt finnes på gravplassene i kommunen?

Figur 6 Hvilke typer gravfelt finnes på gravplassene i kommunen

*har huket av på minst ett av alternativene som angir kistegrav

6.3.1 Felt for særskilt tilrettelagte graver

103 svarte at de hadde felt for særskilt tilrettelagte graver. I tabellen under er dette fordelt på kommunestørrelse. Med tilrettelagte graver mener vi her graver som er tilpasset ulike tros- og livssynssamfunn. Eksempler er retningsbestemte graver som muslimer etterspør, og romfolkets gravkammer i betong.

2.3 Felt for særskilt tilrettelagte graver - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	Antall gravplassmyndigheter	Prosent	Total
<2499	7	10,6 %	66
2500-4999	8	20,0 %	40
5000-9999	19	39,6 %	48
10000-19999	22	66,7 %	33
20000-49999	30	81,1 %	37
>50000	17	85,0 %	20
Total	103	42,2 %	244

Tabell 15 Særskilt tilrettelagte graver, fordelt på kommunestørrelse

Temaet særskilt tilrettelagte graver var med i undersøkelsene i 2018, men spørsmålsstillingen var en annen, og det har gitt utslag i svarene. I 2023 spurte vi om særskilt tilrettelagte graver under temaet typer gravfelt på gravplassene i kommunen, mens i 2018 var spørsmålet "Er det graver i kommunen som er «særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige minoriteters behov»? I 2018 var prosenten som svarte ja 46,9%, og det har trolig grunnlag i at noen tilrettelagte graver ikke ligger på egne felt, men på ordinære kistefelt. Vi har stilt dette spørsmålet slik i 2023, fordi temaet ble inkludert i kartleggingen av ulike typer gravfelt.

6.3.2 Navnet minnelund

138 svarte at de hadde navnet minnelund for urner. I tabellen under er dette fordelt på kommunestørrelse.

2.3 Navnet minnelund urner - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	Antall gravplassmyndigheter	Prosent	Total
<2499	14	21,2 %	66
2500-4999	19	47,5 %	40
5000-9999	26	54,2 %	48
10000-19999	23	69,7 %	33
20000-49999	36	97,3 %	37
>50000	20	100,0 %	20
Total	138	56,6 %	244

Tabell 16 Navnet minnelund urner, fordelt på kommunestørrelse

26 svarte at de hadde navnet minnelund for kister. I tabellen under er dette fordelt på kommunestørrelse.

2.3 Navnet minnelund kister - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	Antall gravplassmyndigheter	Prosent	Total
<2499	4	6,1%	66
2500-4999	4	10,0%	40
5000-9999	2	4,2%	48
10000-19999	4	12,1%	33
20000-49999	7	18,9%	37
>50000	5	25,0%	20
Total	26	10,7%	244

Tabell 17 Navnet minnelund kister, fordelt på kommunestørrelse

Navnet minnelund - resultater i 2018 og 2023

Kommunestørrelse	2018		2023	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
<2499	8	9,4 %	14	21,2 %
2500-4999	14	23,3 %	19	47,5 %
5000-9999	18	32,1 %	26	54,2 %
10000-19999	17	50,0 %	23	69,7 %
20000-49999	21	72,4 %	36	97,3 %
>50000	9	90,0 %	20	100,0 %

Tabell 18 Navnet minnelund i 2018 og 2023, fordelt på kommunestørrelse

Tallene viser at antall kommuner med navnet minnelund har hatt en stor økning fra 2018 til 2023. Det er vanskelig å vite helt hvorfor det har vært så stor økning. En grunn kan være gravplassmyndighetenes behov for å få flere til å velge kremasjon slik at det ikke blir nødvendig med nye gravplassutvidelser. En annen grunn kan være at befolkningen etterspør dette fordi de ønsker å kunne bli gravlagt et sted der familien kan slippe å stille en grav, men at de fortsatt kan ha et sted å minnes den døde. Også her er det forskjeller mellom små og store kommuner. Tilbudet er dårligst i den minste kommunestørrelsen, mens det i den største kommunegruppen finnes det minimum en Navnet minnelund.

6.4 Graver tilgjengelig til minst 3% av innbyggerne

Punkt 2.4 Er det graver tilgjengelig til minst tre prosent av innbyggerne i kommunen (jf. gravplassloven § 2)?

På dette punktet svarte 242 gravplassforvaltninger, og svarformen var envalg. Kun 3 av gravplassforvaltningene svarte nei, og 4 svarte vet ikke.

2.4 Er det graver tilgjengelig til minst tre prosent av innbyggerne i kommunen (jf. gravplassloven § 2)? - fordelt på kommunestørrelse

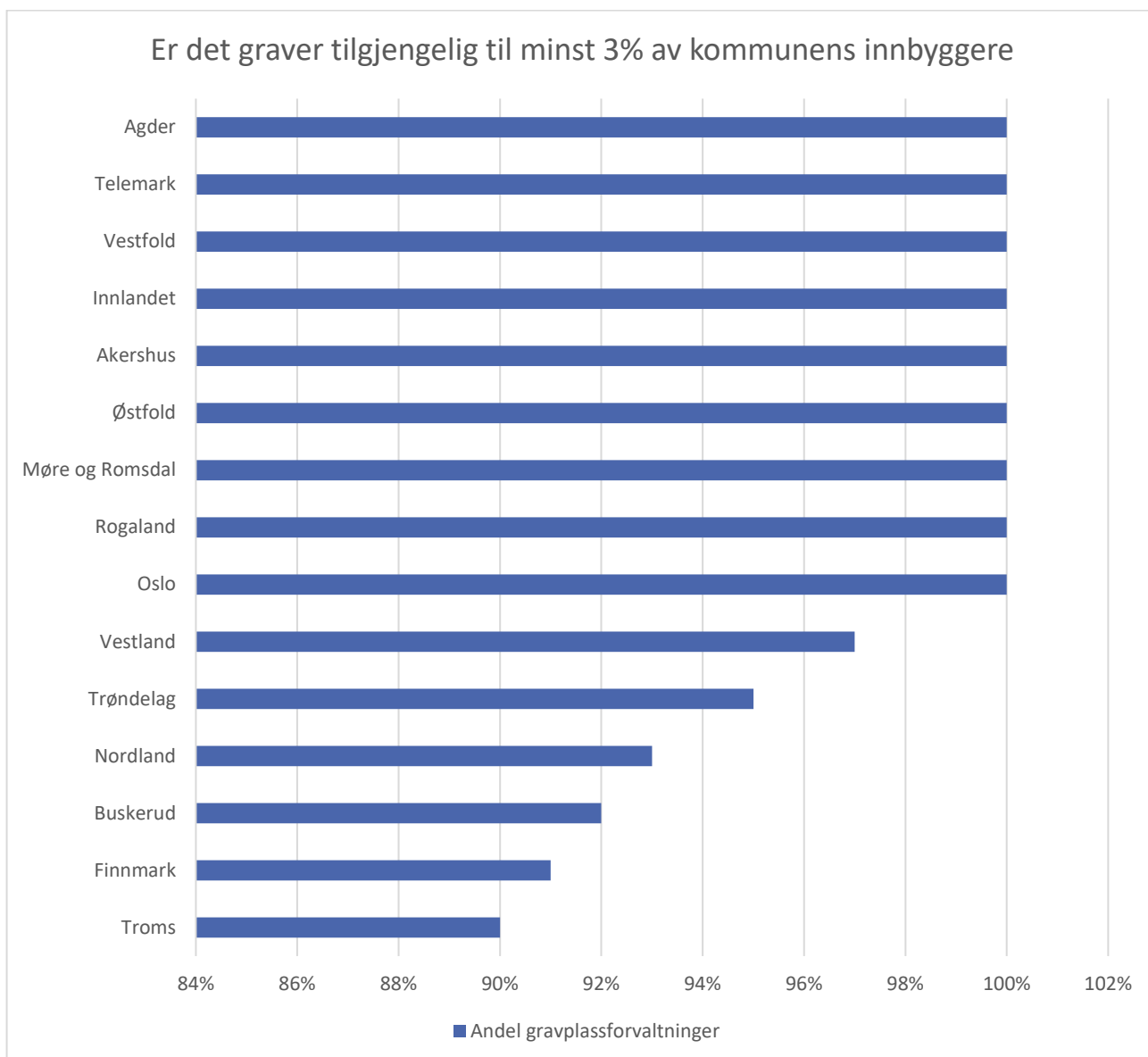
Kommunestørrelse	Ja		Nei		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	63	97 %	1	2 %	1	2 %	65
2500-4999	36	90 %	2	5 %	2	5 %	40
5000-9999	46	98 %	0	0 %	1	2 %	47
10000-19999	33	100 %	0	0 %	0	0 %	33
20000-49999	37	100 %	0	0 %	0	0 %	37
>50000	20	100 %	0	0 %	0	0 %	20

Tabell 19 Graver tilgjengelig til minst 3 % av innbyggerne, fordelt på kommunestørrelse

2.4 Er det graver tilgjengelig til minst tre prosent av innbyggerne i kommunen (jf. gravplassloven § 2)? - fordelt på fylke

Fylker	Ja		Nei		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Oslo	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1
Rogaland	18	100 %	0	0 %	0	0 %	18
Møre og Romsdal	13	100 %	0	0 %	0	0 %	13
Østfold	9	100 %	0	0 %	0	0 %	9
Akershus	17	100 %	0	0 %	0	0 %	17
Innlandet	32	100 %	0	0 %	0	0 %	32
Vestfold	6	100 %	0	0 %	0	0 %	6
Telemark	13	100 %	0	0 %	0	0 %	13
Agder	20	100 %	0	0 %	0	0 %	20
Vestland	30	97 %	1	3 %	0	0 %	31
Trøndelag	20	95 %	0	0 %	1	5 %	21
Nordland	26	93 %	0	0 %	2	7 %	28
Buskerud	11	92 %	0	0 %	1	8 %	12
Finnmark	10	91 %	1	9 %	0	0 %	11
Troms	9	90 %	1	10 %	0	0 %	10

Tabell 20 Graver tilgjengelig til minst 3 % av innbyggerne, fordelt på fylker

Figur 7 Graver tilgjengelig til minst 3 % av innbyggerne, fordelt på fylker

Kun 6 fylker har gravplassforvaltninger som rapporterer at de ikke har, eller ikke vet om de har graver til min 3% av innbyggerne. Lavest score i Troms med 90%.

I Trøndelag, Nordland og Buskerud er «vet ikke» prosenten høy. Grunnen til dette kan være flere. Mangel på systemer og oversikt som viser totalt antall graver og antall gravlagte kan være en grunn. Hvis man ikke har et fagsystem, men bare papirkart så vil det være krevende å holde orden på dette. Skifte av daglig leder/ kirkeverge og sykdom kan også være en grunn til den store «vet ikke» prosenten i disse fylkene.

6.5 Dødelighet fram mot 2050

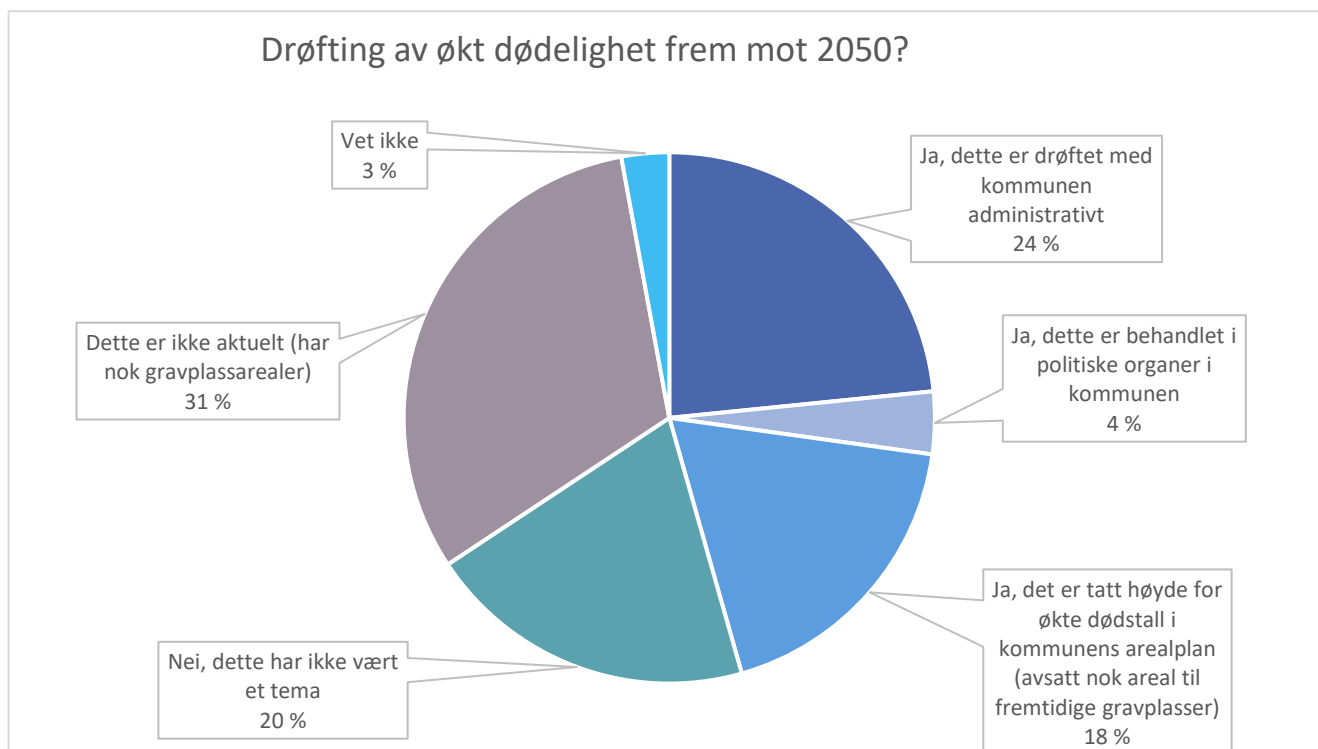
Punkt 2.5 Ifølge SSB vil det dø flere i din kommune fram mot 2050. Har denne utfordringen blitt drøftet i fellesrådet og/ eller med kommunen?

Punktet hadde 239 svar, og svarformen var envalg.

2.5 Ifølge SSB vil det dø flere i din kommune fram mot 2050. Har denne utfordringen blitt drøftet i fellesrådet og/ eller med kommunen?

Svar	Antall	Prosent
Ja, dette er drøftet med kommunen administrativt	56	23,4 %
Ja, dette er behandlet i politiske organer i kommunen	9	3,8 %
Ja, det er tatt høyde for økte dødstall i kommunens arealplan (avsatt nok areal til fremtidige gravplasser)	44	18,4 %
Nei, dette har ikke vært et tema	48	20,1 %
Dette er ikke aktuelt (har nok gravplassarealer)	75	31,4 %
Vet ikke	7	2,9 %
Total	239	100,0 %

Tabell 21 Drøfting av utfordringen med økt dødelighet i fellesrådet og/ eller med kommunen

Figur 8 Drøfting av utfordringen med økt dødelighet i fellesrådet og/ eller med kommunen

6.6 Planer om etablering eller utvidelse av gravplasser neste 5 år

Punkt 2.6 Foreligger det planer om å igangsette arbeidet med å etablere nye eller utvide gravplasser de neste 5 år?

Det er registrert 241 svar på dette punktet, som var et envalgspunkt.

2.6 Foreligger det planer om å igangsette arbeidet med å etablere nye eller utvide gravplasser de neste 5 år?

Svar	Antall	Prosent
Ja	106	44,0%
Nei	135	56,0%

Tabell 22 Planer om etablering eller utvidelser neste 5 år

2.6 Foreligger det planer om å igangsette arbeidet med å etablere nye eller utvide gravplasser de neste 5 år? - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	20	30,3 %	46	69,7 %	66
2500-4999	11	27,5 %	29	72,5 %	40
5000-9999	18	38,3 %	29	61,7 %	47
10000-19999	20	60,6 %	13	39,4 %	33
20000-49999	25	69,4 %	11	30,6 %	36
>50000	12	63,2 %	7	36,8 %	19

Tabell 23 Planer om etablering eller utvidelser neste 5 år, fordelt på kommunestørrelse

Det er i de største kommunene det er flest planer om å igangsette arbeidet med å etablere nye eller utvide eksisterende gravplasser.

2.6 Foreligger det planer om å igangsette arbeidet med å etablere nye eller utvide gravplasser de neste 5 år? - fordelt på fylke

Fylker	Ja		Nei		
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Møre og Romsdal	8	61,5 %	5	38,5 %	13
Troms	6	60,0 %	4	40,0 %	10
Nordland	15	53,6 %	13	46,4 %	28
Vestland	15	51,7 %	14	48,3 %	29
Buskerud	6	50,0 %	6	50,0 %	12
Vestfold	3	50,0 %	3	50,0 %	6
Trøndelag	10	45,5 %	12	54,5 %	22
Rogaland	8	44,4 %	10	55,6 %	18
Akershus	7	41,2 %	10	58,8 %	17
Agder	8	40,0 %	12	60,0 %	20
Østfold	3	37,5 %	5	62,5 %	8
Finnmark	4	36,4 %	7	63,6 %	11
Innlandet	10	30,3 %	23	69,7 %	33
Telemark	3	21,4 %	11	78,6 %	14

Tabell 24 Planer om etablering eller utvidelser neste 5 år, fordelt på fylke

6.7 Nye gravplasser eller større utvidelser siste 4 år

2.7 Har dere i løpet av de siste 4 årene åpnet en ny gravplass eller gjennomført en større utvidelse av eksisterende gravplass?

245 svarte på punktet, som var et envalgsspørsmål.

2.7 Har dere i løpet av de siste 4 årene åpnet en ny gravplass eller gjennomført en større utvidelse av eksisterende gravplass? - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	Ja		Nei	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
<2499	5	7,5%	62	92,5%
2500-4999	10	25,0%	30	75,0%
5000-9999	9	18,8%	39	81,3%
10000-19999	10	30,3%	23	69,7%
20000-49999	16	43,2%	21	56,8%
>50000	10	50,0%	10	50,0%
Total	60	24,5%	185	75,5%

Tabell 25 Nye gravplasser eller større utvidelser siste 4 år, fordelt på kommunestørrelse

2.7 Har dere i løpet av de siste 4 årene åpnet en ny gravplass eller gjennomført en større utvidelse av eksisterende gravplass? - fordelt på fylke

Fylker	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Østfold	5	55,6 %	4	44,4 %	9
Vestfold	3	50,0 %	3	50,0 %	6
Troms	5	50,0 %	5	50,0 %	10
Rogaland	6	33,3 %	12	66,7 %	18
Finnmark	3	27,3 %	8	72,7 %	11
Vestland	8	25,8 %	23	74,2 %	31
Agder	5	25,0 %	15	75,0 %	20
Akershus	4	23,5 %	13	76,5 %	17
Nordland	6	21,4 %	22	78,6 %	28
Telemark	3	21,4 %	11	78,6 %	14
Trøndelag	4	18,2 %	18	81,8 %	22
Buskerud	2	16,7 %	10	83,3 %	12
Innlandet	5	15,2 %	28	84,8 %	33
Møre og Romsdal	1	7,7 %	12	92,3 %	13
Oslo	0	0,0 %	1	100,0 %	1

Tabell 26 Nye gravplasser eller større utvidelser siste 4 år, fordelt på fylker

6.8 Kostnader per grav for utvidelse

Punkt 2.8 Hvor mye ble de totale kostnadene per grav for utvidelsen, eksklusive tomtekostnader?

Det er 37 som har svart på dette spørsmålet i 2023, og 34 svarte på tilsvarende punkt i 2018. En ekstremverdi i 2023-grunnlaget ble fjernet fra tallgrunnlaget.

Laveste oppgitte kronesats er 2037, og høyeste er 32 734. Vi vurderte om det laveste tallet i undersøkelsen burde være med eller om det det burde vært fjernet som en ekstrem verdi. Det kan tenkes at en utvidelseskostnad knyttet til opparbeidelse av en enkel navnet minnelund eller anonym minnelund hadde så lave kostnader. Derfor er den tatt med i tallgrunnlaget.

2.8 Hvor mye ble de totale kostnadene per grav for utvidelsen, eksklusive tomtekostnader? - fordelt på fylke

Fylker	Gjennomsnitt i kroner	Antall svar
Troms	21333	3
Telemark	16856	3
Vestfold	15072	3
Vestland	14615	3
Østfold	18740	
Trøndelag	13839	2
Nordland	13413	5
Finnmark	13100	1
Buskerud	13000	2
Rogaland	10618	3
Innlandet	10171	3
Akershus	9249	3
Agder	7728	3
Møre og Romsdal	.	0
Hele landet	13702	37

Tabell 27 Hvor mye ble de totale kostnadene per grav for utvidelsen, eksklusive tomtekostnader?

I 2018-undersøkelsen spurte vi om: "11.6 Kostnader ved opparbeidelse". I tabellen under har vi sammenlignet 2018 og 2023. Det er små endringer for det nasjonale tallet, men en del ganske store endringer i enkelte av fylkene. Hver utvidelse har sine spesielle utfordringer og planer som gjør det vanskelig for lokal gravplassmyndighet å kun bruke disse tallene i sine økonomiske overslag. Det må suppleres med undersøkelser av grunnforhold og vurderinger på stedet om hva en utvidelse vil koste.

Utvikling i gjennomsnittlig kostnader per grav - fordelt på fylke

Fylker	2018	2023
Troms	16500	21333
Østfold	-	18740
Telemark	9000	16856
Vestfold	3300	15072
Vestland*	15900	14615
Trøndelag	9500	13839
Nordland	13583	13413
Finnmark	7000	13100
Buskerud	13267	13000
Rogaland	6178	10618
Innlandet*	16700	10171
Akershus	25000	9249
Agder*	4000	7728
Møre og Romsdal	16250	.
Oslo	13800	.
Hele landet	13149	13702

Tabell 28 Utvikling i gjennomsnittlig kostnader per grav 2018 og 2023

*Tallet for Vestland 2018 er beregnet ut fra svarene for Sogn og Fjordane og Hordaland. For Innlandet 2018 benyttes tallet fra Oppland, siden Hedmark ikke hadde noe svar. For Agder 2018 benyttes tallet fra Vest-Agder, siden Aust-Agder ikke hadde noe svar.

6.9 Offisiell åpning/markering

Punkt 2.9 Ble det i forbindelse med åpning/utvidelsen gjennomført en offisiell åpning/markering (ved ordfører, fellesrådsleder e.l.)?

Det var 110 svar på dette punktet.

2.9 Ble det i forbindelse med åpning/utvidelsen gjennomført en offisiell åpning/markering (ved ordfører, fellesrådsleder e.l.)?

Svar	Antall	Prosent
Ja	49	44,5 %
Nei	61	55,5 %
Total	110	100,0 %

Tabell 29 Offisiell åpning/markering i forbindelse med åpning/utvidelse

Punkt 2.10 Ble det ved åpning av nytt felt/gravplass gjennomført seremoni i regi av tros- og livssynssamfunn?

På dette punktet ble det registrert 109 svar.

2.10 Ble det ved åpning av nytt felt/gravplass gjennomført seremoni i regi av tros- og livssynssamfunn?

Svar	Antall	Prosent
Seremoni kun i regi av den norske kirke	34	31,2 %
Seremoni kun i regi av andre tros- og livssynssamfunn enn Den norske kirke	0	0,0 %
Felles seremoni i regi av flere tros- og livssynssamfunn	10	9,2 %
Flere seremonier både i regi av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn	2	1,8 %
Ingen seremoni gjennomført	49	45,0 %
Vet ikke	14	12,8 %
Total	109	100,0 %

Tabell 30 Seremoni i regi av tros- og livssynssamfunn ved åpning/utvidelse

6.10 Antall graver i kommunen

Punkt 2.11 Anslag over totalt antall kistegraver i kommunen

199 gravplassmyndigheter har svart på spørsmålet, og summen av kistegraver for disse er 1 678 491. Gjennomsnittlig antall kistegraver per gravplassmyndighet er 8 434. Et nasjonalt estimat på basis av dette utgjør 2 943 466 kistegraver⁴.

Leverandøren av fagsystemet Ecclesia oppgir at de har registrert 2 178 642 graver på gravfelt som er angitt å være kistegraver. Tallene representerer 270 kommuner med 4,51 mill innbyggere.

Leverandøren av fagsystemet Gravlund dekker 81 kommuner og oppgir at de har registrert 633 187 kistegraver.

Til sammen i de to fagsystemene er det registrert 2 811 829 kistegraver i 351 kommuner, og et nasjonalt anslag basert på dette utgjør 2 859 894.

Ut fra disse to beregningene kan vi anta at det er ca. 2,9 millioner kistegraver i Norge.

Punkt 2.12 Anslag over totalt antall urnegraver i kommunen

194 gravplassmyndigheter har svart på spørsmålet om antall urnegraver i kommunen, og summen av urnegraver for disse er 531 045. Gjennomsnittlig per gravplassmyndighet er 2 737. Disse tallene synes å være misvisende, og at spørsmålet burde ha vært mer presist formulert. Det er grunn til å anta at en del respondenter har inkludert kistegraver der det også er satt ned urner. En annen mulig svakhet kan være at noen av de som har svart har angitt antall urneplasser, og ikke antall urnegraver. I en standard urnegrav er det plass til 4 urner.

Vi innhentet tall fra fagsystemene for gravplass for å supplere og kvalitetssikre tallgrunnlaget. Ecclesia oppgir at de har registrert 382 767 graver på gravfelt med urnegraver. Tallene representerer 270 kommuner med 4,51 mill innbyggere. Leverandøren av fagsystemet Gravlund dekker 81 kommuner og oppgir at de har registrert 58128 urnegraver.

Til sammen i de to fagsystemene er det registrert 440 895 urnegraver i 351 kommuner, og gjennomsnittlig antall urnegraver per kommune ut fra fagsystemenes tall er 1256 per kommune.

Ut fra fagsystemenes tall, som trolig er mer korrekte, kan vi gjøre et nasjonalt anslag på 448 500 urnegraver i Norge.

6.11 Nasjonalt anslag over antall graver

Nasjonalt anslag graver totalt

Nasjonalt anslag kistegraver	2 900 000
Nasjonalt anslag urnegraver	448 500
Total	3 348 500

Tabell 31 Nasjonalt anslag over totalt antall graver

⁴ Beregnet ut fra at det er 349 gravplassmyndigheter.

6.12 Utvidet fredningstid

Punkt 2.13 Om lag hvor stor andel av kistegravene har lengre fredningstid enn 20 år?

I gravplassloven er fredningstiden minimum 20 år. Av ulike grunner er det etter 20 år mer enn grove knokler og kisterester igjen. Da kan ikke graven gjenbrukes. I den forbindelse er det på mange gravplasser lengre fredningstid enn 20 år. I dette spørsmålet har vi avdekket hvor lang denne ekstra fredningstiden er.

Antall svar på dette punktet er 224.

2.13 Om lag hvor stor andel av kistegravene har lengre fredningstid enn 20 år?

Svar	Antall	Prosent
0 % av kistegravene	64	28,6%
10 - 30 % av kistegravene	77	34,4%
40 - 60 % av kistegravene	14	6,3%
70 - 90 % av kistegravene	17	7,6%
100% av kistegravene	52	23,2%
Total	224	100,0%

Tabell 32 Om lag hvor stor andel av kistegravene har lengre fredningstid enn 20 år?

Punkt 2.14 Hvor lang er den utvidede fredningstiden (inkl. de første 20 årene)?

Antall registrerte svar på punktet er 152.

2.14 Hvor lang er den utvidede fredningstiden (inkl. de første 20 årene)?

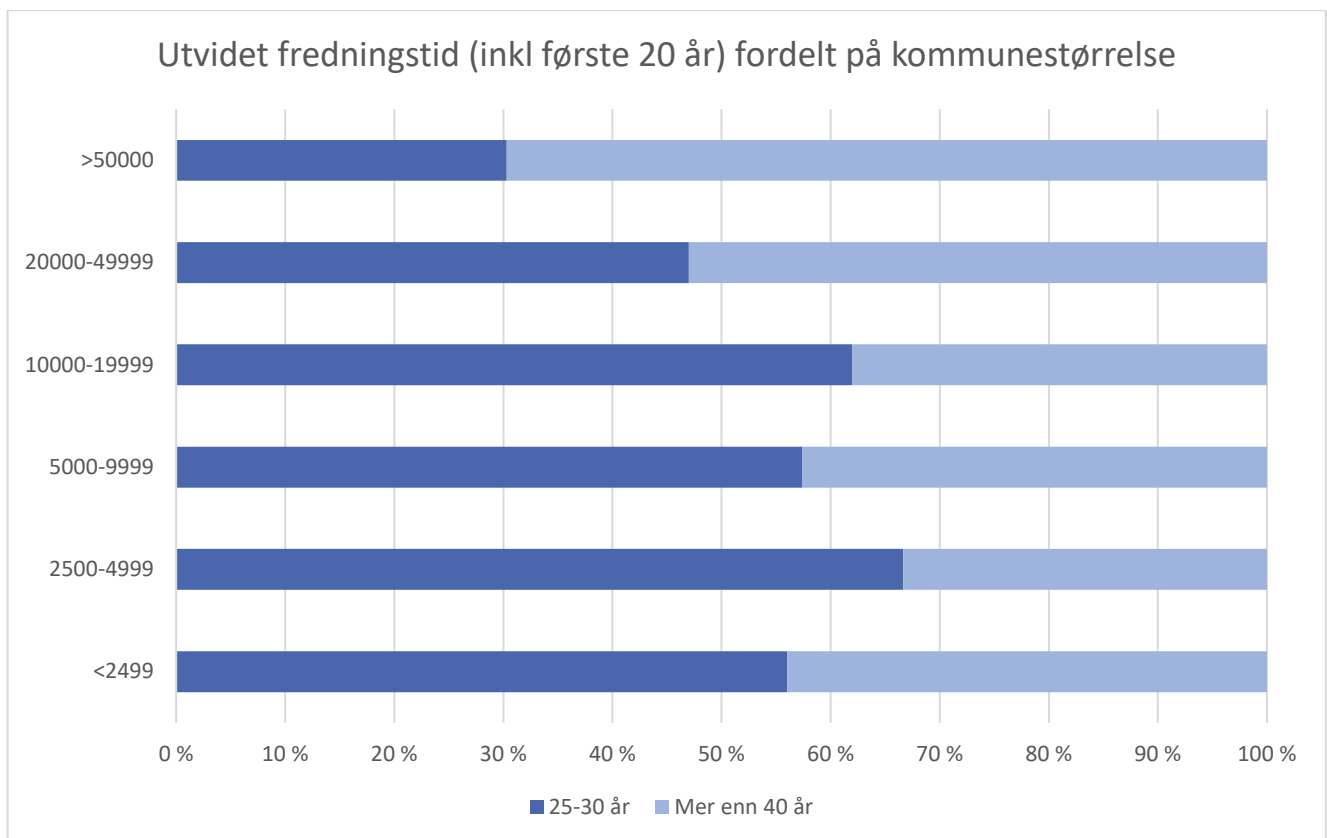
Svar	Antall	Prosent
25 år	17	11,2 %
30 år	67	44,1 %
40 år	40	26,3 %
50 år	7	4,6 %
Mer enn 50 år	21	13,8 %
Total	152	100,0 %

Tabell 33 Utvidet fredningstid, inkl. de første 20 årene

2.14 Hvor lang er den utvidede fredningstiden (inkl. de første 20 årene)? fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	25 år	30 år	40 år	50 år	Mer enn 50 år	Total
<2499	11%	45%	21%	4%	19%	100%
2500-4999	8%	58%	21%	8%	4%	100%
5000-9999	12%	46%	35%	0%	8%	100%
10000-19999	10%	52%	19%	5%	14%	100%
20000-49999	14%	33%	29%	5%	19%	100%
>50000	15%	15%	46%	8%	15%	100%
Total	11%	44%	26%	5%	14%	100%

Tabell 34 Utvidet fredningstid inkl. de første 20 årene, fordelt på kommunestørrelse

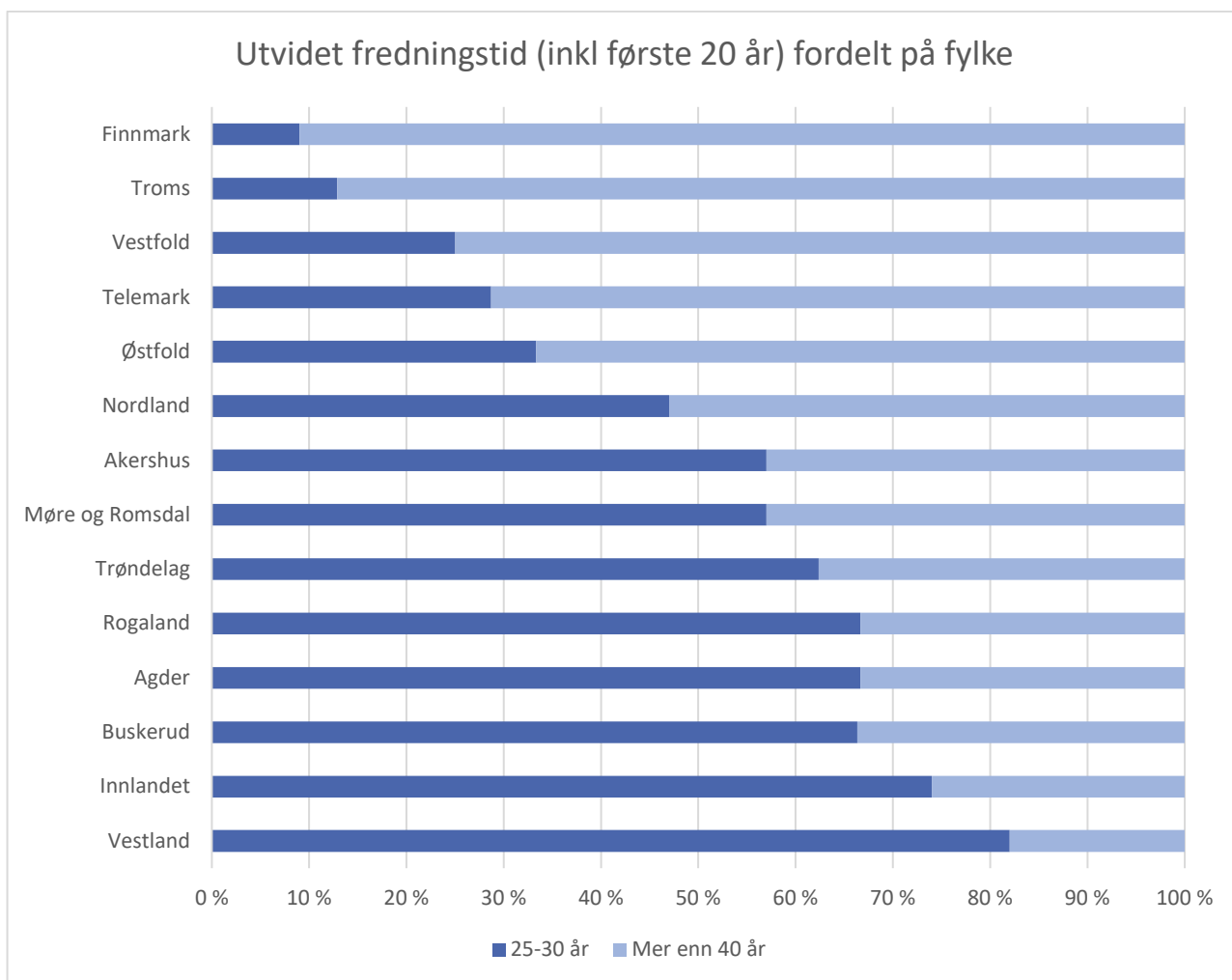

Figur 9 Utvidet fredningstid inkl. de første 20 årene, fordelt på kommunestørrelse

2.14 Hvor lang er den utvidede fredningstiden (inkl. de første 20 årene)? - fordelt på fylke

	25 år	30 år	40 år	50 år	Mer enn 50 år	Total
Fylker	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent
Rogaland	8%	58%	17%	8%	8%	100%
Møre og Romsdal	14%	43%	0%	14%	29%	100%
Nordland	14%	33%	24%	0%	29%	100%
Østfold	0%	33%	33%	33%	0%	100%
Akershus	14%	43%	29%	0%	14%	100%
Buskerud	17%	50%	17%	0%	17%	100%
Innlandet	16%	58%	21%	5%	0%	100%
Vestfold	0%	25%	50%	0%	25%	100%
Telemark	0%	29%	43%	0%	29%	100%
Agder	22%	44%	33%	0%	0%	100%
Vestland	18%	64%	18%	0%	0%	100%
Trøndelag	0%	63%	19%	6%	13%	100%
Troms	0%	13%	50%	0%	38%	100%
Finnmark	9%	0%	55%	18%	18%	100%
Total	11%	44%	26%	5%	14%	100%

Tabell 35 Utvidet fredningstid inkl. de første 20 årene, fordelt på fylke

Figur 10 Utvidet fredningstid inkl. de første 20 årene, fordelt på fylke

6.13 Nedbrytningsforhold

Punkt 2.15 Om lag hvor mange graver har så dårlige nedbrytningsforhold at de ikke kan gjenbrukes til kistegravlegging?

På dette punktet ble det registrert 167 svar, høyeste oppgitt verdi er 16 000 og laveste verdi er 0. Summen for de 167 som svarte er 132186, og gjennomsnittlig verdi er 792 graver per gravplassforvaltning som har svart.

Et nasjonalt anslag på basis av gjennomsnittet over indikerer at det er ca 275 000 graver⁵ som har så dårlige nedbrytningsforhold at de ikke kan gjenbrukes til kistegravlegging.

⁵ Basert på 349 gravplassmyndigheter

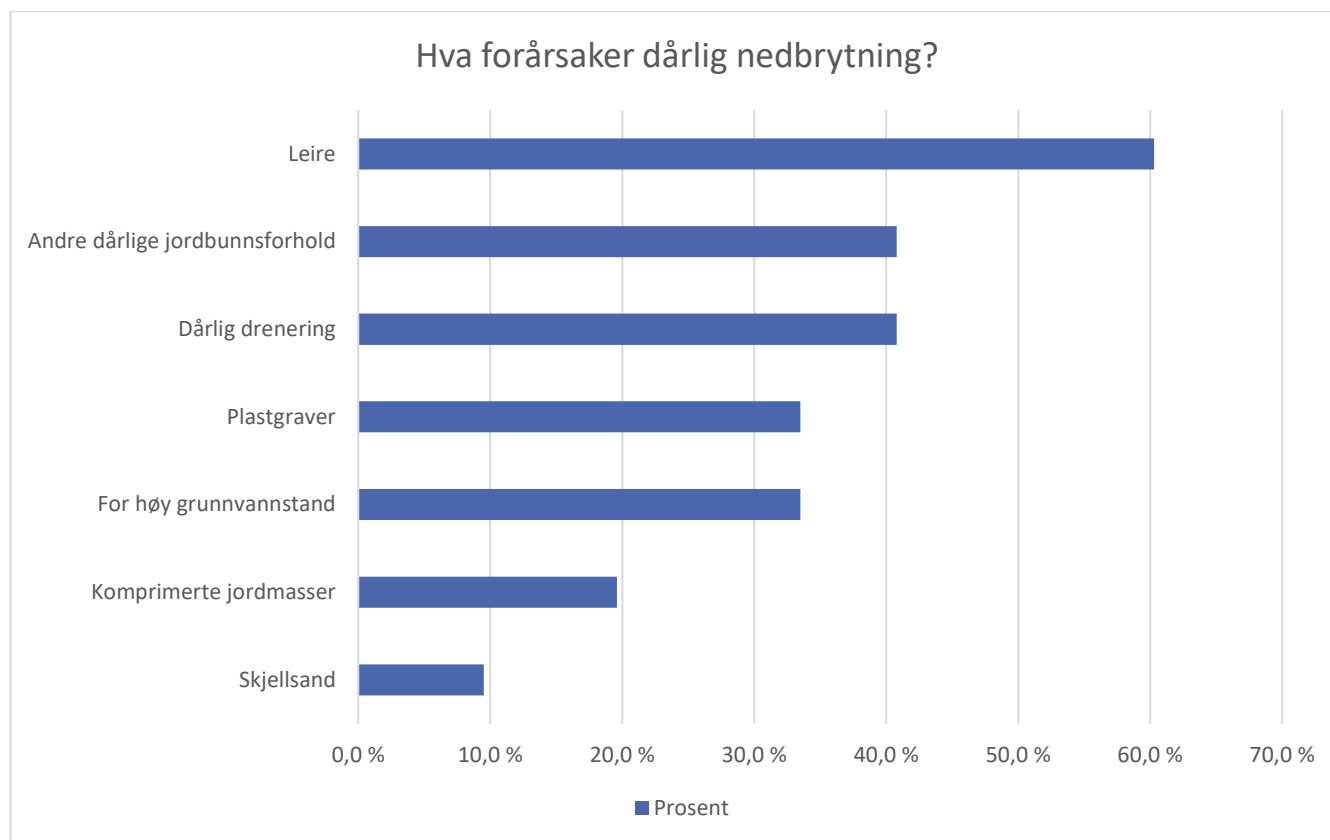
Punkt 2.16 Hva forårsaker dårlig nedbrytning?

Dette var et flervalgspunkt, og antall som svarte på minst ett av punktene er 179.

2.16 Hva forårsaker dårlig nedbrytning? Oversiktstabell

Svar	Antall	Prosent
Leire	108	60,30 %
Dårlig drenering	73	40,80 %
Andre dårlige jordbunnsforhold	73	40,80 %
For høy grunnvannstand	60	33,50 %
Plastgraver	60	33,50 %
Komprimerte jordmasser	35	19,60 %
Skjellsand	17	9,50 %

Tabell 36 Årsaker til dårlig nedbrytning

Figur 11 Årsaker til dårlig nedbrytning

I tabellen under er svarene på alternativene "Leire", "Andre dårlige jordbunnsforhold", "Dårlig drenering" og "For høy grunnvannstand" trukket ut og fordelt på fylke.

2.16 Hva forårsaker dårlig nedbrytning? Utvalgte punkter fordelt på fylke

Fylker	Leire	Andre dårlige jordbunnsforhold	Dårlig drenering	For høy grunnvannstand
Trøndelag	84%	32%	42%	37%
Akershus	83%	42%	67%	42%
Vestfold	80%	40%	60%	40%
Østfold	71%	14%	57%	14%
Nordland	70%	30%	39%	39%
Rogaland	64%	45%	27%	36%
Telemark	64%	9%	27%	45%
Agder	62%	23%	54%	54%
Vestland	57%	52%	52%	30%
Møre og Romsdal	56%	44%	56%	56%
Innlandet	47%	37%	21%	26%
Buskerud	44%	56%	22%	11%
Finnmark	30%	70%	10%	0%
Troms	13%	100%	50%	25%

Tabell 37 Årsaker til dårlig nedbrytning, utvalgte punkter fordelt på fylke

6.14 Maksimal festetid

Punkt 2.17 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift om gravplassvedtekter?

Dette var et ja/nei-spørsmål og det ble registrert 224 svar.

2.17 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift om gravplassvedtekter?

Svar	Antall	Prosent
Ja	140	62,5 %
Nei	84	37,5 %
Total	224	100,0 %

Tabell 38 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift

2.17 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift om gravplassvedtekter? - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	32	53,3 %	28	46,7 %	60
2500-4999	22	57,9 %	16	42,1 %	38
5000-9999	26	60,5 %	17	39,5 %	43
10000-19999	22	73,3 %	8	26,7 %	30
20000-49999	26	76,5 %	8	23,5 %	34
>50000	12	63,2 %	7	36,8 %	19

Tabell 39 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift, fordelt på kommunestørrelse

2.17 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift om gravplassvedtekter? - fordelt på fylke

Fylker	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Møre og Romsdal	10	100,0 %	0	0,0 %	10
Vestfold	4	80,0 %	1	20,0 %	5
Akershus	11	78,6 %	3	21,4 %	14
Vestland	20	74,1 %	7	25,9 %	27
Agder	13	68,4 %	6	31,6 %	19
Nordland	18	66,7 %	9	33,3 %	27
Telemark	8	66,7 %	4	33,3 %	12
Trøndelag	14	66,7 %	7	33,3 %	21
Buskerud	7	63,6 %	4	36,4 %	11
Rogaland	10	55,6 %	8	44,4 %	18
Finnmark	5	45,5 %	6	54,5 %	11
Troms	4	44,4 %	5	55,6 %	9
Innlandet	13	41,9 %	18	58,1 %	31
Østfold	3	33,3 %	6	66,7 %	9

Tabell 40 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift, fordelt på fylke

Punkt 2.18 (Hvis ja) Hvor lenge etter siste gravlegging kan man maksimalt feste/leie en grav?

2.18 (Hvis ja) Hvor lenge etter siste gravlegging kan man maksimalt feste/leie en grav?

Antall år	Antall	Prosent
60 år	99	68,3 %
61-70 år	7	4,8 %
71-80 år	30	20,7 %
81-100 år	5	3,4 %
>100 år	4	2,8 %
Total	145	100,0 %

Tabell 41 Maksimal festetid for grav

2.18 (Hvis ja) Hvor lenge etter siste gravlegging kan man maksimalt feste/leie en grav?

Kommune- størrelse	60 år		61-70 år		71-80 år		81-100 år		>100 år	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
<2499	18	52,9%	1	2,9%	11	32,4%	1	2,9%	3	8,8%
2500-4999	12	52,2%	5	21,7%	5	21,7%	1	4,3%	0	0,0%
5000-9999	16	64,0%	1	4,0%	5	20,0%	2	8,0%	1	4,0%
10000-19999	16	69,6%	0	0,0%	6	26,1%	1	4,3%	0	0,0%
20000-49999	27	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
>50000	10	76,9%	0	0,0%	3	23,1%	0	0,0%	0	0,0%
Total	99	68,3%	7	4,8%	30	20,7%	5	3,4%	4	2,8%

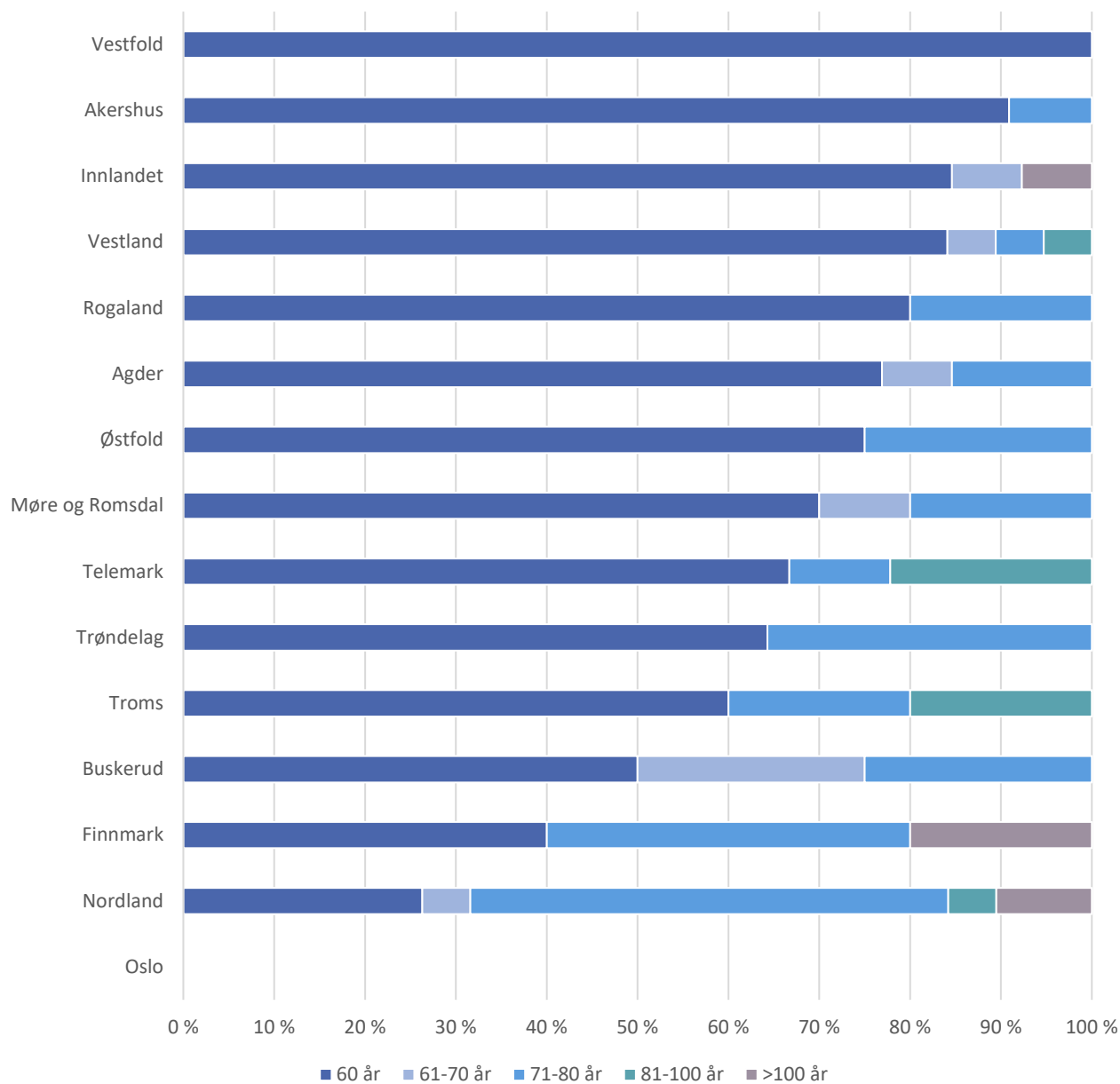
Tabell 42 Maksimal festetid for grav, fordelt på kommune størrelse

2.18 (Hvis ja) Hvor lenge etter siste gravlegging kan man maksimalt feste/leie en grav?

Fylke	60 år		61-70 år		71-80 år		81-100 år		>100 år	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Rogaland	8	80,0 %	0	0,0 %	2	20,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Møre og Romsdal	7	70,0 %	1	10,0 %	2	20,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Nordland	5	26,3 %	1	5,3 %	10	52,6 %	1	5,3 %	2	10,5 %
Østfold	3	75,0 %	0	0,0 %	1	25,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Akershus	10	90,9 %	0	0,0 %	1	9,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Buskerud	4	50,0 %	2	25,0 %	2	25,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Innlandet	11	84,6 %	1	7,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %	1	7,7 %
Vestfold	5	100,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Telemark	6	66,7 %	0	0,0 %	1	11,1 %	2	22,2 %	0	0,0 %
Agder	10	76,9 %	1	7,7 %	2	15,4 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Vestland	16	84,2 %	1	5,3 %	1	5,3 %	1	5,3 %	0	0,0 %
Trøndelag	9	64,3 %	0	0,0 %	5	35,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Troms	3	60,0 %	0	0,0 %	1	20,0 %	1	20,0 %	0	0,0 %
Finnmark	2	40,0 %	0	0,0 %	2	40,0 %	0	0,0 %	1	20,0 %

Tabell 43 Maksimal festetid for grav, fordelt på fylker

2.18 (Hvis ja) Hvor lenge etter siste gravlegging kan man maksimalt feste/leie en grav?

Figur 12 Maksimal festetid for grav, fordelt på fylke

6.15 Miljøtiltak på gravplassen

6.15.1 Iverksatte miljøtiltak

Punkt 2.19 Hvilke av disse miljøtiltakene er iverksatt på en eller flere av gravplassene?

Antall svar: 223

2.19 Hvilke av disse miljøtiltakene er iverksatt på en eller flere av gravplassene?		
Miljøtiltak	Antall	Prosent
Kildesortering	167	75 %
Krav om nedbrytbare kranser	70	31 %
Flerårige stauder	54	24 %
Fossilfrie arbeidsmaskiner	32	14 %
Forbud mot gravlykter i plast	20	9 %
Grønt fellesråd (Kirkerådets miljøsertifisering)	17	8 %
Andre (bruk kommentarfelt)	16	7 %
Miljøfyrtårnsertifisering	6	3 %
Ingen	28	13 %

Tabell 44 Hvilke av disse miljøtiltakene er iverksatt på en eller flere av gravplassene

6.15.2 Kommentarer til iverksatte miljøtiltak

Punkt 2.20 Kommentar til iverksatte miljøtiltak

Oppsummering av kommentarene om iverksatte miljøtiltak på norske gravplasser⁶:

1. Reduksjon av plast og ikke-nedbrytbart materiale: Forbud mot plastblomster og gravlykter i plast. Gravplassmyndighetene oppfordrer til bruk av nedbrytbare materialer for kranser og bårebuketter.

2. Kompostering og organisk avfallshåndtering: Mange gravplasser legger til rette for kompostering av organisk materiale. Etablering av egne områder for hageavfall og gjenbruk av organisk materiale for å lage matjord.

3. Fossilfri og elektrisk drift: Investering i elektriske småmaskiner, som kantklippere, og en gradvis overgang til fossilfrie arbeidsmaskiner. Noen gravplasser har allerede implementert bruk av elektriske kjøretøy og maskiner.

⁶ Oppsummeringen er gjort ved bruk av programmet AIAPP og KI-verktøyet Chat GPT4, og kvalitetssikret av menneskelige ressurser i KA.

4. Biodiversitet og miljøtilrettelegging: Anleggelse av blomstereng for å fremme biologisk mangfold og pollinerende insekter, inkludert bruk av insekts hoteller og bikuber.

Skifte til LED-belysning.

Engasjement i prosjektet Grønn menighet for bredere miljøtiltak.

5. Kildesortering og avfallsreduksjon: Forsøk på kildesortering selv om mange opplever utfordringer med å få besøkende til å følge systemet. Tydelig merking for søppelsortering, men erkjennelse av at dette ikke alltid fører til ønsket resultat.

6. Energieffektivitet og alternative løsninger: Bruk av biokull, solcellestyrte komprimatordunker og alternative energikilder som miljødiesel for kremasjon.

7. Utfordringer og behov for standardisering: Noen nevner at det er vanskelig å håndheve i praksis og etterlyser nasjonale regler for blant annet nedbrytbare kranser. Utfordringer med å oppdra brukerne i riktig kildesortering og respekt for sorteringsmulighetene som finnes på gravplassen.

8. Økonomiske og praktiske begrensninger: Flere kommentarer peker på økonomiske begrensninger som en utfordring for implementering av fossilfrie arbeidsmaskiner og annet utstyr. Noen kirker er fortsatt i startfasen med å implementere miljøtiltak på grunn av kapasitetsproblemer.

Under gjengis et utvalg av kommentarer slik de er skrevet av respondentene:

- *Anlagt eng på arealer utenom gravfelt, insekts hotell, bikuber samt bruk av bioklipp.*
- *Det er veldig utfordrende å få besøkende på gravplassen til å kildesortere. F.eks. blomst med plastpote går i hageavfall. Så selv om søppelkassene er merket med store bokstaver er realiteten at nesten alt blir restavfall. Dessverre.*
- *Gjenbruk av kistegraver til urnegraver. Gjenbruk av gravminner. Kompostering. Kremering med miljødiesel Solcellestyrte komprimatordunker for avfall reduserer transport for tømning*
- *Klippere på strøm. Sortering Elavfall. Noen gravplasser med mulighet for kompost av jord/blomster Informasjon i medier.*
- *Større områder med tilrettelegging for pollinering. Det er plantet flerårige stauder ved nyåpnet minnelund*
- *Vi bestreber oss på å bruke stedegne planter i parkareal. Gjenbruk av gravsteiner til nye gravminner og som byggemateriale der det ikke vil være støtende.*
- *Vi har ingen kjemisk ugressbekjempelse. Bare mekanisk, manuell luking og eddik.*
- *Det er opparbeidet blomstereng på flere av våre kirkegårder.*
- *Kjemiske sprøytemidler benyttes i liten grad. Ugress behandles med kokende vann. 8 stk robot klippere. Biokullblanding benyttes til busk og plantefelt og ved planting av trær. En elektrisk moped med lite lasteplan*
- *Det er forbud mot plast blomster.*
- *Det er tydelig merking av søppelsortering på kirkegården. Hageavfall deponeres på egnet plass og kirkegårdsarbeider fjerner dette etter hvert. Kirketjener fjerner lykter ol. på vår og høst.*
- *Har forsøkt krav om nedbrytbare kranser, men det er umulig å få leverandører til å følge opp. Kildesortering er også vanskelig å få folk til å gjøre, men forsøker.*

6.15.3 Planlagte miljøtiltak

Punkt 2.21 Hvilke av disse miljøtiltakene er det planer om å iverksette innen de neste 5 årene?

Antall registrerte svar på punktet er 206.

2.21 Hvilke av disse miljøtiltakene er det planer om å iverksette innen de neste 5 årene?

Miljøtiltak	Antall	Prosent
Forbud mot gravlykter i plast	69	33 %
Kildesortering	63	31 %
Krav om nedbrytbare kranser	52	25 %
Fossilfrie arbeidsmaskiner	41	20 %
Flerårige stauder	37	18 %
Miljøfyrtårnsertifisering	18	9 %
Andre (bruk kommentarfelt)	16	8 %
Ingen	63	31 %

Tabell 45 Hvilke av disse miljøtiltakene er det planer om å iverksette innen de neste 5 årene

6.15.4 Kommentarer til planlagte miljøtiltak

Punkt 2.22 Kommentar til planlagte miljøtiltak

Sammendrag⁷:

1. Miljøbevissthet og planlegging:

Flere uttrykker ønske om å bli mer miljøbevisste og fronte miljøtiltak.

Mangel på konkrete planer blir nevnt, med vekt på behovet for å utarbeide og implementere disse tiltakene.

2. Spesifikke miljøtiltak:

Fossilfrie arbeidsmaskiner: Det er en generell konsensus om at man skal bevege seg mot fossilfrie alternativer, selv om konkrete planer ofte ikke er på plass.

Nedbrytbare materialer: Behovet for å benytte nedbrytbare kranser og unngå plast er et hyppig diskutert tema, inkludert dialog med blomsterbutikker for å fremme dette.

Kompostering: Egenkompostering og hagekompost på gravplasser nevnes som et tiltak for å forbedre miljøvennligheten.

⁷ Også her har vi benyttet programmet Alapp.org og KA-verktøyet Chat GPT 4 for å generere et sammendrag av de innkomne kommentarene. Sammendraget er kvalitetssikret og endret etter manuell gjennomgang av kommentar-tekstene.

Kildesortering og gjenbruk: Fortsettelse og utvikling av kildesortering og å gjenbruke varme fra krematoriene.

3. Samarbeid og regulering:

Ønsker om samarbeid med kommunen og blomsterbutikker for å fremme miljøtiltak.

Oppfordringer og eventuelle forbud mot miljøskadelige produkter som plastgravlykter.

Endre lokal forskrift for å sikre at gravplasspraksis er i tråd med miljømål, inkludert vurdering av miljøfyrtårnsertifisering.

4. utfordringer og begrensninger:

Flere nevner at ressursbegrensninger og manglende kapasitet på miljøvennlige alternativer er en utfordring.

Noen er i startfasen med å overta ansvaret for kirkegårdene og har dermed ikke klare miljøplaner ennå. Det trengs bedre kvalitet på fossilfrie alternativer.

Oppsummering fra KI: Det er en sterk tendens hos gravplassmyndigheten for å anerkjenne behovet for miljøvennlige tiltak på gravplasser, men det er også en klar erkjennelse av at mange av disse tiltakene fortsatt er under planlegging eller vurdering, og ikke fullt ut implementert. Samarbeid på tvers av kirke, kommune og leverandører ser ut som en nøkkelstrategi for fremskritt, samt en voksende bevissthet om valg av miljøvennlige produkter og praksiser.

Under gjengis et utvalg av kommentarer slik de er skrevet av respondentene:

- *Flere maskiner og utstyr på batteri*
- *Gjenbruk av varme fra krematoriet*
- *Grønt Fellesråd*
- *Har vært i kontakt med blomsterbutikk om nedbrytbare kranser.*
- *Vi skal sette miljøtiltak på planen i samarbeide med kommunen.*
- *Krav om nedbrytbare kranser*
- *Målet er at dagens fossildrevne maskiner blir erstattet kun med fossilfrie.*
- *Nedbrytbare kranser: vi har bedt blomsterbutikkene sørge for at alt de selger til kirkegårdene er nedbrytbart.*
- *Andre tiltak: mål om å utarbeide plan for at områder på kirkegårdene ikke blir klippet/luket, med tanke på økt naturmangfold.*
- *Nye kremasjonsmetoder og brenseløsninger for krematoriet*
- *Vi har dialog med lokal blomsterbutikk og har fremmet ønske om at de tar inn nedbrytbare kranser.*
- *Vi avventer bedre kvalitet på store brensel frie gressklippere samt iverksetting av robotklippere på areal uten gravminner, men som ikke skal ha blomstereng. Ønsker å investere i batteridrevet gravemaskin. Usikkert om vi når målene innen 5 år, men det er en målsetting.*

- *Vi har ikke ressurser til å sette fokus på dette.*
- *Vi må se på mulighet til å redusere bruk av gravlykter i plast.*
- *Vi ønsker et forbud mot plastgravlykter, men her bør sektoren gå sammen om et felles forbud. Det arbeides også med å øke elektrifiseringen av biler og utstyr.*
- *Ønsker samarbeid med kommunen for Miljøfyrtårnsertifisering*

6.16 Tjenesteytingsavtale med kommune

Punktene under omhandler kirkelige fellesråd og samarbeid med kommunen gjennom tjenesteytingsavtaler. De kommunale gravplassmyndighetene er ikke inkludert i tallgrunnlaget på disse punktene.

6.16.1 Andel kirkelige gravplassmyndigheter som benytter seg av kommunale tjenester

Punkt 2.23 Har kommunen gjennom en tjenesteytingsavtale ansvar for den praktiske driften av gravplassene?

I tabellene under er svarene supplert med tall fra en egen undersøkelse om kommunal tjenesteyting, som ble gjennomført i 2022. I gravplassundersøkelsen hadde 222 gravplassmyndigheter svart, og disse dekker 229 kommuner. Svarene er supplert med 51 kommuner fra tjenesteytingsundersøkelsen, som har ikke levert inn svar på gravplassundersøkelsen. Grunnlaget blir til sammen 280 kommuner.

Oversikt over spørsmålene i undersøkelsen om tjenesteyting finnes i et eget vedlegg.

Har kommunen gjennom en tjenesteytingsavtale ansvar for den praktiske driften av gravplassene?

Svar	Antall	Prosent
Nei, fellesrådet har ansvar for all drift	196	70,0 %
Ja, kommunen har ansvar for noe av driften	57	20,4 %
Ja, kommunen har ansvar for all drift	27	9,6 %
Total	280	100 %

Tabell 46 Tjenesteytingsavtaler for praktisk drift av gravplassene

Tallene i tabellen over viser resultatene i det sammensatte grunnlaget fra to kilder⁸. Et nasjonalt anslag basert på de 280 svarene i det sammensatte tallgrunnlaget indikerer at det er ca 34 kommuner i Norge hvor kirkelig fellesråd formelt har gravplassmyndighet, men kommunen har ansvaret for all praktisk drift av gravplassene.

⁸ I selve gravplassundersøkelsen svarte 72,2% at fellesrådet har all drift, 17,8% svarte at kommunen har ansvar for noe drift, og 10,0% svarte at kommunen har ansvar for all drift.

Har kommunen gjennom en tjenesteytingsavtale ansvar for den praktiske driften av gravplassene? - fordelt på kommunestørrelse

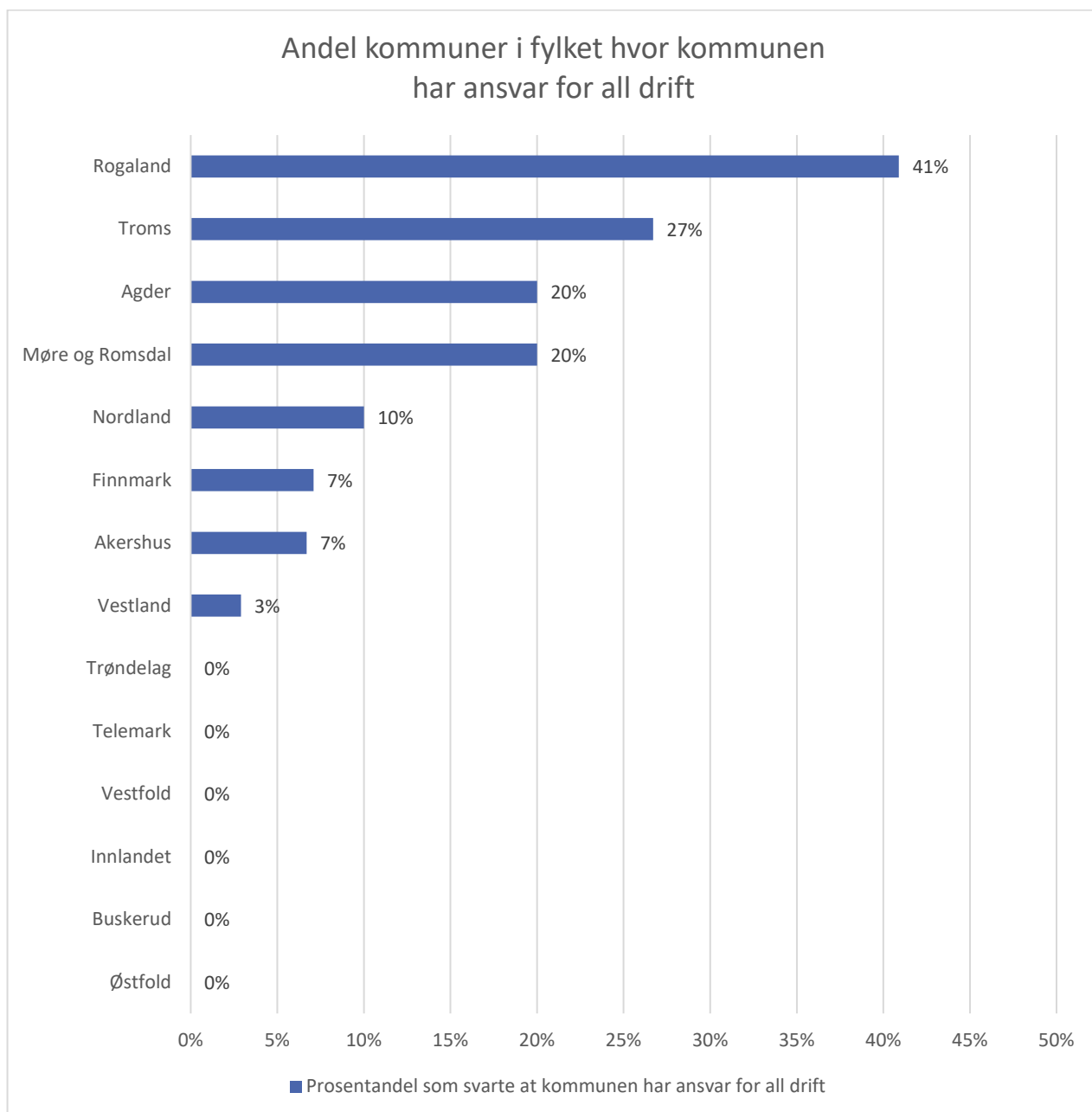
Kommunestørrelse	Nei, fellesrådet har ansvar for all drift		Ja, kommunen har ansvar for noe av driften		Ja, kommunen har ansvar for all drift	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
<2499	49	63,6%	18	23,4%	10	13,0%
2500-4999	36	67,9%	12	22,6%	5	9,4%
5000-9999	45	76,3%	11	18,6%	3	5,1%
10000-19999	24	63,2%	9	23,7%	5	13,2%
20000-49999	28	77,8%	5	13,9%	3	8,3%
>50000	14	82,4%	2	11,8%	1	5,9%

Tabell 47 Tjenesteytingsavtaler for praktisk drift av gravplassene, fordelt på kommunestørrelse

Har kommunen gjennom en tjenesteytingsavtale ansvar for den praktiske driften av gravplassene? - fordelt på fylke

Fylker	Nei, fellesrådet har ansvar for all drift		Ja, kommunen har ansvar for noe av driften		Ja, kommunen har ansvar for all drift	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Rogaland	6	27,3%	7	31,8%	9	40,9%
Troms	8	53,3%	3	20,0%	4	26,7%
Møre og Romsdal	8	40,0%	8	40,0%	4	20,0%
Agder	12	60,0%	4	20,0%	4	20,0%
Nordland	21	70,0%	6	20,0%	3	10,0%
Finnmark	9	64,3%	4	28,6%	1	7,1%
Akershus	12	80,0%	2	13,3%	1	6,7%
Vestland	25	71,4%	9	25,7%	1	2,9%
Østfold	9	100,0%	0	0,0%	0	0,0%
Buskerud	10	76,9%	3	23,1%	0	0,0%
Innlandet	34	87,2%	5	12,8%	0	0,0%
Vestfold	3	75,0%	1	25,0%	0	0,0%
Telemark	13	100,0%	0	0,0%	0	0,0%
Trøndelag	26	83,9%	5	16,1%	0	0,0%

Tabell 48 Tjenesteytingsavtaler for praktisk drift av gravplassene, fordelt på fylke

Figur 13 Andel kommuner i fylket hvor kommunen har ansvar for all drift

6.16.2 Hvor stor del av gravplassdriften utføres av kommunen

Dette punktet er hentet fra undersøkelsen om tjenesteyting, og er basert på de 57 som svarte på punktet. Spørsmålet var rettet til de som hadde svart at kommunen har ansvar for noe av driften.

Om lag hvor stor del av den praktiske gravplassdriften utføres av kommunen (enten i form av tjenesteyting eller ved fakturering)?

	Antall	Prosent
Ingen	3	5,3%
Under 20 prosent	28	49,1%
20-40 prosent	5	8,8%
40-60 prosent	5	8,8%
60-80 prosent	9	15,8%
Over 80 prosent	7	12,3%
Vet ikke	0	0,0%
Total	57	100,0%

Tabell 49 Om lag hvor stor del av den praktiske gravplassdriften utføres av kommunen

6.16.3 Hvilke praktiske tjenester yter kommunen?

Dette punktet er også hentet fra tjenesteytingsundersøkelsen, og var ikke inkludert i selve gravplassundersøkelsen. Man kunne krysse av for flere alternativ, og 59 av 213 svarte ett eller flere alternativ på punktet, og 59 er grunnlaget for prosentuering i tabellen.

Hvilke praktiske tjenester yter kommunen? (Flere valg mulig)

Svaralternativ:	Antall	Prosent
Snøbrøyting	44	74,6 %
Graving	38	64,4 %
Strøing	38	64,4 %
Vedlikehold av grøntanlegg (klipping, lusing osv.)	28	47,5 %
Utlån/utleie av utstyr	16	27,1 %
Ettersyn/service på maskinpark	10	16,9 %
Annet	13	22,0 %

Tabell 50 Hvilke praktiske tjenester yter kommunen

Under annet kunne respondentene legge inn forklarende kommentar, og noen av tjeneste som ble nevnt var frakt av maskiner, graving ved ferier, vedlikehold av p-plasser, delta ved åpning og lukking av graver og renhold av kontorer.

6.16.4 Hvilke administrative tjenester yter kommunen?

Dette punktet er hentet fra tjenesteytingsundersøkelsen, og var ikke inkludert i gravplassundersøkelsen. Punktet er et flervalgspunkt og 48 av 213 svarte ett eller flere alternativ på punktet. 48 er grunnlaget for prosentverdiene i tabellen.

Hvilke administrative tjenester yter kommunen? (Flere valg mulig)

Svaralternativ:	Antall	Prosent
Bistand med anskaffelser	17	35,4 %
Prosjektledelse ved nyanlegg og utvidelser	15	31,3 %
Oppmåling/karttjenester	14	29,2 %
Utsending av fakturaer for feste	10	20,8 %
Innkjøp av utstyr	6	12,5 %
Saksbehandling av klager	1	2,1 %
Kontaktpunkt for gravferdsbyrå(ene)	0	0,0 %
Informasjon på internett	0	0,0 %
Annet	14	29,2 %

Tabell 51 Hvilke administrative tjenester yter kommunen

Under "annet" kunne respondentene legge inn forklarende kommentar, og noen av tjeneste som ble nevnt var føring av regnskap, IKT-tjenester og kommunedirektør har siste ord ved klager/avgjørelser.

6.16.5 Reell verdi av kommunal tjenesteyting

Punkt 2.24 Hvis ja på 2.23 (Har kommunen gjennom en tjenesteytingsavtale ansvar for den praktiske driften av gravplassene): Reell verdi av den kommunale tjenesteytingen skal framgå av regnskapet til fellesrådet. Oppfatter du at verdien av den kommunale tjenesteytingen som framgår av regnskapet er:

Det ble registrert 92 svar på punktet, og man kunne angi ett alternativ.

2.24 (..) Oppfatter du at verdien av den kommunale tjenesteytingen som framgår av regnskapet er:

Svaralternativ	Antall	Prosent
For lav	36	39,1 %
Ganske riktig	44	47,8 %
For høy	1	1,1 %
Vet ikke	11	12,0 %
Total	92	100,0 %

Tabell 52 Reell verdi av kommunal tjenesteyting

2.24 (..) Oppfatter du at verdien av den kommunale tjenesteytingen som framgår av regnskapet er: - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	For lav		Ganske riktig		For høy		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	15	44,1 %	14	41,2 %	0	0,0 %	5	14,7 %	34
2500-4999	6	42,9 %	6	42,9 %	0	0,0 %	2	14,3 %	14
5000-9999	3	27,3 %	6	54,5 %	1	9,1 %	1	9,1 %	11
10000-19999	6	37,5 %	9	56,3 %	0	0,0 %	1	6,3 %	16
20000-49999	6	42,9 %	6	42,9 %	0	0,0 %	2	14,3 %	14
>50000	0	0,0 %	3	100,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	3

Tabell 53 Reell verdi av kommunal tjenesteyting, fordelt på kommunestørrelse

2.24 (..) Oppfatter du at verdien av den kommunale tjenesteytingen som framgår av regnskapet er: - fordelt på fylke

Fylker	For lav		Ganske riktig		For høy		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Rogaland	6	46 %	6	46 %	0	0 %	1	8 %	13
Møre og Romsdal	0	0 %	6	86 %	0	0 %	1	14 %	7
Nordland	2	17 %	8	67 %	0	0 %	2	17 %	12
Østfold	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1
Akershus	2	50 %	1	25 %	0	0 %	1	25 %	4
Buskerud	0	0 %	5	100 %	0	0 %	0	0 %	5
Innlandet	4	44 %	3	33 %	1	11 %	1	11 %	9
Vestfold	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1
Telemark	5	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	5
Agder	3	33 %	6	67 %	0	0 %	0	0 %	9
Vestland	5	42 %	5	42 %	0	0 %	2	17 %	12
Trøndelag	2	50 %	0	0 %	0	0 %	2	50 %	4
Troms	4	80 %	0	0 %	0	0 %	1	20 %	5
Finnmark	3	60 %	2	40,00 %	0	0 %	0	0 %	5

Tabell 54 Reell verdi av kommunal tjenesteyting, fordelt på fylker

6.16.6 Antall kommunale årsverk

Punkt 2.25 Anslag over antall årsverk blant kommunalt ansatte som er knyttet til det praktiske arbeidet på gravplassene.

244 oppga svar på dette punktet. 184 oppga 0, og høyeste oppgitte tall var 11 årsverk.

2.25 Anslag over antall årsverk blant kommunalt ansatte som er knyttet til det praktiske arbeidet på gravplassene.

Fylker	Gjennomsnitt
Rogaland	1,5
Møre og Romsdal	1,4
Nordland	0,6
Østfold	0
Akershus	2,3
Buskerud	0,2
Innlandet	0,4
Vestfold	0
Telemark	0
Agder	0,8
Vestland	0,8
Trøndelag	0,3
Troms	0,6
Finnmark	0,8

Tabell 55 Anslag over årsverk blant kommunalt ansatte knyttet til praktisk arbeid

7 Graver og gravlegging

7.1 Antall gravlegginger i 2022

7.1.1 Oversiktstabell antall gravlegginger i ulike gravformer

I tabellen under samles svarene på punktene 3.1 - 3.5. Svarformen var tall, og antall svar fremgår av tabellen.

Oversiktstabell gravformer (pkt 3.1 - 3.5)	Antall gravlegginger	
	Sum	Antall svar
3.1 Hvor mange kistegravlegginger var det totalt i kommunen i 2022?	16672	213
3.2 Hvor mange kistegravlegginger var det i navnet minnelund i 2022?	19	170
3.3 Hvor mange urnenedsettinger var det totalt i kommunen i 2022?	13765	209
3.4 Hvor mange urnegravlegginger var det i navnet minnelund i 2022?	2366	175
3.5 Hvor mange gravlegginger var det i urnevegg i 2022?	7	131

Tabell 56 Oversiktstabell gravformer (pkt 3.1 - 3.5)

207 respondenter har svart både på punkt 3.1 og punkt 3.2, og for disse gravplassforvaltningene har vi en variabel som angir summen av gravlegginger i 2022.

Antall som har rapportert at de har hatt kistegravlegging i navnet minnelund er 9. Høyeste rapporterte tall 5, laveste var 1.

Pkt 3.5: Kun 1 har rapportert gravlegging i urnevegg, og antallet rapporterte gravlegginger var 7.

7.1.2 Andelen gravlegging i kister og urner i 2022

På punkt 3.1 totalt antall kistegravlegginger var det lavest oppgitte svaret 2, og det høyeste 532. For punkt 3.3. totalt antall urnegravlegginger var laveste oppgitt svar 0, og høyeste var 1590. 7 av respondentene svarte at de hadde 0 urnegravlegginger i 2022, og 11 svarte at de hadde kun én urnenedsettelse i løpet av året. En gjennomsnittlig gravplassforvaltning i Norge har 79 kistegravlegginger og 66 urnenedsettinger per år.

I tabellen under er andelen kiste/urnegravlegginger ut fra besvarelsene i undersøkelsen satt sammen med offisielle tall. Grunnlaget for tallene fra undersøkelsen, er de 207 som har svart på både punkt 3.1 og 3.3. Kolonnen som angir offisielle tall for urnegravlegginger og kistegravlegginger er basert på de offisielle tallene for 2022 fra SSB, og kremasjonsstatistikk fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Antall døde i 2022 var 45 774 og antall kremerte i 2022: 21 911.

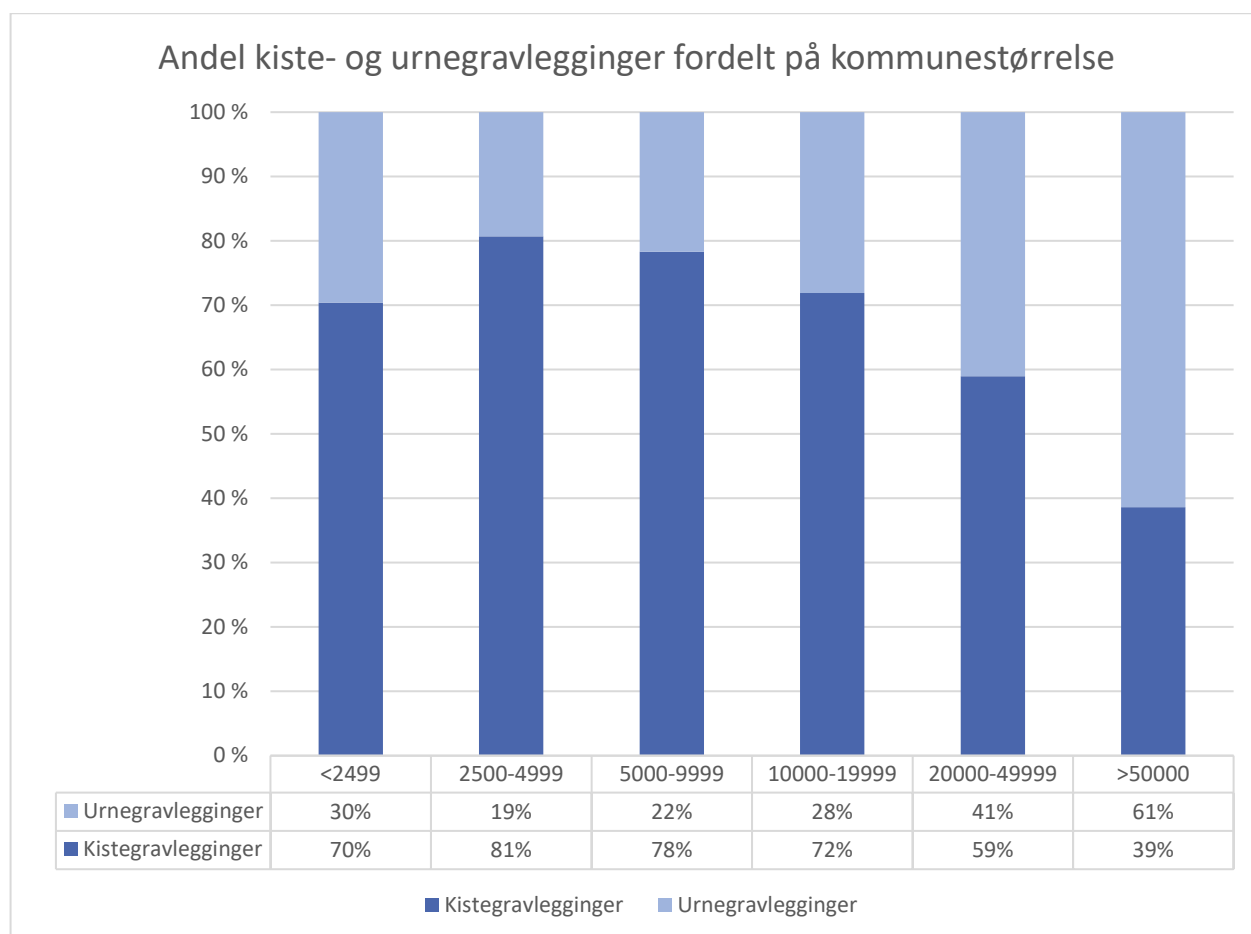
Andel gravlegging i kister og urner i 2022 - i undersøkelsen og jfr med offisielle tall

	Andel rapportert i undersøkelsen (2022)	Andel jfr. offisielle tall for 2022
Antall kistegravlegginger totalt i kommunen i 2022	55,6 %	52,1 %
Antall urnegravlegginger totalt i kommunen i 2022	44,4 %	47,9 %

Tabell 57 Andel gravlegging i kister og urner i 2022 - i undersøkelsen og jfr med offisielle tall

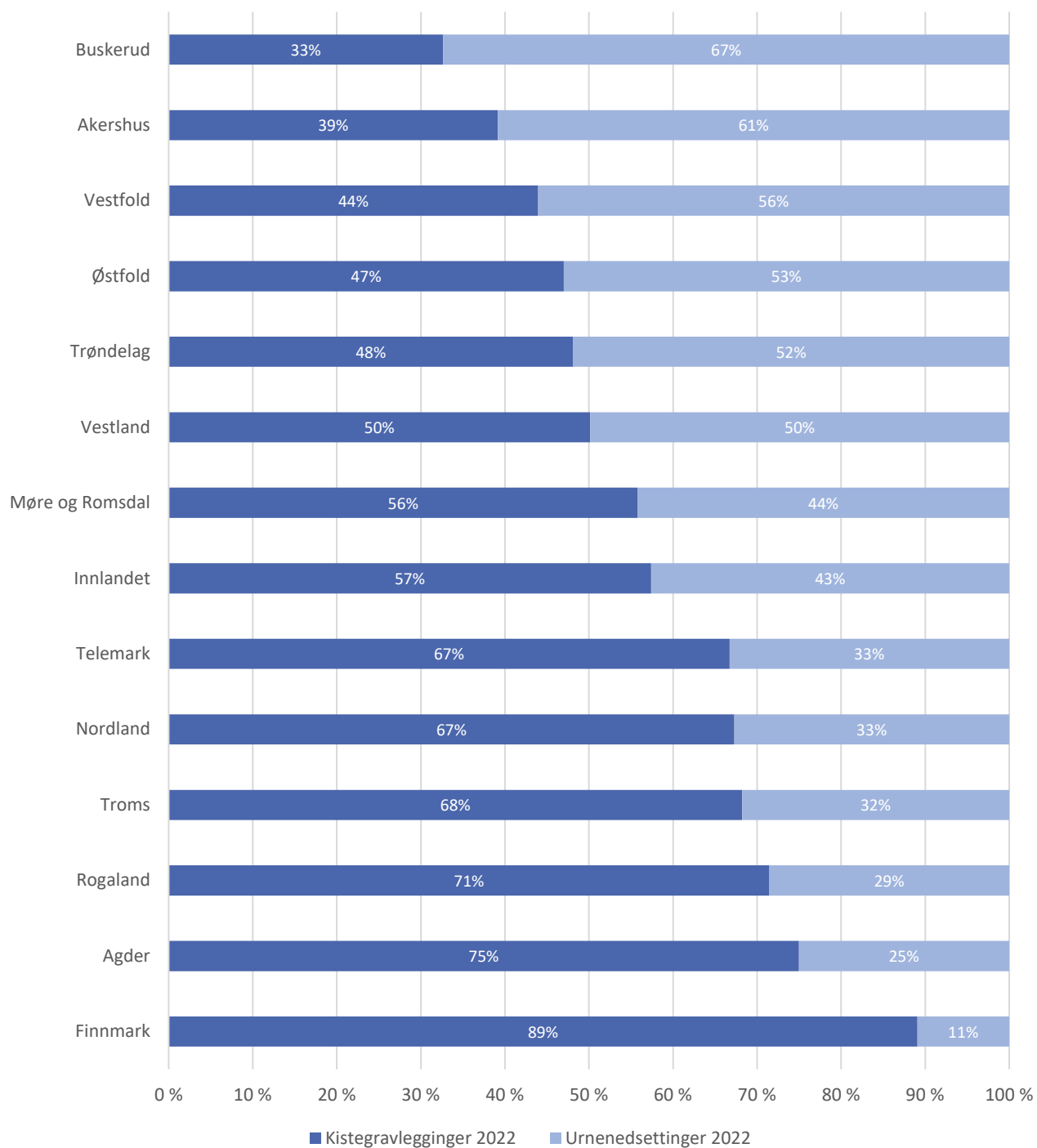
Forskjellen mellom undersøkelsen og tallene fra SSB er at undersøkelsen er besvart av om lag 70 % av gravplassmyndighetene, bl.a. har Oslo ikke levert svar på dette punktet.

7.1.3 Andel kiste- og urnegravlegginger i undersøkelsen

Figur 14 Andel kiste- og urnegravlegginger fordelt på kommunestørrelse

Andel kiste- og urnebegravelser fordelt på fylke

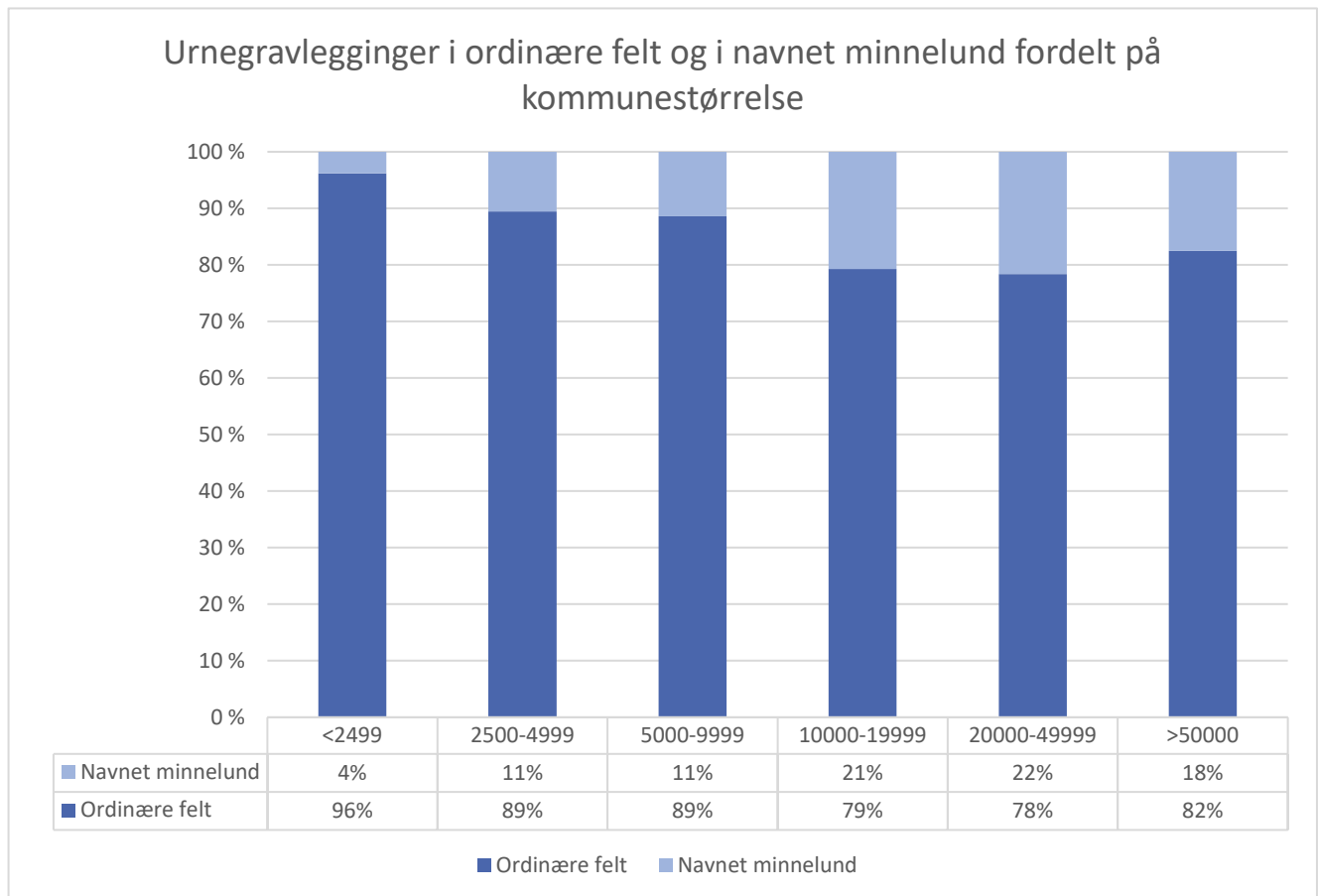

Figur 15 Andel kiste- og urnebegravelser fordelt på fylke

7.1.4 Andel urnegravlegginger i ordinære felt og i navnet minnelund

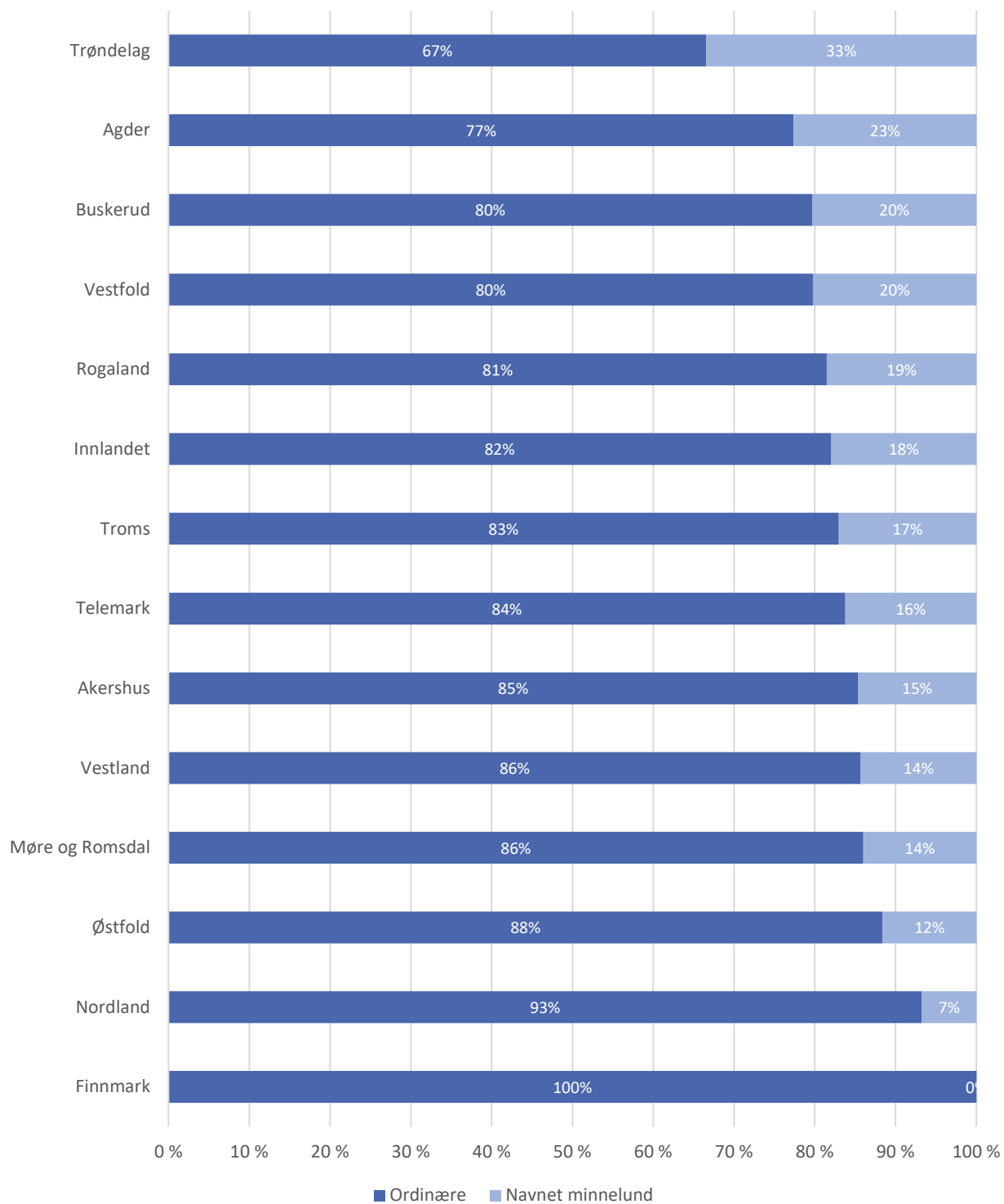
170 svarte på punktet om navnet minnelund, og 209 svarte på punktet om gravlegging i ordinære felt. I tabellen under er de som har svart på begge punktene, eller kun på punktet om ordinære felt inkludert, dette utgjør 208 svar. De som kun har svart på punktet om ordinære felt antas å ikke ha navnet minnelund.

Merk at i grafene og tabellene under, inngår tallene for anonym minnelund i ordinære felt.

Figur 16 Urnegravlegginger i ordinære felt og i navnet minnelund fordelt på kommunestørrelse

Urnegravlegginger i ordinære felt og i navnet minnelund fordelt på fylke

Figur 17 Urnegravlegginger i ordinære felt og i navnet minnelund fordelt på fylke

7.1.5 Ikke folkeregistrert i kommunen

Punkt 3.6 Hvor mange av de som ble gravlagt i 2022 var ikke folkeregistrert i kommunen da de døde?

204 svarte på punktet. 196 har svart på både dette punktet og på punktene 3.1 og 3.3 som sammen utgjør totalt antall gravlegginger i urner og kister. Tabellen viser gjennomsnittlig andel innenfor kommunegruppene, for de 196 som har svart. I 2018 ble samme spørsmål stilt med 2017 som rapporteringsår.

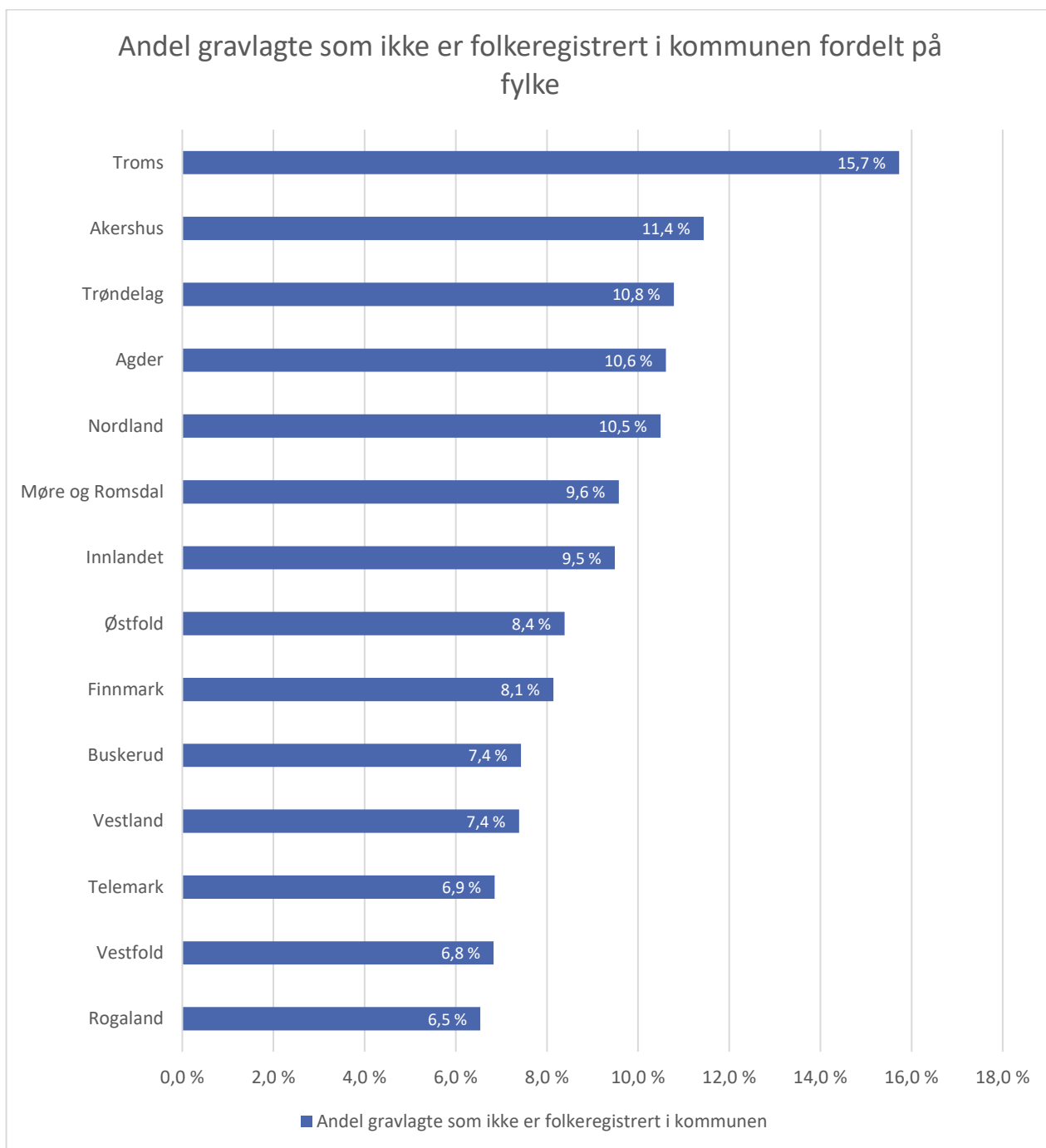
Utvikling i andel gravlagte som ikke var folkeregistrert i kommunen da de døde - fordelt på kommunestørrelse		
Kommunestørrelse	2017	2022
<2499	9,1 %	10,8 %
2500-4999	8,5 %	10,1 %
5000-9999	7,3 %	9,8 %
10000-19999	5,9 %	9,6 %
20000-49999	8,0 %	5,2 %
>50000	9,5 %	7,3 %
Total	8,1 %	9,2 %

Tabell 58 Utvikling i andel ikke folkeregistrerte gravlagte, fordelt på kommunestørrelse

Andel gravlagte som ikke er folkeregistrert i kommunen fordelt på fylke

Fylker	Gjennomsnitt
Troms	15,7 %
Akershus	11,4 %
Trøndelag	10,8 %
Agder	10,6 %
Nordland	10,5 %
Møre og Romsdal	9,6 %
Innlandet	9,5 %
Østfold	8,4 %
Finnmark	8,1 %
Buskerud	7,4 %
Vestland	7,4 %
Telemark	6,9 %
Vestfold	6,8 %
Rogaland	6,5 %
Total	9,0 %

Tabell 59 Andel gravlagte som ikke er folkeregistrert i kommunen, fordelt på fylke

Figur 18 Andel gravlagte som ikke er folkeregistrert i kommunen, fordelt på fylke

7.1.6 Avvisning av ikke folkeregistrerte personer

Punkt 3.7 Avviste gravplassmyndigheten i 2022 gravlegging av person(er) som ikke var folkeregistrert i kommunen?

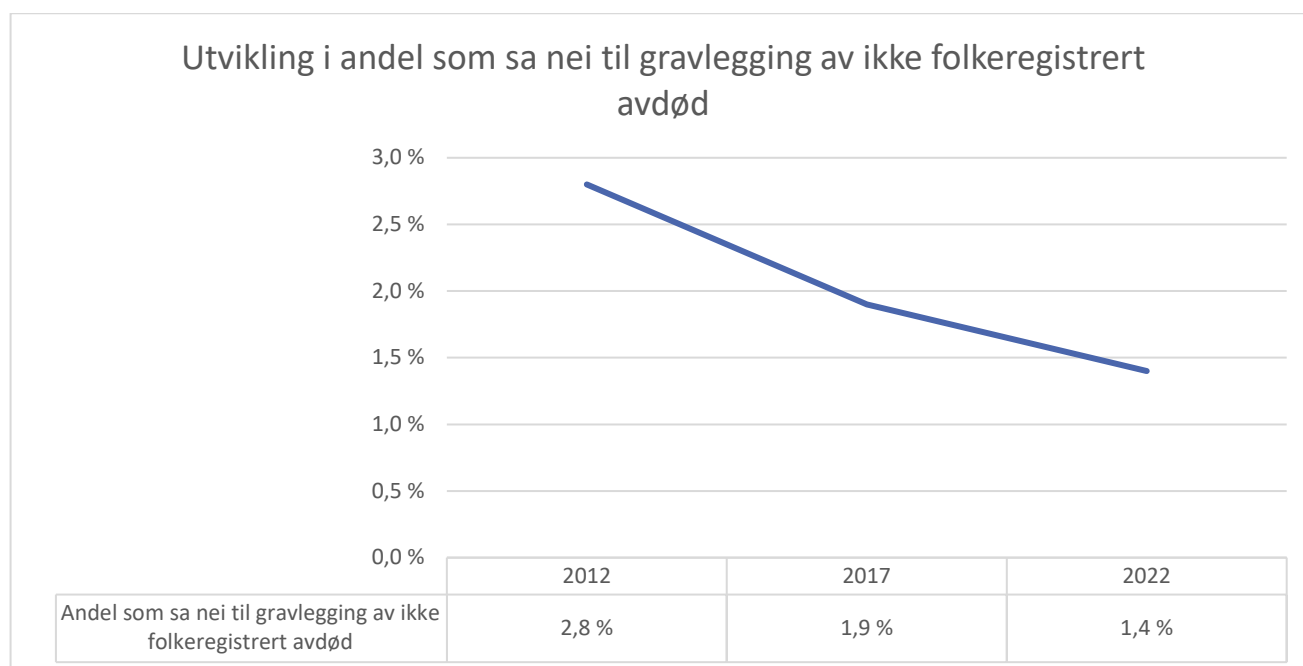
Det er registrert 214 svar på punktet.

3.7 Avviste gravplassmyndigheten i 2022 gravlegging av person(er) som ikke var folkeregistrert i kommunen?

Svar	Antall	Prosent
Ja	3	1,4 %
Nei	211	98,6 %
Total	214	100,0 %

Tabell 60 Avvisning av gravlegging av person(er) som ikke var folkeregistrert i kommunen

I 2018-undersøkelsen var andelen 1,9%, basert på 5 respondenter som svarte at de hadde sagt nei til gravlegging av en person som ikke var folkeregistrert i kommunen. Andelen i 2013-undersøkelsen var 2,8%. I grafen under sees utviklingen, markert på det året spørsmålet gjaldt.

Figur 19 Utvikling i andel som sa nei til gravlegging av ikke folkeregistrert avdød

7.2 Særskilt tilrettelagte graver

7.2.1 Særskilt tilrettelagte graver i kommunen

Punkt 3.8 Er det graver i kommunen som er «særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige minoriteters behov

Det er 219 som har svart på punktet, og man kunne avgi flere svar.

3.8 Er det graver i kommunen som er «særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige minoriteters behov»?

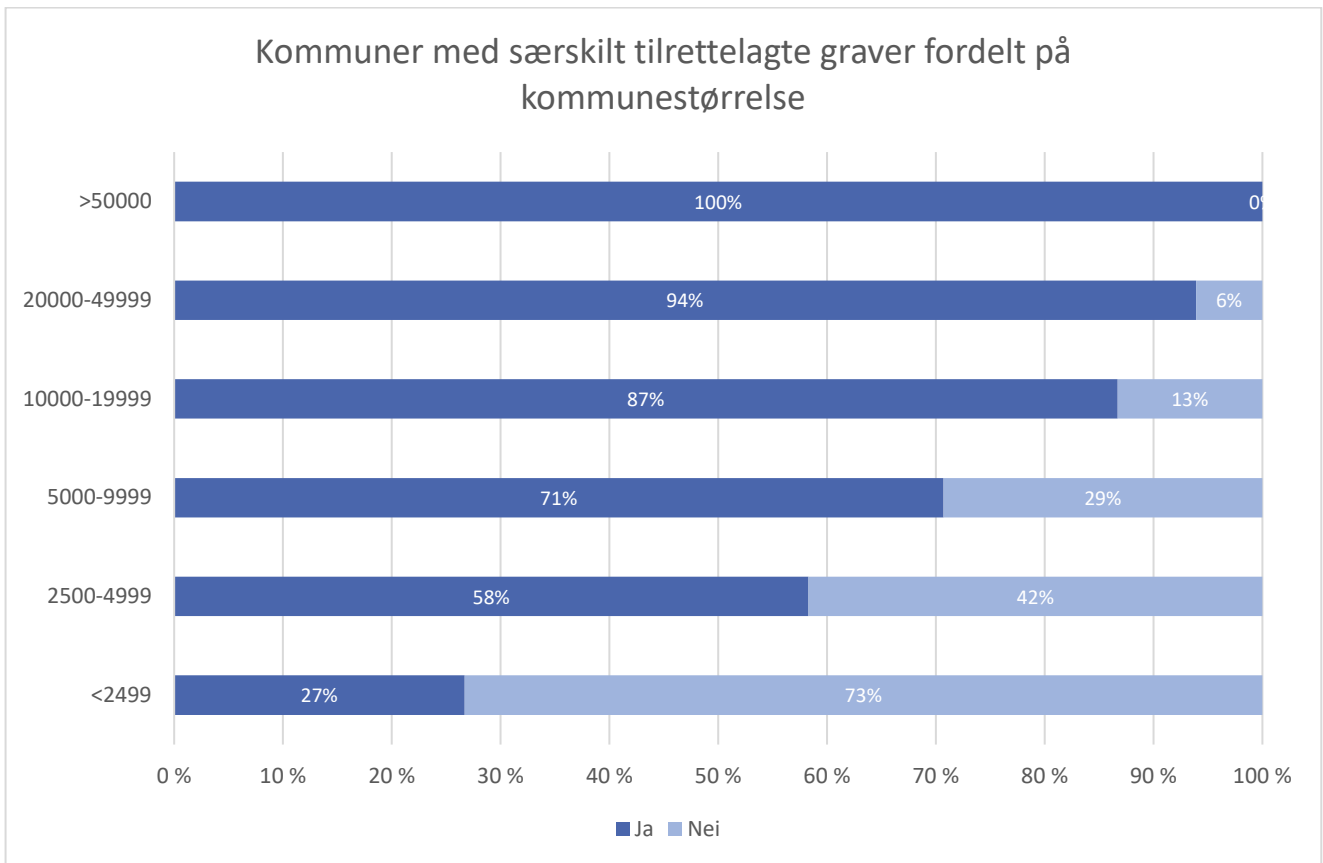
Svar	Antall	Prosent
Ja, vi har graver tilrettelagt for muslimsk gravlegging	124	57 %
Ja, vi har graver tilrettelagt for andre religiøse og livssynsmessige minoriteters behov	35	16 %
Nei	78	36 %

Tabell 61 Særskilt tilrettelagte graver i kommunen

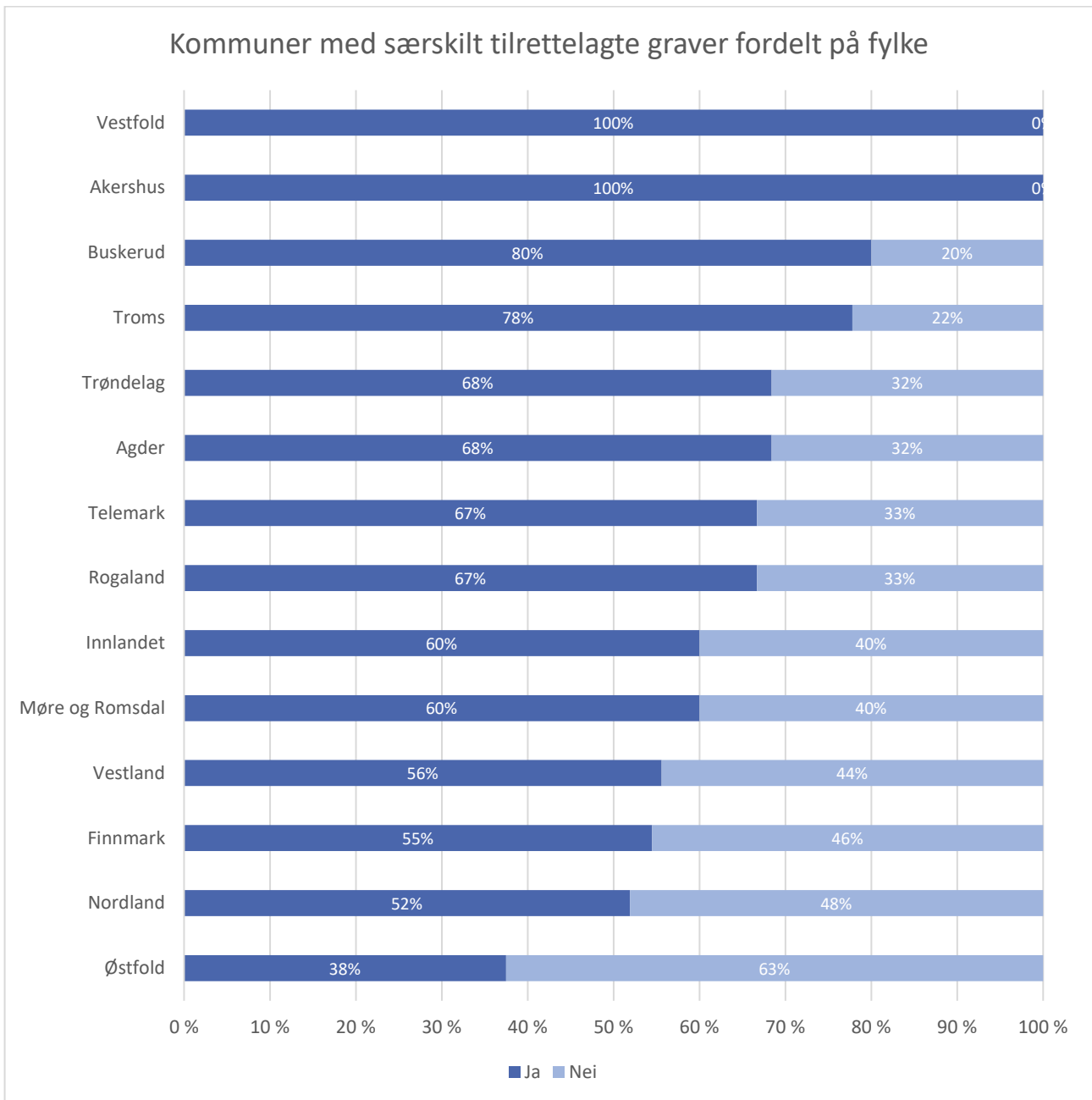
Særskilt tilrettelagte graver - sammendrag av punkt 3.8

Svar	Antall	Prosent
Tilrettelagte graver for muslimsk gravlegging	107	48,9 %
Tilrettelagte graver for andre religiøse og livssynsmessige minoriteters behov	18	8,2 %
Tilrettelagte graver for muslimsk gravlegging og andre religiøse og livssynsmessige minoriteters behov	17	7,8 %
Har ikke tilrettelagte graver	78	35,6 %
Total	219	100,0 %

Tabell 62 Særskilt tilrettelagte graver - sammendrag av punkt 3.8

Figur 20 Kommuner med særskilt tilrettelagte graver, fordelt på kommunestørrelse

Figur 21 Kommuner med tilrettelagte graver fordelt på fylke

Prosent kommuner som har særskilt tilrettelagte graver - utvikling fra 2017 til 2022

Kommunestørrelse	2017	2022	Økning i prosentpoeng
<2499	23,3%	26,7%	3,4
2500-4999	35,0%	58,3%	23,3
5000-9999	54,4%	70,7%	16,3
10000-19999	69,7%	86,7%	17
20000-49999	82,8%	93,9%	11,1
>50000	100%	100%	0
Total	46,9%	64,8%	17,9

Tabell 63 Prosent kommuner som har særskilt tilrettelagte graver - utvikling fra 2017 til 2022

7.2.2 Gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver

Punkt 3.9 Hvor mange av kommunens egne avdøde innbyggere ble gravlagt i slike særskilt tilrettelagte graver i 2022?

188 respondenter svarte på dette punktet. Høyeste registrerte verdi er 35. 72% av respondentene (136 av 188) svarte 0 på spørsmålet.

3.9 Hvor mange av kommunens egne avdøde innbyggere ble gravlagt i slike særskilt tilrettelagte graver i 2022?

Antall gravlegginger	Antall	Prosent
0	136	72,3%
1-5	37	19,7%
6-10	11	5,9%
11-15	3	1,6%
Mer enn 15	1	0,5%
Total	188	100,0%

Tabell 64 Antall gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver i 2022

Utvikling gravlegging i særskilt tilrettelagte graver 2017 til 2022 (egne innbyggere)

Kommunestørrelse	Gjennomsnittlig antall gravlagte	
	2017	2022
<2499	0,05	0,00
2500-4999	0,10	0,06
5000-9999	0,13	0,14
10000-19999	0,82	0,37
20000-49999	1,61	1,81
>50000	18,56	8,59
Total	1,85	1,18

Tabell 65 Utvikling gravlegging i særskilt tilrettelagte graver 2017 til 2022 (egne innbyggere)

7.2.3 Gravlegginger av avdøde fra andre kommuner i særskilt tilrettelagte graver

Punkt 3.10 Hvor mange gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver var det i kommunen i 2022 av avdøde fra andre kommuner?

Antall svar på spørsmålet er 175. Til sammen 10 oppgi at man hadde gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver av avdøde fra andre kommuner, det utgjør 5,7%. 165 oppga 0 på punktet.

Hvor mange gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver var det i kommunen i 2022 av avdøde fra andre kommuner?

Oppgitt svar (antall gravlegginger)	Antall svar
0	165
1	7
2	1
3	1
5	1
Total	175

Tabell 66 Gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver av avdøde fra andre kommuner

7.2.4 Samarbeidsavtale om bruk av tilrettelagte graver

Punkt 3.11 Foreligger det noen samarbeidsavtale med nabokommunen eller en annen gravplassmyndighet om bruk av deres tilrettelagte graver?

Totalt 170 svarte på dette spørsmålet, hvor man kunne oppgi ett svar.

3.11 Foreligger det noen samarbeidsavtale med nabokommunen eller en annen gravplassmyndighet om bruk av deres tilrettelagte graver?

Svar	Antall	Prosent
Ja	30	17,6 %
Nei	140	82,4 %
Total	170	100,0 %

Tabell 67 Samarbeidsavtale om bruk av tilrettelagte graver

3.11 Foreligger det noen samarbeidsavtale med nabokommunen eller en annen gravplassmyndighet om bruk av deres tilrettelagte graver?

Kommunestørrelse	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	12	27,3 %	32	72,7 %	44
2500-4999	8	29,6 %	19	70,4 %	27
5000-9999	5	17,2 %	24	82,8 %	29
10000-19999	2	8,0 %	23	92,0 %	25
20000-49999	2	7,1 %	26	92,9 %	28
>50000	1	5,9 %	16	94,1 %	17

Tabell 68 Samarbeidsavtale om bruk av tilrettelagte graver, fordelt på kommunestørrelse

3.11 Foreligger det noen samarbeidsavtale med nabokommunen eller en annen gravplassmyndighet om bruk av deres tilrettelagte graver?

Fylker	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Rogaland	2	18,2 %	9	81,8 %	11
Møre og Romsdal	2	28,6 %	5	71,4 %	7
Nordland	5	21,7 %	18	78,3 %	23
Østfold	2	28,6 %	5	71,4 %	7
Akershus	1	8,3 %	11	91,7 %	12
Buskerud	1	14,3 %	6	85,7 %	7
Innlandet	5	22,7 %	17	77,3 %	22
Vestfold	0	0,0 %	5	100,0 %	5
Telemark	1	14,3 %	6	85,7 %	7
Agder	3	21,4 %	11	78,6 %	14
Vestland	6	26,1 %	17	73,9 %	23
Trøndelag	0	0,0 %	17	100,0 %	17
Troms	0	0,0 %	6	100,0 %	6
Finnmark	2	22,2 %	7	77,8 %	9

Tabell 69 Samarbeidsavtale om bruk av tilrettelagte graver, fordelt på fylke

7.3 Henvendelser/ønsker om ulike tema

Punkt 3.12 Har dere i løpet av 2022 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende:

Dette var et punkt hvor respondentene kunne oppgi mer enn ett svar. Antall gravplassforvaltninger som har oppgitt minst ett alternativ på punktet i 2023 er 115 og antall i 2018 var 95. Merk at prosentene i tabellen under er regnet ut fra alle som deltok i undersøkelsene, altså 246 i 2023 og 279 i 2018.

Utvikling i antall henvendelser om ulike tema fra 2017 til 2022:

2018			2023		
Har dere i løpet av 2017 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende:	Antall	Prosent	Har dere i løpet av 2022 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende:	Antall	Prosent
Deling av aske	26	9,3 %	Deling av aske	39	15,9 %
Flytting av navn fra gravminne til navneplate på navnet minnelund	39	14,0 %	Flytting av navn fra gravminne til navneplate på navnet minnelund?	84	34,1 %
Bruk av kolumbarium for urne (vegg eller et byggverk med nisjer for urner med aske)	1	0,4 %	Bruk av urnevegg (kolumbarium)?	6	2,4 %
Mulighet for askespredning på gravplass	8	2,9 %	Mulighet for askespredning på gravplass?	7	2,8 %
(ikke med i 2018)	-	-	Mulighet for minnesmerke med navneplater der asken er spredt	32	13,0 %
Gravlegging av kiste som ikke vil brytes ned (f.eks. forseglet sinkkiste fra utlandet)	17	6,1 %	Gravlegging av kiste som ikke vil brytes ned (f.eks. forseglet sinkkiste)	9	3,7 %
Flytting av urne eller kistegravlagt	54	19,4 %	Flytting av urne eller kistegravlagt	61	24,8 %

Tabell 70 Utvikling i antall henvendelser om ulike tema fra 2017 til 2022

Punkt 3.13 Eventuelle egne kommentar, inkl. eventuelle andre spesielle ønsker/henvendelser knyttet til gravplassforvaltningen:

Oppsummering av kommentarer⁹:

1. Tilrettelegging av gravplasser:

Økt etterspørsel etter minnelunder og navneplater, inkludert for de som er askespredt andre steder.

2. Håndtering av aske og rituelle ønsker:

Henvendelser om deling av aske for unike formål, som omdannelse til diamant.

Spørsmål om muligheten for å spre aske på gravplassen eller på alternative steder som hav eller fjell.

3. Spesifikke forespørsler vedrørende gravminner:

Ønsker om endring av gravminner, som å flytte navn fra gravstein til en navneplate i minnelunden, eller symbolsk flytting ved navneendringer.

Forespørsler om å reservere eller etablere tomme graver for fremtidig bruk eller for minne om personer gravlagt andre steder.

5. Diverse forespørsler og unike situasjoner:

Etablering av steder på kirkegården der mennesker kan tenne lys for kjære som er langt unna, særlig rundt høytider som Allehelgensdag og jul.

Forespørsler som omhandler spesielle situasjoner fra fortiden, slik som dødfødte barn som ble gravlagt sammen med fremmede, og ønsker om å legge til navn på gravminnene til deres pårørende.

Ønsker om å bli Grønn menighet, noe som innebærer å ta hensyn til miljøet i drift av gravplasser.

Generelle observasjoner:

En del henvendelser er knyttet til endringer i praksis for gravlegging, som å tilrettelegge for religiøs mangfoldighet og alternative gravleggingsmetoder.

Til tross for et mangfold av ønsker og behov, ser det ut til at mange gravplassmyndigheter står overfor administrative, logistiske og økonomiske begrensninger som gjør det utfordrende å møte alle forespørslene.

Dette spekteret av henvendelser reflekterer et felt som er i endring og som forsøker å balansere respekt for individuelle ønsker med praktiske og reguleringsmessige begrensninger. Det ser også ut til å være en del av en større samtale om bærekraftighet og fleksibilitet i forvaltningen av gravplasser.

Direkte sitater fra kommentarene:

- *Den mest vanlige henvendelse gjelder muligheten for å få opp navneplate i navnet minnelund selv om avdøde er askespredt, i Norge eller utlandet. Også ønsker om "minneplate" på gravplass på NN sted ved gravlagte andre steder i Norge eller i utlandet.*

⁹ Oppsummeringen er gjort ved bruk av KI-verktøyet Chat GPT4, og kvalitetssikret av menneskelige ressurser i KA.

- *Det er kommet ønske om å ha en stein på kirkegården, der de som ikke har en grav å gå til kan komme og tenne et lys for noen som er gravlagt på annen kirkegård langt unna. Spesielt gjelder dette ved Allehelgensdag og jul/nyttår*
- *Har hatt ett tilfelle der aske er sendt til utlandet for å gjøres om til diamant.*
- *Spørsmål om gravlegging av kjæledyr i kistegrav til eier.*
- *Vi får mange henvendelser etter etablering av navna minnelund om å slette graver for å få navneskilt på minnesmerke i navna minnelund (noe som ikke er lov).*
- *Vi har fått henvendelse om navneplate i minnelund når asken er spredt på hav eller fjell.*
- *Ønske om å få en tom grav til å sette gravminne på - flytte gravminne fra annet sted i landet til NN kommune. Sette navn på eksisterende gravminne etter at asken er spredt. Holde av/reservere tom grav for fremtiden (vil velge grav for seg selv nå).*

7.4 Behandling av søknader om forlengelse av festetid utover maksimal tid

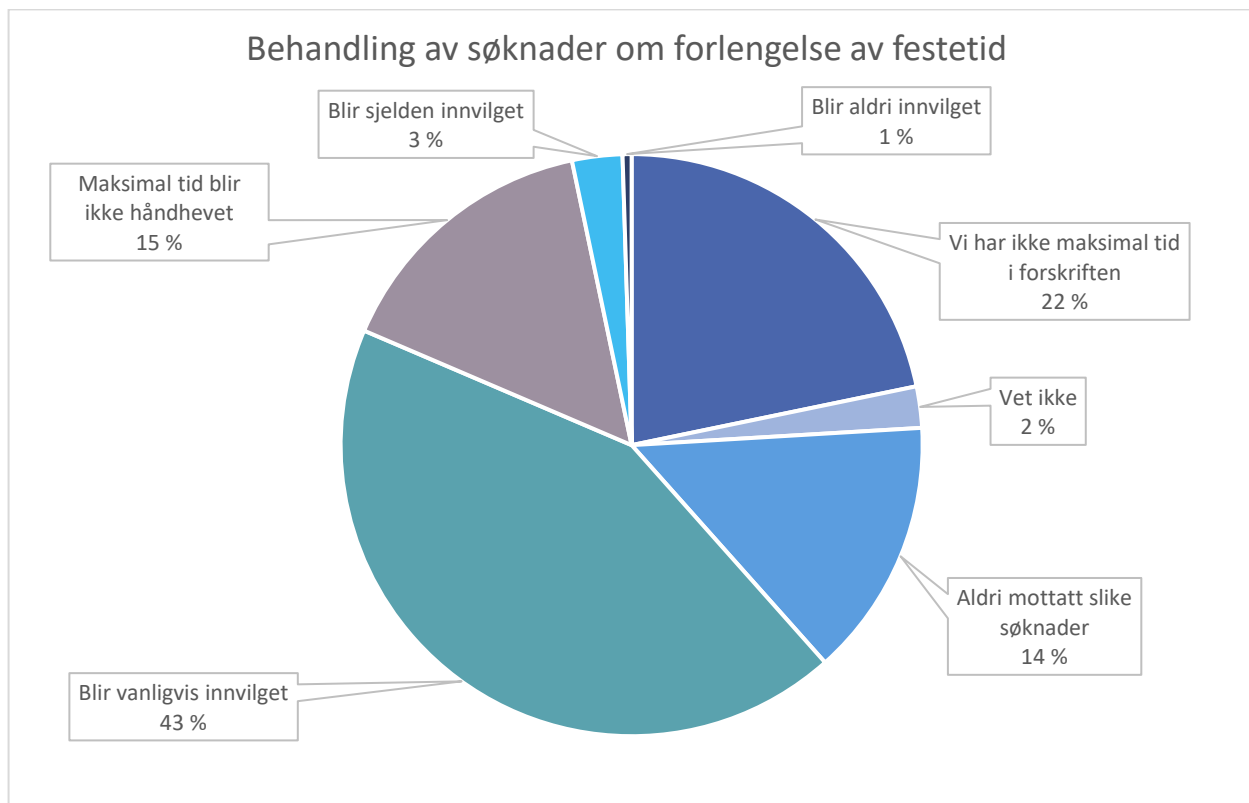
Punkt 3.14 Hvordan behandler gravplassmyndigheten søknader om forlengelse av festetid utover lokale vedtekters maksimale tid?

Her ble det avgitt 216 svar, og man kunne angi ett svaralternativ.

3.14 Hvordan behandler gravplassmyndigheten søknader om forlengelse av festetid utover lokale vedtekters maksimale tid?

Svar	Antall	Prosent
Vi har ikke maksimal tid i forskriften	47	21,80 %
Maksimal tid blir ikke håndhevet	33	15,30 %
Aldri mottatt slike søknader	31	14,40 %
Blir vanligvis innvilget	93	43,10 %
Blir sjelden innvilget	6	2,80 %
Blir aldri innvilget	1	0,50 %
Vet ikke	5	2,30 %
Total	216	100,00 %

Tabell 71 Behandling av søknader om forlengelse av festetid

Figur 22 Behandling av søknader om forlengelse av festetid

7.5 Gravminner og plantefelt

7.5.1 Oversikt/verneplan over gravminner med historisk verdi eller kulturminneverdi

Punkt 4.1 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner med historisk-/kulturminneverdi i kommunen?

Antall svar på spørsmålet er 216, og man kunne angi ett alternativ.

4.1 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner med historisk-/kulturminneverdi i kommunen?

Svar	2018		2023	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Ja	38	14 %	37	17,1 %
Nei	144	53 %	101	46,8 %
Delvis	92	34 %	78	36,1 %
Total	270	100 %	216	100,0 %

Tabell 72 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner

4.1 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner med historisk-/kulturminneverdi i kommunen?

Kommunestørrelse	Ja		Nei		Delvis		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	8	13,8 %	27	46,6 %	23	39,7 %	58
2500-4999	9	25,0 %	19	52,8 %	8	22,2 %	36
5000-9999	10	24,4 %	17	41,5 %	14	34,1 %	41
10000-19999	3	10,0 %	18	60,0 %	9	30,0 %	30
20000-49999	3	9,4 %	16	50,0 %	13	40,6 %	32
>50000	4	21,1 %	4	21,1 %	11	57,9 %	19

Tabell 73 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner, fordelt på kommunestørrelse

4.1 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner med historisk-/kulturminneverdi i kommunen?

Fylker	Ja		Nei		Delvis		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Rogaland	2	11,1 %	7	38,9 %	9	50,0 %	18
Møre og Romsdal	0	0,0 %	5	50,0 %	5	50,0 %	10
Nordland	3	11,1 %	12	44,4 %	12	44,4 %	27
Østfold	1	12,5 %	4	50,0 %	3	37,5 %	8
Akershus	0	0,0 %	8	61,5 %	5	38,5 %	13
Buskerud	2	20,0 %	4	40,0 %	4	40,0 %	10
Innlandet	6	20,0 %	14	46,7 %	10	33,3 %	30
Vestfold	1	20,0 %	1	20,0 %	3	60,0 %	5
Telemark	3	25,0 %	7	58,3 %	2	16,7 %	12
Agder	7	36,8 %	4	21,1 %	8	42,1 %	19
Vestland	5	18,5 %	13	48,1 %	9	33,3 %	27
Trøndelag	5	27,8 %	9	50,0 %	4	22,2 %	18
Troms	0	0,0 %	5	62,5 %	3	37,5 %	8
Finnmark	2	18,2 %	8	72,7 %	1	9,1 %	11

Tabell 74 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner, fordelt på fylker

7.6 Stellavtaler

7.6.1 Forskuddsbetalte stellavtaler

Punkt 4.2 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale?

Det ble registrert 212 svar på dette spørsmålet.

4.2 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale?

Svar	2013	2018	2023
Ja	81 %	78 %	65 %
Nei	19 %	23 %	35 %
Total	100 %	100 %	100 %

Tabell 75 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale

4.2 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale?

Kommunestørrelse	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	32	54,2 %	27	45,8 %	59
2500-4999	27	77,1 %	8	22,9 %	35
5000-9999	25	65,8 %	13	34,2 %	38
10000-19999	18	62,1 %	11	37,9 %	29
20000-49999	20	62,5 %	12	37,5 %	32
>50000	15	78,9 %	4	21,1 %	19

Tabell 76 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale, fordelt på kommunestørrelse

Det er store endringer når det gjelder ordninger med forskuddsbetalte stellavtaler for flere år, Antallet gravplassmyndigheter som tilbyr dette går nedover etter at det hadde vært stabilt mellom 2013 og 2018. I kontakt med gravplassmyndigheter ser det ut som om ressursene både personmessige og økonomiske, er knappe rundt omkring i Norge, og at et tilbud som forsvinner som en følge av det er flerårige stellavtaler.

4.2 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale?

Fylker	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Oslo	1	100,0 %	0	0,0 %	1
Rogaland	14	82,4 %	3	17,6 %	17
Møre og Romsdal	5	50,0 %	5	50,0 %	10
Nordland	14	51,9 %	13	48,1 %	27
Østfold	8	100,0 %	0	0,0 %	8
Akershus	8	61,5 %	5	38,5 %	13
Buskerud	10	100,0 %	0	0,0 %	10
Innlandet	20	71,4 %	8	28,6 %	28
Vestfold	3	60,0 %	2	40,0 %	5
Telemark	10	83,3 %	2	16,7 %	12
Agder	14	73,7 %	5	26,3 %	19
Vestland	15	57,7 %	11	42,3 %	26
Trøndelag	8	42,1 %	11	57,9 %	19
Troms	4	57,1 %	3	42,9 %	7
Finnmark	4	36,4 %	7	63,6 %	11

Tabell 77 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale, fordelt på fylker

Oslo hadde ikke svart på punktet i undersøkelsen, men tabellen er korrigert med manuelt innhentet svar for Oslo.

7.6.2 Antall forskuddsbetalte stellavtaler

Punkt 4.3 Hvor mange forskuddsbetalte stellavtaler har gravplassmyndigheten per 31.12.2022?

185 svarte på dette punktet. 167 av disse svarer at de har minst en avtale. Summen av de oppgitte svarene var 16564 i 2023 for 167 respondenter. Tilsvarende tall fra 2018 er 37796 for 214 respondenter.

Gjennomsnittlig antall per kommune i 2018 var 103 avtaler, i 2023 er gjennomsnittet 90 avtaler.

7.6.3 Stellavtaler med årlig fakturering

4.4 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering?

Det ble registrert 219 svar i 2023 på dette punktet.

4.4 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering?

Svar	2018		2023	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Ja	167	60,7 %	138	63,0 %
Nei	108	39,3 %	81	37,0 %
Total	275	100,0 %	219	100,0 %

Tabell 78 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering

4.4 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering?

Kommunestørrelse	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	26	43,3 %	34	56,7 %	60
2500-4999	22	61,1 %	14	38,9 %	36
5000-9999	25	61,0 %	16	39,0 %	41
10000-19999	20	66,7 %	10	33,3 %	30
20000-49999	29	87,9 %	4	12,1 %	33
>50000	16	84,2 %	3	15,8 %	19

Tabell 79 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering fordelt på kommunestørrelse

Det er en liten økning fra 2018 til 2023 når det gjelder tilbudet om årlig fakturering. Grunnen til økningen skyldes nok at flere har fjernet tilbudet om flerårige stellavtaler og istedenfor kun tilbyr stell av grav med årlig fakturering. Men økningen på bare 2,3 prosentpoeng indikerer at de fleste gravplassmyndigheter har tilbudt begge deler.

4.4 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering?

Fylker	Ja		Nei		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Rogaland	14	77,8 %	4	22,2 %	18
Møre og Romsdal	5	50,0 %	5	50,0 %	10
Nordland	12	44,4 %	15	55,6 %	27
Østfold	7	87,5 %	1	12,5 %	8
Akershus	11	78,6 %	3	21,4 %	14
Buskerud	8	80,0 %	2	20,0 %	10
Innlandet	17	56,7 %	13	43,3 %	30
Vestfold	5	100,0 %	0	0,0 %	5
Telemark	10	83,3 %	2	16,7 %	12
Agder	15	78,9 %	4	21,1 %	19
Vestland	17	63,0 %	10	37,0 %	27
Trøndelag	12	63,2 %	7	36,8 %	19
Troms	3	33,3 %	6	66,7 %	9
Finnmark	2	18,2 %	9	81,8 %	11

Tabell 80 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering fordelt på fylker

Punkt 4.5 Hvis ja, hvor mange stellavtaler med årlig fakturering hadde gravplassmyndigheten i 2022?

145 svarte på punktet, og summen av de oppgitte svarene er 31633. Høyeste svar er 3060. Gjennomsnittlig antall per gravplassmyndighet er 218 stellavtaler. Gjennomsnittet i 2018 var 129.

Nasjonalt anslag på basis av gjennomsnittet i undersøkelsen er 76 082 stellavtaler. Nasjonalt anslag i 2018 var 64 891.

7.6.4 Private aktører som tilbyr stellavtaler

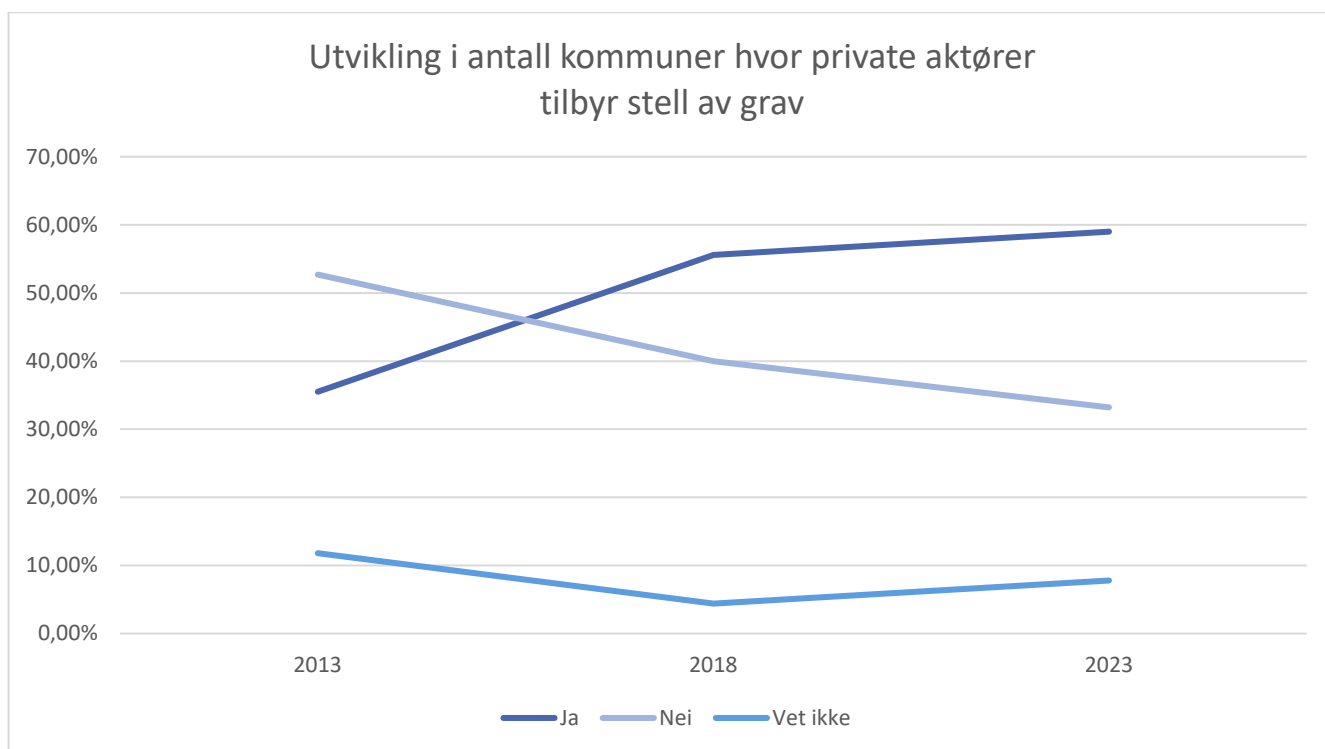
4.6 Er det andre private aktører enn gravplassmyndigheten som tilbyr stell av grav på gravplassene i din kommune?

Det ble registrert 2017 svar på punktet.

4.6 Er det andre private aktører enn gravplassmyndigheten som tilbyr stell av grav på gravplassene i din kommune?

	2013	2018	2023
Ja	35,5 %	55,6 %	59,0 %
Nei	52,7 %	40,0 %	33,2 %
Vet ikke	11,8 %	4,4 %	7,8 %
Total	100%	100%	100%

Tabell 81 Private aktører som tilbyr stell av grav

Figur 23 Utvikling i antall kommuner hvor private aktører tilbyr stell

4.6 Er det andre private aktører enn gravplassmyndigheten som tilbyr stell av grav på gravplassene i din kommune?

Kommunestørrelse	Ja		Nei		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	26	44,80 %	26	44,80 %	6	10,30 %	58
2500-4999	15	41,70 %	20	55,60 %	1	2,80 %	36
5000-9999	27	65,90 %	11	26,80 %	3	7,30 %	41
10000-19999	20	66,70 %	7	23,30 %	3	10,00 %	30
20000-49999	25	75,80 %	7	21,20 %	1	3,00 %	33
>50000	15	78,90 %	1	5,30 %	3	15,80 %	19

Tabell 82 Private aktører som tilbyr stell av grav, fordelt på kommunestørrelse

4.6 Er det andre private aktører enn gravplassmyndigheten som tilbyr stell av grav på gravplassene i din kommune?

Fylker	Ja		Nei		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Rogaland	6	33,30 %	9	50,00 %	3	16,70 %	18
Møre og Romsdal	7	70,00 %	2	20,00 %	1	10,00 %	10
Nordland	16	59,30 %	8	29,60 %	3	11,10 %	27
Østfold	5	62,50 %	3	37,50 %	0	0,00 %	8
Akershus	13	92,90 %	0	0,00 %	1	7,10 %	14
Buskerud	2	20,00 %	7	70,00 %	1	10,00 %	10
Innlandet	17	60,70 %	8	28,60 %	3	10,70 %	28
Vestfold	5	100,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	5
Telemark	5	41,70 %	6	50,00 %	1	8,30 %	12
Agder	12	63,20 %	6	31,60 %	1	5,30 %	19
Vestland	16	59,30 %	9	33,30 %	2	7,40 %	27
Trøndelag	13	68,40 %	6	31,60 %	0	0,00 %	19
Troms	4	44,40 %	4	44,40 %	1	11,10 %	9
Finnmark	7	63,60 %	4	36,40 %	0	0,00 %	11

Tabell 83 Private aktører som tilbyr stell av grav, fordelt på fylker

8 Kremasjon og krematorier

8.1 Hvor mange av kommunens innbyggere ble kremert i 2022

Punkt 5.1 Hvor mange av kommunens avdøde innbyggere ble kremert i 2022?

203 svarte på punktet. Gjennomsnittlig oppgitt antall er 64 kremasjoner. 16 svarte at de ikke hadde hatt kremasjoner i 2022. Høyeste oppgitte svar er 1679.

5.1 Hvor mange av kommunens avdøde innbyggere ble kremert i 2022?

	I undersøkelsen	Offisiell kremasjonsstatistikk 2022
Kommunestørrelse	Gjennomsnittlig antall kremasjoner	Gjennomsnittlig antall kremasjoner
<2499	3	4
2500-4999	7	9
5000-9999	15	19
10000-19999	33	40
20000-49999	102	122
>50000	526	609

Tabell 84 Antall kremasjoner i kommunen i 2022, fordelt på kommunestørrelse

8.2 Offisiell kremasjonsstatistikk 2023 fordelt på kommunestørrelse og fylke

Kilde: Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Supplert med tall fra ringerunde til krematoriene. Kommunene er gruppert etter fylkesinndelingen per 1.1.2024.

Kremasjonsstatistikk 2023 fordelt på kommunestørrelse			
Kommunestørrelse	Antall døde	Antall kremerte	Prosent
<2499	1893	286	15,1 %
2500-4999	2710	627	23,1 %
5000-9999	4835	1234	25,5 %
10000-19999	5546	1964	35,4 %
20000-49999	10813	5468	50,6 %
>50000	18006	11904	66,1 %
Hele landet	43803	21483	49,0 %

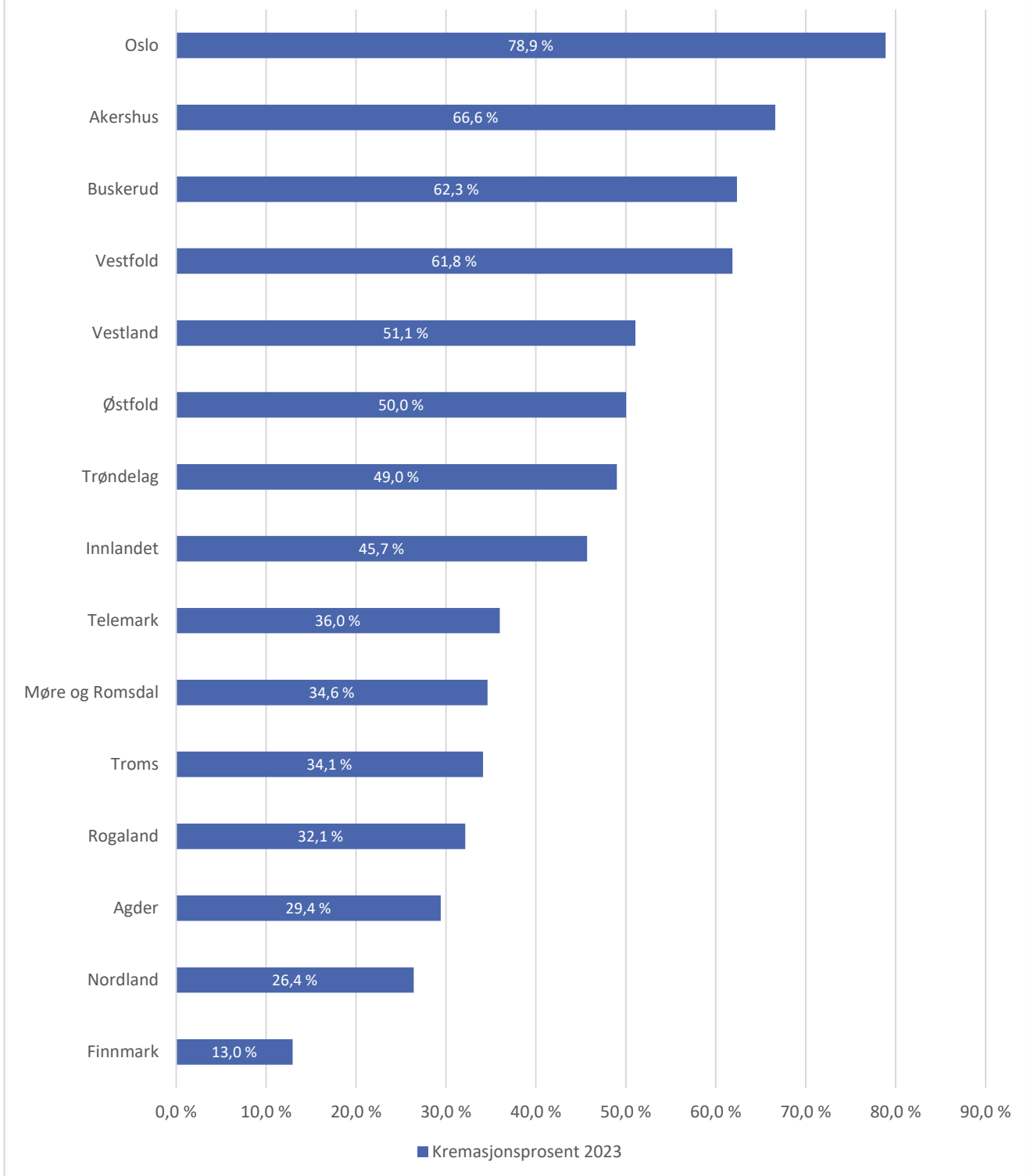
Tabell 85 Offisiell kremasjonsstatistikk 2023, fordelt på kommunestørrelse

Kremasjonsstatistikk 2023 fordelt på fylke

Fylker (2024)	Antall døde	Antall kremerte	Prosent
Oslo	4020	3171	78,9 %
Akershus	4855	3234	66,6 %
Buskerud	2316	1444	62,3 %
Vestfold	2262	1399	61,8 %
Vestland	5093	2601	51,1 %
Østfold	2814	1408	50,0 %
Trøndelag	3811	1867	49,0 %
Innlandet	4099	1873	45,7 %
Telemark	1795	646	36,0 %
Møre og Romsdal	2339	810	34,6 %
Troms	1342	458	34,1 %
Rogaland	3442	1106	32,1 %
Agder	2494	734	29,4 %
Nordland	2434	643	26,4 %
Finnmark	687	89	13,0 %
Hele landet	43803	21483	49,0 %

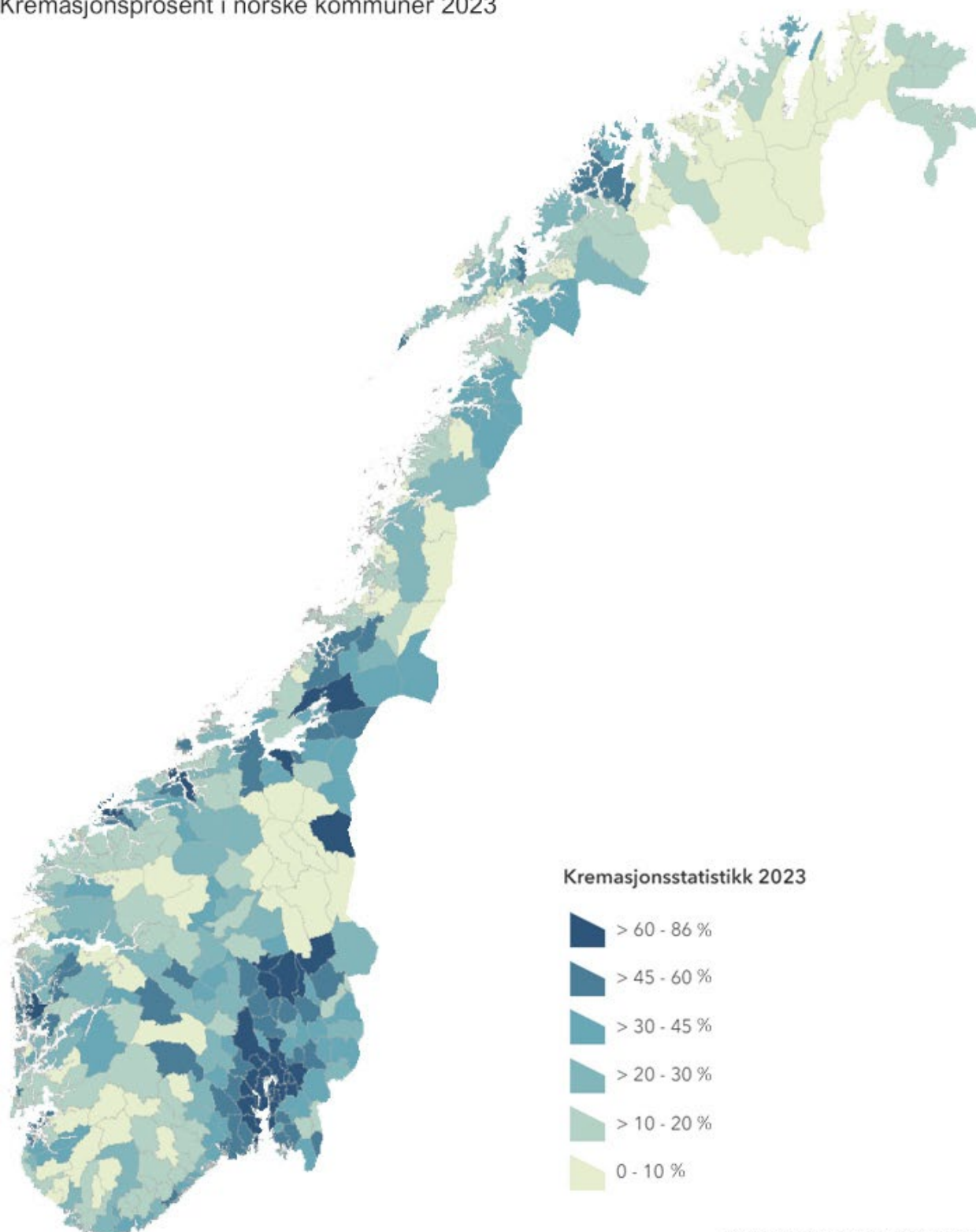
Tabell 86 Offisiell kremasjonsstatistikk, 2023 fordelt på fylke

Kremasjonsprosent per fylke i 2023

Figur 24 Kremasjonsprosent per fylke

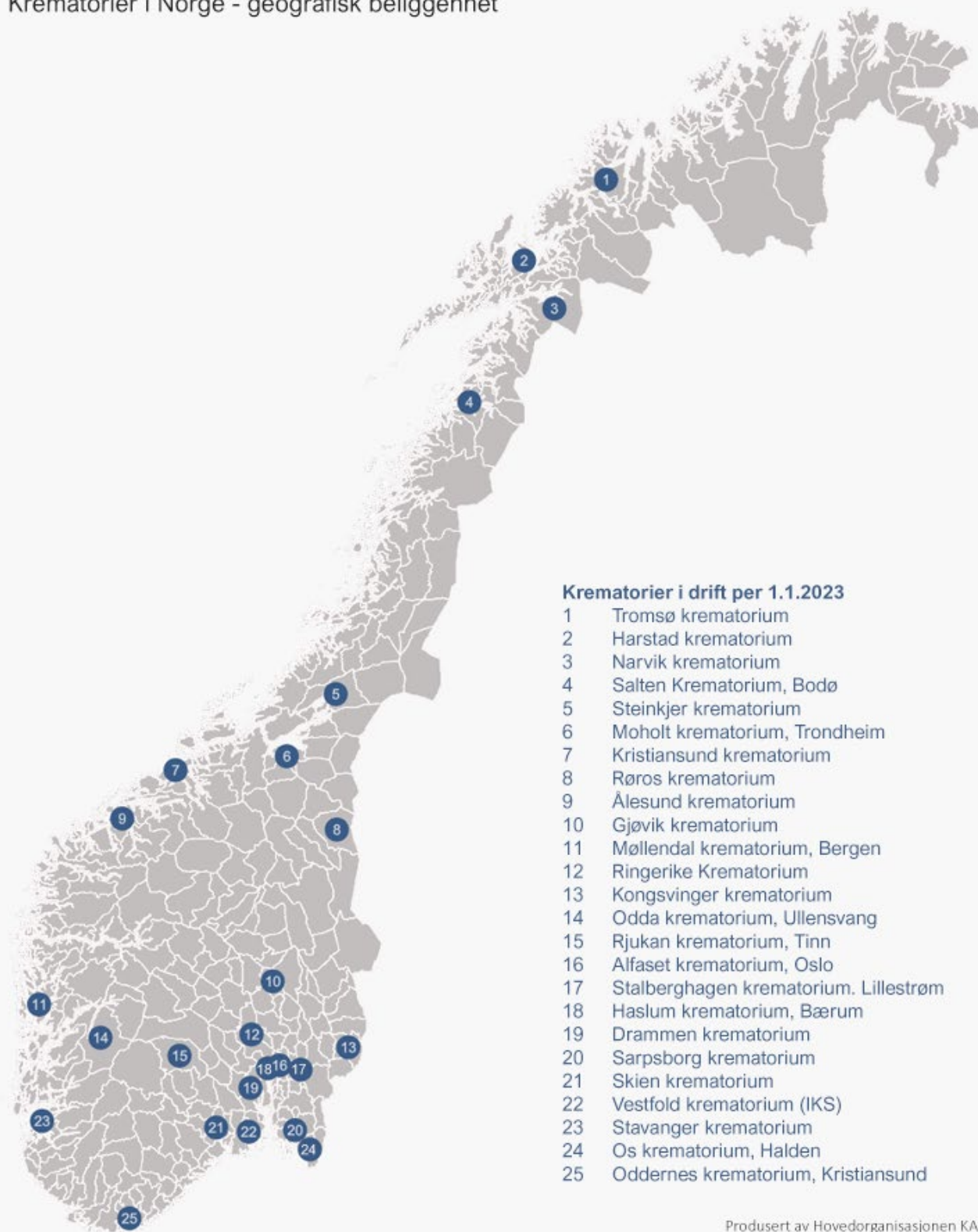
Kremasjonsprosent i norske kommuner 2023

Produsert av Hovedorganisasjonen KA
Kilder: geonorge.no og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Figur 25 Kremasjonsstatistikk 2023 - geografisk fremstilt per kommune

Krematorier i Norge - geografisk beliggenhet

Figur 26 Krematorier i Norge - geografisk beliggenhet

8.3 Krematoriedrift

Punkt 5.2 Har gravplassmyndigheten ansvar for drift av et krematorium?

19 av respondentene oppgir at de har ansvar for drift av et krematorium. Det er per 1.1.2024 25 krematorier i drift i Norge. To av disse drives av kommunen, ett er organisert som et interkommunalt selskap, og 22 drives av kirkelig fellesråd.

Punkt 5.3 Hvis ja, anslag over hvor mange årsverk som er knyttet til praktisk arbeid på krematoriene

På dette punktet er svarene i undersøkelsen supplert med data innhentet direkte fra krematoriene.

Kolonnen over antall kremerte er hentet fra offisiell kremasjonsstatistikk fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, og ved direkte kontakt med krematoriene.

Oversikt over kremasjoner og antall årsverk praktisk drift for krematoriene i 2023

Krematorium	Kommune	Antall kremerte	Antall årsverk drift	Kremasjoner per årsverk drift
Moholt krematorium	Trondheim	1687	2,00	844
Drammen krematorium	Drammen	1456	2,00	728
Stalsberghagen krematorium	Lillestrøm	1359	2,00	680
Gjøvik krematorium	Gjøvik	1486	2,50	594
Sarpsborg krematorium	Sarpsborg	1318	2,25	586
Møllendal krematorium	Bergen	2506	4,50	557
Vestfold krematorium	IKS	1359	2,50	544
Alfaset krematorium	Oslo	4214	8,00	527
Ålesund krematorium	Ålesund	494	1,00	494
Stavanger krematorium	Stavanger	966	2,00	483
Kristiansund krematorium	Kristiansund	340	0,75	453
Harstad krematorium	Harstad	215	0,50	430
Steinkjer Krematorium	Steinkjer	200	0,50	400
Tromsø krematorium	Tromsø	420	1,20	350
Oddernes krematorium	Kristiansand	719	2,60	277
Skien krematorium	Skien	552	2,00	276
Odda krematorium	Ullensvang	199	0,80	249
Haslum krematorium	Bærum	944	4,00	236
Os krematorium	Halden	133	0,60	222
Salten Krematorium	Bodø	387	1,75	221
Kongsvinger krematorium	Kongsvinger	183	1,00	183
Rjukan krematorium	Tinn	91	0,50	182
Ringerike Krematorium	Ringerike	200	1,50	133
Narvik krematorium	Narvik	154	2,00	77
Røros krematorium	Røros	141	-	-
Hele landet		21723	48,45	445

Tabell 87 Oversikt over kremasjoner og antall årsverk praktisk drift for krematoriene i 2023

8.4 Betaling for kremasjon i det mest benyttede krematoriet

Punkt 5.4 Hva betaler gravplassmyndigheten for en kremasjon i det mest benyttede krematoriet?

133 svarte på punktet. 35 svarte 0. Årsaken til at disse svarer kr. 0,- er at mange krematorier sender faktura for kremasjon direkte til de etterlatte eller til de etterlatte via gravferdsbyrå. Laveste oppgitte sats var 2500, og høyeste var 10 000. Tabellen under viser kun de 98 som har oppgitt en kronesats over 0.

5.4 Hva betaler gravplassmyndigheten for en kremasjon i det mest benyttede krematoriet?

Avgift (kr)	Antall	Prosent
2500 - 3999	3	3,1%
4000 - 5499	21	21,4%
5500 - 6999	49	50,0%
7000 - 8499	23	23,5%
8500 - 10000	2	2,0%
Total	98	100,0%

Tabell 88 Betaling for kremasjon i det mest benyttede krematoriet, fordelt på kommunestørrelse

8.5 Kremasjonsavgift per krematorium

Oversikt over kremasjonsavgift per krematorium 2023

Krematorium	Kommune	Avgift for de som bor i kommunen	Avgift for de som ikke bor i kommunen
Vestfold krematorium	IKS	10000*	10000
Moholt krematorium	Trondheim	0	9000
Alfaset krematorium	Oslo	0	7720
Skien krematorium	Skien	0	7690
Drammen krematorium	Drammen	0	7500
Ringerike Krematorium	Ringerike	0	7500
Salten Krematorium	Bodø	0	7410
Tromsø krematorium	Tromsø	0	7200
Oddernes krematorium	Kristiansand	0	7000
Sarpsborg krematorium	Sarpsborg	0	6970
Harstad krematorium	Harstad	0	6500
Kongsvinger krematorium	Kongsvinger	3500	6500
Haslum krematorium	Bærum	2856	6418
Kristiansund krematorium	Kristiansund	0	6400
Stalsberghagen krematorium	Lillestrøm	0	6300
Os krematorium	Halden	3000	6000
Steinkjer Krematorium	Steinkjer	2500	6000
Stavanger krematorium	Stavanger	0	5800
Gjøvik krematorium	Gjøvik	0	5750
Narvik krematorium	Narvik	0	5600
Røros krematorium	Røros	0	5600
Rjukan krematorium	Tinn	2500	5500
Møllendal krematorium	Bergen	0	5038
Odda krematorium	Ullensvang	0	4900
Ålesund krematorium	Ålesund	0	4700

Tabell 89 Oversikt over kremasjonsavgift per krematorium 2023

* Vestfold krematorium er organisert som et kommunalt IKS og det er samme pris pr. kremasjon for alle, også avdøde fra eierkommunene.

8.5.1 Gjennomsnittlig pris for utenbys og innenbys kremasjon

Gjennomsnittlig pris for utenbys kremasjon i 2023 er 6600 kr.

Gjennomsnittlig pris for innenbys kremasjon i 2023 er 4059 kr, basert på de som har avgift.

8.6 Faktureringspraksis for kremasjon av avdøde som ikke bor i kommunen

Opplysninger ble samlet inn i ringerunde til krematoriene. 11 av krematoriene oppga at de benyttet flere ulike faktureringsmåter, og prosentene i tabellen under er beregnet ut fra totalantallet for 25 krematorier som svarte på punktet.

Faktureringspraksis for kremasjonsavgift		
Faktura sendes	Antall svar	Prosent
Kun til etterlatte	5	20,0 %
Kun til gravferdsbyrå	4	16,0 %
Kun til kommune/fellesråd	5	20,0 %
Benytter flere faktureringsmåter	11	44,0 %
Sum	25	100,0 %

Tabell 90 Faktureringspraksis for kremasjonsavgift

20% av krematoriene fakturerer kun til de etterlatte, og 40% har fakturering til de etterlatte som en av flere metoder.

8.7 Kremasjonsavgift for etterlatte

Punkt 5.5 Hva var kremasjonsavgiften i 2022 (hva betaler de etterlatte)?

133 svarte på punktet, 41 oppga 0. Laveste oppgitte sats var 750, og høyeste var 8400.

5.5 Hva var kremasjonsavgiften i 2022 (hva betaler de etterlatte)?

Avgift (kr)	Antall	Prosent
0	41	30,8%
1-1999	2	1,5%
2000-3999	9	6,8%
4000-5999	31	23,3%
6000-7999	49	36,8%
8000 eller mer	1	0,8%

Tabell 91 Hva var kremasjonsavgiften i 2022

9 Økonomi

9.1 Festeavgift

9.1.1 Festeavgift kistegraver

Punkt 6.1 Hva koster det å feste en kistegrav per år?

211 leverte svar på punktet. Gjennomsnittlig pris var 230 kr. Høyeste oppgitte pris per år er 682 kr.

6.1 Hva koster det å feste en kistegrav per år?

Kroner	2018		2023	
	Antall svar	Prosent	Antall svar	Prosent
0	15	6,3%	8	3,8%
1-199	143	59,8%	56	26,5%
200-399	75	31,4%	138	65,4%
400-599	6	2,5%	7	3,3%
>600			2	0,9%
Total	239	100,0%	211	100,0%

Tabell 92 Hva koster det å feste en kistegrav per år

6.1 Hva koster det å feste en kistegrav per år? - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	2018	2023	Økning	Økning
	Gjennomsnitt (kr)	Gjennomsnitt (kr)	Kroner	Prosent
<2499	119	156	37	31 %
2500-4999	153	199	46	30 %
5000-9999	189	249	60	32 %
10000-19999	202	238	36	18 %
20000-49999	251	288	37	15 %
>50000	300	348	48	16 %
Total	172	230	58	34 %

Tabell 93 Hva koster det å feste en kistegrav per år, fordelt på kommunestørrelse

6.1 Hva koster det å feste en kistegrav per år? - fordelt på fylker

Fylker	Gjennomsnitt (kr)
Vestfold	340
Akershus	312
Vestland	291
Østfold	280
Agder	260
Innlandet	257
Telemark	244
Buskerud	221
Troms	202
Trøndelag	192
Rogaland	183
Møre og Romsdal	168
Nordland	163
Finnmark	141
Total	230

Tabell 94 Hva koster det å feste en kistegrav per år, fordelt på fylker

9.1.2 Festeavgift urnegraver

Punkt 6.2 Hva koster det å feste en urnegrav per år?

Svarformen var kroner, og 239 oppga et svar.

6.2 Hva koster det å feste en urnegrav per år?

Kroner	2018		2023	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
0	15	6,3%	14	7,2%
1-199	143	59,8%	64	33,0%
200-399	75	31,4%	110	56,7%
400-599	6	2,5%	6	3,1%
Total	239	100,0%	194	100,0%

Tabell 95 Hva koster det å feste en urnegrav per år

6.2 Hva koster det å feste en urnegrav per år? - fordelt på kommunestørrelse

	2018	2023	Økning
Kommunestørrelse	Gjennomsnitt (kr)	Gjennomsnitt (kr)	Prosent
<2499	111	129	16,2 %
2500-4999	142	181	27,5 %
5000-9999	173	241	39,6 %
10000-19999	183	196	6,7 %
20000-49999	216	262	21,0 %
>50000	280	311	11,2 %
Total	160	206	29,1 %

Tabell 96 Hva koster det å feste en urnegrav per år, fordelt på kommunestørrelse

9.2 Leie av gravkapell

Punkt 6.3 Hvis dere har gravkapell: Hva koster det å leie gravkapell for de som er bosatt i kommunen (uten kirkemusiker osv.)?

85 har svart 0 kroner, dette utgjør 88,5 % av de 96 som svarte på punktet. Tilsvarende prosent i 2018 var 88,9 %.

For de som har betaling, varierer prisen i 2023 fra 600 til 3750 kroner per seremoni. I 2018 varierte prisen fra 450 til 2000 kroner per seremoni.

9.3 Betaling for gravlegging av ikke folkeregistrert avdød

Punkt 6.4 Tas det betalt for gravlegging av avdøde som ikke var folkeregistrert i kommunen?

215 svarte på punktet, og 201 av disse svarte at det tas betaling for avdøde som ikke var folkeregistrert i kommunen, dette utgjør 93,5%. I 2018 var andelen 86,5%, og det var samme andel i 2013 som i 2018. Tabellen under viser andelen som har svart ja i 2018 og 2023

6.4 Tas det betalt for gravlegging av avdøde som ikke var folkeregistrert i kommunen?

Kommunestørrelse	Prosentndel som har svart ja	
	2018	2023
<2499	81,0%	89,7%
2500-4999	86,7%	91,7%
5000-9999	86,0%	92,3%
10000-19999	94,1%	96,7%
20000-49999	89,7%	97,0%
>50000	100,0%	100,0%
Total	86,5%	93,5%

Tabell 97 Tas det betalt for gravlegging av avdøde som ikke var folkeregistrert i kommunen

9.4 Betalingssats for avdøde som ikke er folkeregistrert i kommunen

9.4.1 Betalingssats for kistegravlegging av ikke folkeregistrert avdød

Punkt 6.5 Hva betaler de etterlatte for kistegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift?

Svarformen på punktet var tall i kroner, og det var 230 som oppga et svar.

Hva betaler de etterlatte for kistegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift?

Kroner	2018		2023	
	Antall svar	Prosent	Antall svar	Prosent
0 - 2999	31	13,5 %	23	11,1%
3000 - 5999	69	30,0 %	46	22,2%
6000 - 8999	71	30,9 %	47	22,7%
9000 - 11999	34	14,8 %	45	21,7%
12000 - 14999	17	7,4 %	28	13,5%
>15000	8	3,5 %	18	8,7%
Total	230	100,0 %	207	100,0%

Tabell 98 Betaling for for kistegravlegging av ikke folkeregistrert avdød

Hva betaler de etterlatte for kistegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift? - fordelt på kommunestørrelse

	2018	2023
Kommunestørrelse	Gjennomsnittlig betalingssats (kr)	Gjennomsnittlig betalingssats (kr)
<2499	6182	6876
2500-4999	6383	6958
5000-9999	6313	7608
10000-19999	6363	8141
20000-49999	9923	9187
>50000	11278	15543
Total	6921	8314

Tabell 99 Betaling for for kistegravlegging av ikke folkeregistrert avdød, fordelt på kommunestørrelse

6.5 Hva betaler de etterlatte for kistegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift?

Fylker	Gjennomsnittlig betalingssats (kr)
Rogaland	5356
Møre og Romsdal	5953
Innlandet	6864
Trøndelag	7197
Finnmark	7527
Nordland	7556
Agder	7714
Telemark	8253
Østfold	8541
Troms	8744
Buskerud	9953
Vestfold	10673
Vestland	11848
Akershus	12585

Tabell 100 Betaling for for kistegravlegging av ikke folkeregistrert avdød, fordelt på fylker

9.4.2 Betalingssats for urnegravlegging av ikke folkeregistrert avdød

Punkt 6.6 Hva betaler de etterlatte for urnegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift?

Dette punktet var nytt i 2023-undersøkelsen. 205 svarte på punktet. 14 gravplassmyndigheter svarte 0 kroner. Gjennomsnittlig sum var 5246 kr og høyeste oppgitte sum var 20 880 kroner.

6.6 Hva betaler de etterlatte for urnegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift? - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	Antall	Prosent
0 - 2999	63	30,7%
3000 - 5999	57	27,8%
6000 - 8999	55	26,8%
9000 - 11999	20	9,8%
12000 - 14999	5	2,4%
>15000	5	2,4%
Total	205	100,0%

Tabell 101 Betaling for for urnegravlegging av ikke folkeregistrert avdød, fordelt på kommunestørrelse

6.6 Hva betaler de etterlatte for urnegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift? Gjennomsnittlig betalingssats fordelt på kommunestørrelse.

Kommunestørrelse	Gjennomsnittlig betalingssats (kr)
<2499	3661
2500-4999	4357
5000-9999	4603
10000-19999	5028
20000-49999	6421
>50000	10781
Total	5246

Tabell 102 Gjennomsnittlig betaling for for urnegravlegging av ikke folkeregistrert avdød

6.6 Hva betaler de etterlatte for urnegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift? Gjennomsnittlig betalingsatts fordelt på fylke.

Fylker	Gjennomsnittlig betalingsatts (kr)
Finnmark	3818
Nordland	3957
Trøndelag	4065
Rogaland	4106
Møre og Romsdal	4311
Innlandet	4492
Telemark	5199
Agder	5378
Troms	5831
Buskerud	6228
Østfold	6257
Vestland	6488
Vestfold	7764
Akershus	8706

Tabell 103 Gjennomsnittlig betaling for for urnegravlegging av ikke folkeregistrert avdød, fordelt på fylker

9.4.3 Betalingssats tilrettelagte graver

Punkt 6.7 Hvor mye fakturerte gravplassmyndigheten i gjennomsnitt avdødes hjemkommune for gravlegging i særskilt tilrettelagt grav?

137 svarte på punktet. Av disse svarte 114 at satsen er 0 kroner, og laveste oppgitte sats var 3000 kroner. Høyeste sats var 27 500 kroner. I 2018-undersøkelsen svarte kun 8 på punktet, og høyeste sats i 2018 var 25 000 kr.

6.7 Hvor mye fakturerte gravplassmyndigheten i gjennomsnitt avdødes hjemkommune for gravlegging i særskilt tilrettelagt grav?

Oppgitt beløp	Antall svar	Prosent
0 kroner	114	83,20 %
3000-4999 kroner	3	2,20 %
5000-9999 kroner	8	5,80 %
10 000-14 999	8	5,80 %
15 000-19 999	2	1,50 %
20 000 eller mer	2	1,50 %
Total	137	100,00 %

Tabell 104 Betaling for gravlegging i særskilt tilrettelagt grav

9.5 Pris for plass i minnelund og urnevegg

9.5.1 Pris for plass i navnet minnelund

Punkt 6.8 Hva koster en plass i navnet minnelund?

Dette punktet dreier seg om engangsavift for navneskilt og gravstell i 20 år og eventuelt andel av minnesmerke. For innbyggere som ikke bor i kommunen kommer festeavgift i tillegg fra år 1. Svarformen for punktet er tall i kroner, og det ble registrert 126 svar.

6.8 Hva koster en plass i navnet minnelund?

Kommunestørrelse	Gjennomsnitt i kroner
<2499	4750
2500-4999	3153
5000-9999	6489
10000-19999	4456
20000-49999	6473
>50000	6958
Total	5519

Tabell 105 Betaling for plass i navnet minnelund, fordelt på kommunestørrelse

6.8 Hva koster en plass i navnet minnelund?

Fylker	Gjennomsnitt i kroner
Rogaland	1668
Møre og Romsdal	4624
Nordland	4156
Østfold	9090
Akershus	5185
Buskerud	5439
Innlandet	6194
Vestfold	6595
Telemark	3727

Tabell 106 Betaling for plass i navnet minnelund, fordelt på fylker

9.5.2 Pris for plass i unavnet minnelund

Punkt 6.9 Hva koster en plass i unavnet minnelund?

På punktet om unavnet minnelund var det ingen svar. Alternativet er inkludert i undersøkelsen for å følge utviklingen over tid.

9.5.3 Pris for plass i anonym minnelund

Punkt 6.10 Hva koster en plass i anonym minnelund?

En anonym minnelund er et eget gravfelt, ofte med et felles minnesmerke. Her gravlegges den avdøde uten at de etterlatte kan være med. En grav i anonym minnelund har ingen ansvarlig eller fester.

Det ble registrert 74 svar på punktet.

6.10 Hva koster en plass i anonym minnelund?

Kommunestørrelse	Gjennomsnitt i kroner
<2499	0
2500-4999	0
5000-9999	709
10000-19999	102
20000-49999	391
>50000	485
Total	337

Tabell 107 Hva koster en plass i anonym minnelund, fordelt på kommunestørrelse

6.10 Hva koster en plass i anonym minnelund?

Fylker	Gjennomsnitt i kroner
Rogaland	0
Møre og Romsdal	0
Nordland	0
Østfold	860
Akershus	100
Buskerud	2265
Innlandet	0
Vestfold	0
Telemark	265
Agder	1643
Vestland	0
Trøndelag	0
Troms	0
Finnmark	0
Total	337

Tabell 108 Hva koster en plass i anonym minnelund, fordelt på fylker

9.5.4 Pris for plass i urnevegg

Punkt 6.11 Hva koster en plass i urnevegg?

På punktet om urnevegg var det ett svar, og prisen er 7700 kr.

9.6 Kommentarer til økonomipunktene

Punkt 6.12 Kommentarer til økonomipunktene.

- *Det tas ikke noen form for avgifter i NN kommune.*
- *Kommunen betaler for kremasjonsavgift i de aller fleste kommuner i regionen. Vi sender altså ikke kremasjonsavgift til de pårørende. Navneskilt i minnelund kommer i tillegg i 6.8 og varierer fra minnelund til minnelund*
- *Me tek ikkje betalt for avdøde busett i anna kommune dersom han/ho ei eller anna gong har vore busett her i kommunen eller den som ordnar med gravferda er busett her. Difor er det i praksis so godt som ingen som betalar.*
- *Vi tar kun betalt for "minneskiltet" ved plass i navnet minnelund, ønsker "lav terskel" for bruk.*

10 Møter med tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet

10.1 Invitasjon til møter

Punkt 7.1 Ble det i 2021 og/eller i 2022 invitert til møte med tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet for å drøfte hvordan deres behov ved gravferd kan ivaretas?

På dette punktet hadde 213 gravplassforvaltninger avgitt svar.

7.1 Ble det i 2021 og/eller i 2022 invitert til møte med tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet for å drøfte hvordan deres behov ved gravferd kan ivaretas?

Svar	Antall	Prosent
Ja	25	11,7 %
Ja, som et felles møte for flere kommuner	77	36,2 %
Nei, men vi har invitert til slike møter tidligere, og det har ikke vært oppslutning eller interesse	26	12,2 %
Ikke relevant fordi det ikke er tros- og livssynssamfunn, utenom den norske kirke, som er virksomme på stedet	15	7,0 %
Nei	70	32,9 %
Total	213	100,0 %

Tabell 109 Invitasjon til møte med tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet

I KAs gravplassundersøkelse i 2009¹⁰ oppga 13,2% at de hadde invitert til møte, i 2018 var andelen 51,1% og i 2023 er andelen 47,9%. Det er en nedgang fra 2018 til 2022 på 3,2 prosentpoeng. En årsak til nedgangen kan være at gravplassmyndighetene ikke hadde kommet i gang igjen med slike møter etter corona.

¹⁰ Spørsmålet i 2009 var «Har det vært samarbeid/møter med representanter for religiøse minoriteter om tilrettelegging for andre gravferdstradisjoner i din kommune?». Merk at i 2009 var det ikke lovfestet krav om å holde møter med tros- og livssynssamfunn.

10.2 Kommentarer angående erfaring med møter

7.2 Utdypende kommentarer med erfaringer fra slike møter

Oppsummering av kommentarer¹¹

1. Variabelt oppmøte:

- Flere kommentarer beskriver lav deltagelse til slike møter. Ofte kun deltakelse fra Human-Etisk Forbund eller ingen i det hele tatt.

2. Gjennomføring av møter:

- Felles møter for flere kommuner har vært prøvd for å bedre oppslutningen.
- Møter har variert i format, noen var en-til-en, andre samlet flere kommuner.
- Pandemien (COVID-19) påvirket gjennomføringen av planlagte møter.
- Det rapporteres om en positiv effekt av å ha etablert kontakter også for fremtidige dialoger.

3. Spørsmål om frekvens og relevans:

- Noen kommenterer at årlige møter føles unødvendige og foreslår mindre hyppige møter, f.eks. relatert til nye eller utvidede gravplasser.
- Forslag om at lovverket kan trenge revurdering hvis deltakelsen vedvarer å være lav.

4. Administrative og praktiske utfordringer:

- Utfordringer med å identifisere hvilke trossamfunn som burde inviteres.
- Det rapporteres om utfordringer med å utforme et engasjerende møteinnhold som oppmuntrer til dialog.

5. Positive erfaringer:

- Noen merker seg gode diskusjoner, verdifulle utvekslinger og nyttige avklaringer når møter gjennomføres.
- Lærdommen fra møtene hjelper i å tilpasse tjenester og forstå andre samfunns behov.

Generelt inntrykk: Det synes som om det generelle oppmøtet til disse møtene har vært lavt. Dette aktualiserer spørsmålet om hvorvidt årlige møter er nødvendige eller effektive, og indikerer at tilnærmingen til hvordan disse møtene arrangeres kan trenge å bli gjennomtenkt på nytt. Samtidig er det et uttalt ønske om et forum for diskusjon for de som faktisk møter opp eller er interessert i å engasjere seg. For noen gravplassmyndigheter er det tydelig at selv om oppmøtet er lavt, verdsettes muligheten til dialog og de relasjoner som blir opprettet eller styrket gjennom møtene.

Direkte gjengivelse av utvalgte kommentarer:

- *Felles møte for flere kommuner bidrar til større oppmerksomhet om drøftingsmøtet og samling av flere tilstedeværende fra både tros - og livssynssamfunn og gravplassforvaltninger.*

¹¹ Oppsummeringen er gjort ved bruk av KI-verktøyet Chat GPT4, og kvalitetssikret av menneskelige ressurser i KA.

- *Det kom ingen ved sist invitasjon, og ein gong tidlegare har HEF kome. Difor bør lova justerast på dette punktet, slik at dei kan få møte når dei ynskjer det, slik at me ikkje inviterar til møte år etter år utan oppmøte.*
- *Dette har vært gjort i en årrekke. Variabelt oppmøte. Det er derfor besluttet å gjennomføre slike møter 2. hvert år. Vedtak er gjort i fellesskap i dialogmøtet.*
- *Udelt positive. Gode tilbakemeldinger fra trossamfunnene*
- *Har ingen lokale tros- og livssynssamfunn*
- *Det er vanskelig å finne ut akkurat hvem som skal inviteres til slike møter. Hvis det er trossamfunn som har et bygg eller en lokal organisasjon med adresse i kommunen, vil det sannsynligvis for vår del være snakk om pinsekirka og den evangelisk-lutherske frikirke. Vi har gjennomført møter med nabokommunen, og dermed invitert bredere. Opplever at det kommer 2-3 stk fra andre kristne trossamfunn på møtene våre. Savner et sted hvor en kan gå inn og se hvem som skal inviteres, med oppdatert kontaktinformasjon, i hver kommune.*
- *Lærerikt, men ikke noe stort behov som er etterlyst.*
- *De fire siste årene har det ikke møtt noen til disse møtene, så de har blitt avlyst. Vi inviterer med påmelding.*
- *Gode erfaringer med disse møtene, det kommer personer med muslimsk bakgrunn, humanetikere og personer fra pinsemenighet.*
- *Det oppleves unødvendig med et årlig møte. Bare HEF og Dnk-medlemmer møter opp. Svært viktig møte ved planlegging av ny gravplass eller forut for utvidelse av eksisterende. Etter noen år i funksjon, burde lovparagrafen blitt endret til bare ved ny og utvidelse.*
- *Hver gang vi har hatt disse møtene (2016, 2018 og 2019) så har det ikke kommet noen, og vi regner vel med at det ikke kommer noen neste gang heller. Hvorfor er dette lovfestet når andre aktører ikke ser ut til å være interessert - ikke engang humanetisk forbund... Innkalling og gjennomføring kreer arbeid og kostnader som er fånyttede. Kanskje bør lovverket vurderes..."*
- *Ikke så mange som kommer fra de ulike tros- og livssynssamfunn, men fine samtaler hvor de fremmøtte er stort sett fornøyd med tilbudene slik de er.*
- *Brukte noe tid på å finne ut hvor mange tros- og livssynssamfunn som er i regionen, før vi (6 fellesråd) sendte invitasjon til møte. Det ble ikke avholdt da ingen kunne komme, men flere tok kontakt og takket for initiativet - og vil gjerne komme neste gang. Det vi oppnådde denne gangen (oktober 22) var å etablere kontakt, da går det lettere neste gang (oktober 23).*
- *Det er få deltagere på møtene, men de er viktig for gjensidig dialog og forventningsavklaring. Det er bra at de kan arrangeres for flere kommuner. Ideelt sett bør det gå invitasjon digitalt til trossamfunn som er virksomme på stedet gjennom et offentlig register, det er vanskelig å holde oversikt over hvem som bør inviteres.*
- *Det er gode møter, men det er HEF som har mest spørsmål, de andre sier lite*
- *Det kom ingen respons på brevene som ble sendt ut.*
- *Møtene er svært nyttige for å avklare forventninger og justere tjenestetilbudet. Det er kalt inn til nytt møte i mai 2023.*

11 Seremonirom og gravferdsritualer

11.1 Livssynsåpne seremonirom

Punkt 8.1 Finnes det gravkapell/seremonirom som er livssynsåpne og egnet for andre tros- og livssynsritualer i din kommune?

Til sammen 210 svarte på punktet i 2023.

8.1 Finnes det gravkapell/seremonirom som er livssynsåpne og egnet for andre tros- og livssynsritualer i din kommune?

Svar	Antall	Prosent
Hos oss er det bare kirkebygget som er egnet for gravferdsritualer	65	31,0 %
Vi har gravkapell/seremonirom som kan brukes til livssynsåpne gravferder, men kristen utsmykning e.l. gjør at lokalet ikke fullt ut er egnet for livssynsåpne gravferdsritualer	26	12,4 %
Vi har gravkapell/seremonirom som kan brukes til livssynsåpne gravferder, men de er ikke egnet til mange av gravferdsseremoniene	33	15,7 %
Ja, vi har lokale(r) som er livssynsåpne og godt egnet for livssynsåpne gravferdsritualer	86	41,0 %
Total	210	100,0 %

Tabell 110 Finnes det gravkapell/seremonirom som er livssynsåpne og egnet for andre tros- og livssynsritualer i din kommune

I 2018 var andelen som svarte at det kun var kirkebygget som var egnet til gravferdsritualer 35,3%. Andelen har sunket til 31,0% i 2023.

Andelen som svarte at de har godt egnede lokaler økte fra 39,7% i 2018 til 41,0 % i 2023.

Andelen som svarte at de har tilbud om lokaler for livssynsåpne seremonier var i 2018 65%, og denne andelen har hatt en økning til 69,0%.

Befolkningen i de 145 gravplassmyndighetsområdene som svarer at de har tilbud om livssynsåpne seremonirom, utgjør i sum 3 382 734. Dette utgjør 89% av innbyggere i kommunene hvor det er levert inn svar på punktet. Dersom dette er representativt nasjonalt, kan vi slutte at ca 4,9 millioner personer i Norge bor i kommuner hvor det er tilbud om lokaler som kan benyttes til livssynsåpne gravferdsritualer.

11.1.1 Utvikling i tilbudet om livssynsåpne seremonirom fra 2009 - 2023

Tallene fra 2009 og 2018 er hentet fra KAs gravplassundersøkelser fra disse årene.

Utvikling i tilbudet for livssynsåpne seremonirom						
	2009		2018		2023	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Alt 1 (Kun kirkebygget er egnet)	174	49,2 %	96	35,3 %	65	31,0 %
Alt 2/3 (Har gravkapell som ikke egner seg eller er for lite)	85	24,0 %	68	25,0 %	59	28,1 %
Alt 4 (Har lokaler som egner seg)	95	26,8 %	108	39,7 %	86	41,0 %
Total	354	100,0 %	272	100,0 %	210	100,0 %

Tabell 111 Utvikling i tilbud om livssynsåpne seremonirom

11.1.2 Livssynsåpne seremonirom - fordelt på kommunestørrelse

8.1 Finnes det gravkapell/seremonirom som er livssynsåpne og egnet for andre tros- og livssynsritualer i din kommune?

Kommune- størrelse	Hos oss er det bare kirkebygget som er egnet for gravferdsritualer		Vi har gravkapell/seremonirom som kan brukes til livssynsåpne gravferder, men kristen utsmykning e.l. gjør at lokalet ikke fullt ut er egnet for livssynsåpne gravferdsritualer		Vi har gravkapell/seremonirom som kan brukes til livssynsåpne gravferder, men de er ikke egnet til mange av gravferdsritualene		Ja, vi har lokale(r) som er livssynsåpne og godt egnet for livssynsåpne gravferdsritualer		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	32	59,3 %	3	5,6 %	6	11,1 %	13	24,1 %	54
2500-4999	11	31,4 %	3	8,6 %	6	17,1 %	15	42,9 %	35
5000-9999	10	25,6 %	7	17,9 %	7	17,9 %	15	38,5 %	39
10000-19999	6	20,0 %	6	20,0 %	7	23,3 %	11	36,7 %	30
20000-49999	6	18,2 %	5	15,2 %	6	18,2 %	16	48,5 %	33
>50000	0	0,0 %	2	10,5 %	1	5,3 %	16	84,2 %	19

Tabell 112 Livssynsåpne seremonirom, fordelt på kommunestørrelse

11.1.3 Livssynsåpne seremonirom - fordelt på fylke

8.1 Finnes det gravkapell/seremonirom som er livssynsåpne og egnet for andre tros- og livssynsritualer i din kommune?

Fylker	Hos oss er det bare kirkebygget som er egnet for gravferdsritualer		Vi har gravkapell/seremonirom som kan brukes til livssynsåpne gravferder, men kristen utsmykning e.l. gjør at lokalet ikke fullt ut er egnet for livssynsåpne gravferdsritualer		Vi har gravkapell/seremonirom som kan brukes til livssynsåpne gravferder, men de er ikke egnet til mange av gravferdsritualene		Ja, vi har lokale(r) som er livssynsåpne og godt egnet for livssynsåpne gravferdsritualer		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Rogaland	6	33,3 %	1	5,6 %	3	16,7 %	8	44,4 %	18
Møre og Romsdal	3	30,0 %	1	10,0 %	3	30,0 %	3	30,0 %	10
Nordland	10	38,5 %	4	15,4 %	2	7,7 %	10	38,5 %	26
Østfold	0	0,0 %	2	25,0 %	0	0,0 %	6	75,0 %	8
Akershus	1	7,1 %	1	7,1 %	1	7,1 %	11	78,6 %	14
Buskerud	4	40,0 %	1	10,0 %	1	10,0 %	4	40,0 %	10
Innlandet	7	25,9 %	5	18,5 %	5	18,5 %	10	37,0 %	27
Vestfold	0	0,0 %	1	20,0 %	1	20,0 %	3	60,0 %	5
Telemark	2	18,2 %	0	0,0 %	2	18,2 %	7	63,6 %	11
Agder	7	36,8 %	3	15,8 %	3	15,8 %	6	31,6 %	19
Vestland	9	36,0 %	2	8,0 %	6	24,0 %	8	32,0 %	25
Trøndelag	7	38,9 %	4	22,2 %	4	22,2 %	3	16,7 %	18
Troms	3	33,3 %	1	11,1 %	0	0,0 %	5	55,6 %	9
Finnmark	6	60,0 %	0	0,0 %	2	20,0 %	2	20,0 %	10

Tabell 113 Livssynsåpne seremonirom, fordelt på fylke

11.1.4 Årsak til at gravkapell/seremonirom ikke er egnet

Punkt 8.2 Hva er eventuelt årsaken til at gravkapell/seremonirom ikke er egnet?

Dette punktet var et flervalgspunkt, og 91 av respondentene krysset av på minst ett alternativ, og prosenten er basert på dette.

8.2 Hva er eventuelt årsaken til at gravkapell/seremonirom ikke er egnet?

	Antall svar	Prosent
Lokalene er for små	60	67 %
Mangler universell utforming	16	18 %
Mangler teknisk anlegg	6	7 %
Mangler oppvarming	6	7 %
Generelt behov for vedlikehold/oppgradering	14	16 %
Enkelte brukere mener at kristen utsmykning gjør lokalet lite egnet	32	36 %

Tabell 114 Årsak til at gravkapell/seremonirom ikke er egnet

11.1.5 Sitteplasser i det største seremonilokalet

8.3 Hvor mange sitteplasser er det i det største livssynsåpne seremonilokalet i kommunen?

Punktet var et envalgspunkt, hvor 199 svar ble avgitt.

8.3 Hvor mange sitteplasser er det i det største livssynsåpne seremonilokalet i kommunen?

Antall sitteplasser	Antall svar	Prosent
0-49	32	16 %
50-99	17	9 %
99-150	35	18 %
Flere enn 150	63	32 %
Vi har ikke livssynsåpne seremonilokaler	52	26 %
Total	199	100 %

Tabell 115 Antall sitteplasser i det største livssynsåpne seremonilokalet i kommunen

8.3 Hvor mange sitteplasser er det i det største livssynsåpne seremonilokalet i kommunen?

Fylker	0-49		50-99		99-150		Flere enn 150		Vi har ikke livssynsåpne seremonilokaler		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Rogaland	3	16,7 %	1	5,6 %	5	27,8 %	4	22,2 %	5	27,8 %	18
Møre og Romsdal	1	10,0 %	2	20,0 %	2	20,0 %	2	20,0 %	3	30,0 %	10
Nordland	4	18,2 %	3	13,6 %	3	13,6 %	4	18,2 %	8	36,4 %	22
Østfold	0	0,0 %	0	0,0 %	3	37,5 %	5	62,5 %	0	0,0 %	8
Akershus	1	7,1 %	2	14,3 %	2	14,3 %	7	50,0 %	2	14,3 %	14
Buskerud	1	12,5 %	1	12,5 %	0	0,0 %	5	62,5 %	1	12,5 %	8
Innlandet	8	32,0 %	3	12,0 %	4	16,0 %	6	24,0 %	4	16,0 %	25
Vestfold	1	20,0 %	1	20,0 %	0	0,0 %	3	60,0 %	0	0,0 %	5
Telemark	2	18,2 %	0	0,0 %	4	36,4 %	3	27,3 %	2	18,2 %	11
Agder	2	11,1 %	1	5,6 %	4	22,2 %	4	22,2 %	7	38,9 %	18
Vestland	3	12,5 %	1	4,2 %	3	12,5 %	8	33,3 %	9	37,5 %	24
Trøndelag	4	25,0 %	0	0,0 %	1	6,3 %	7	43,8 %	4	25,0 %	16
Troms	0	0,0 %	2	22,2 %	1	11,1 %	2	22,2 %	4	44,4 %	9
Finnmark	2	18,2 %	0	0,0 %	3	27,3 %	3	27,3 %	3	27,3 %	11

Tabell 116 Antall sitteplasser i det største livssynsåpne seremonilokalet i kommunen, fordelt på fylker

11.1.6 Seremonilokaler i omkringliggende kommuner

Punkt 8.4 Finnes det livssynsåpne seremonirom i omkringliggende kommuner som innbyggerne kan benytte?

Punktet hadde 207 svar.

8.4 Finnes det livssynsåpne seremonirom i omkringliggende kommuner som innbyggerne kan benytte?

Svar	Antall	Prosent
Ja	80	32,5 %
Nei	16	6,5 %
Vet ikke	74	30,1 %
Vi har egne livssynsåpne seremonilokaler	37	15,0 %
Total	207	84,1 %

Tabell 117 Finnes det livssynsåpne seremonirom i omkringliggende kommuner som innbyggerne kan benytte

11.1.7 Etterspørsel etter seremonirom

Punkt 8.5 Har det i løpet av de siste fem årene vært etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom, som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen?

I tabellene under er kun de som svarte at de ikke har egnede seremonirom tilgjengelig i punkt 8.1 inkludert.

8.5 Har det i løpet av de siste fem årene vært etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom, som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen?

Svar	Antall	Prosent
Ja, sporadisk	37	29,8%
Ja, flere per år	3	2,4%
Vi får hyppige henvendelser om dette	0	0,0%
Nei	63	50,8%
Vet ikke	21	16,9%
Total	124	100,0 %

Tabell 118 Etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen

8.5 Har det i løpet av de siste fem årene vært etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom, som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen?

Kommune- størrelse	Ja, sporadisk		Ja, flere per år		Vi får hyppige henvendelser om dette		Nei		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	7	12,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	46	80,7 %	4	7,0 %	57
2500-4999	9	25,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %	22	62,9 %	4	11,4 %	35
5000-9999	10	25,6 %	1	2,6 %	0	0,0 %	20	51,3 %	8	20,5 %	39
10000-19999	8	26,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %	18	60,0 %	4	13,3 %	30
20000-49999	11	33,3 %	3	9,1 %	0	0,0 %	9	27,3 %	10	30,3 %	33
>50000	4	21,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %	13	68,4 %	2	10,5 %	19

Tabell 119 Etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen, fordelt på kommune størrelse

8.5 Har det i løpet av de siste fem årene vært etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom, som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen?

Fylker	Ja, sporadisk		Ja, flere per år		Vi får hyppige henvendelser om dette		Nei		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Rogaland	5	27,8 %	0	0,0 %	0	0,0 %	12	66,7 %	1	5,6 %	18
Møre og Romsdal	2	20,0 %	1	10,0 %	0	0,0 %	5	50,0 %	2	20,0 %	10
Nordland	7	26,9 %	0	0,0 %	0	0,0 %	15	57,7 %	4	15,4 %	26
Østfold	1	12,5 %	0	0,0 %	0	0,0 %	6	75,0 %	1	12,5 %	8
Akershus	2	14,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	10	71,4 %	2	14,3 %	14
Buskerud	3	30,0 %	1	10,0 %	0	0,0 %	6	60,0 %	0	0,0 %	10
Innlandet	4	14,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	17	60,7 %	7	25,0 %	28
Vestfold	0	0,0 %	1	20,0 %	0	0,0 %	3	60,0 %	1	20,0 %	5
Telemark	3	25,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	8	66,7 %	1	8,3 %	12
Agder	7	36,8 %	0	0,0 %	0	0,0 %	10	52,6 %	2	10,5 %	19
Vestland	8	32,0 %	1	4,0 %	0	0,0 %	11	44,0 %	5	20,0 %	25
Trøndelag	4	22,2 %	0	0,0 %	0	0,0 %	11	61,1 %	3	16,7 %	18
Troms	1	11,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %	6	66,7 %	2	22,2 %	9
Finnmark	2	18,2 %	0	0,0 %	0	0,0 %	8	72,7 %	1	9,1 %	11

Tabell 120 Etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen, fordelt på fylker

11.1.8 Kommunal drøfting av etablering av livssynsåpent seremonilokale

Punkt 8.6 Har kommunen drøftet å etablere livssynsåpent seremonilokale i løpet av de siste fem årene?

I veiledningen ble det presisert at dette gjaldt drøftinger i politiske organer i kommunen.

210 gravplassmyndigheter svarte på punktet, og man kunne krysse av på ett alternativ (envalg).

8.6 Har kommunen drøftet å etablere livssynsåpent seremonilokale i løpet av de siste fem årene? - Alle

Svar	Antall	Prosent
Ja	42	20,0 %
Nei	78	37,1 %
Vet ikke	64	30,5 %
Ikke relevant	26	12,4 %
Total	210	100,0 %

Tabell 121 Har kommunen drøftet å etablere livssynsåpent seremonilokale i løpet av de siste fem årene?

I tabellen under vises kun de 121 som har rapportert at de ikke allerede har egnede livssynsåpne seremonilokaler.

8.6 Har kommunen drøftet å etablere livssynsåpent seremonilokale i løpet av de siste fem årene? - kun de som rapporterer at de ikke har egnede seremonilokaler

Svar	Antall	Prosent
Ja	22	18,2%
Nei	49	40,5%
Vet ikke	45	37,2%
Ikke relevant	5	4,1%
Total	121	100,0%

Tabell 122 Drøfting av etablering av livssynsåpent seremonilokale blant de som rapporterer at de ikke allerede har egnede seremonirom i kommunen

11.1.9 Bruk av kirkebygg til livssynsåpne seremonier

8.7 Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier?

Dette punktet er et envalgspunkt, hvor det ble avgitt 207 svar.

8.7 Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier?

Svar	Antall	Prosent
Ja	52	25,1 %
Nei	134	64,7 %
Vet ikke	21	10,1 %
Total	207	100,0 %

Tabell 123 Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier

8.7 Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier? - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	Ja		Nei		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
<2499	13	24,10 %	36	66,70 %	5	9,30 %	54
2500-4999	10	28,60 %	20	57,10 %	5	14,30 %	35
5000-9999	10	26,30 %	27	71,10 %	1	2,60 %	38
10000-19999	6	20,00 %	19	63,30 %	5	16,70 %	30
20000-49999	7	21,90 %	22	68,80 %	3	9,40 %	32
>50000	6	33,30 %	10	55,60 %	2	11,10 %	18

Tabell 124 Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier, fordelt på kommunestørrelse

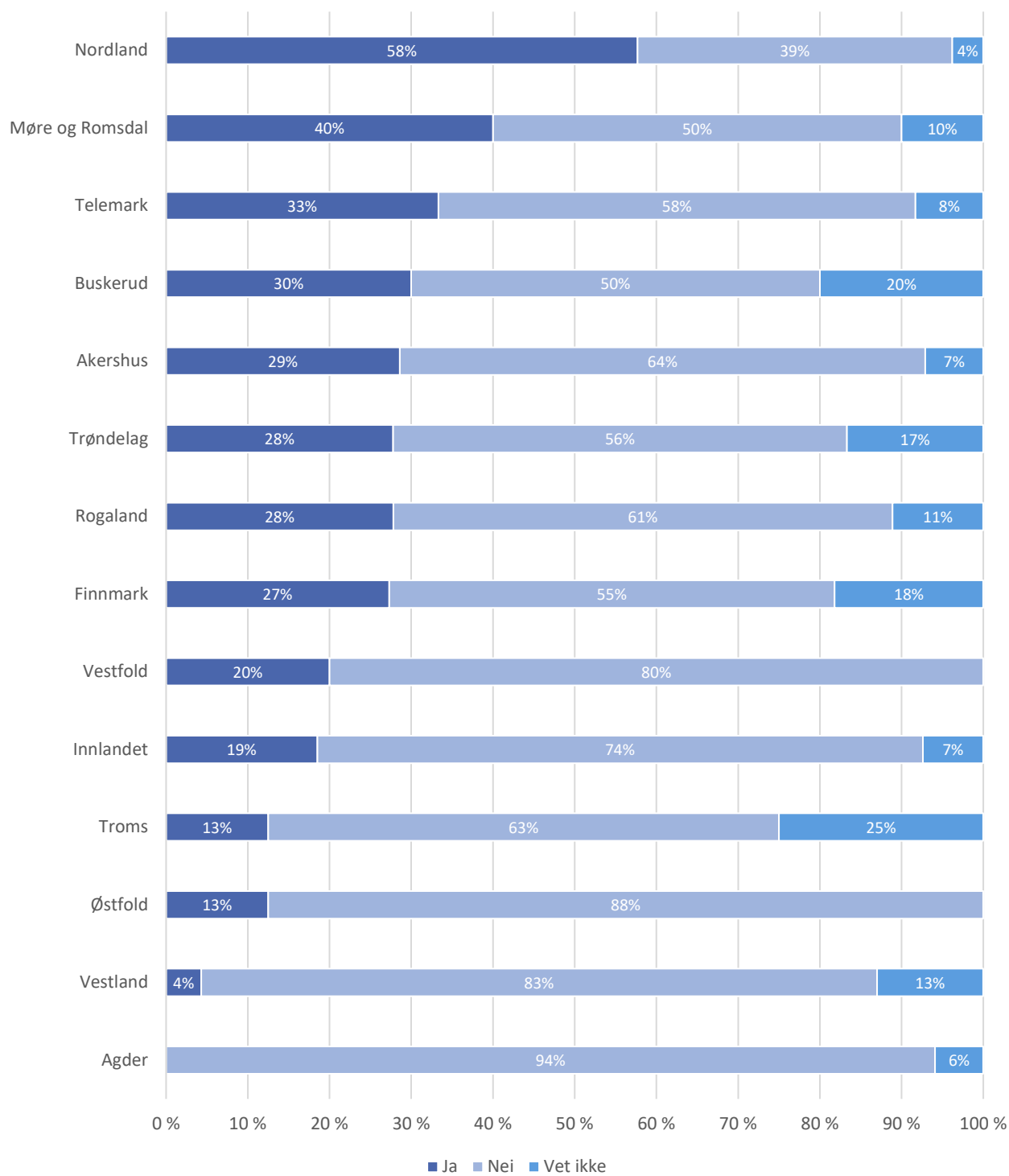
Andelen gravplassmyndigheter som benytter kirkebygg til livssynsåpne seremonier varierer mellom ca 22 - 33%. Dette synes å være relativt vanlig både i store og små kommuner.

8.7 Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier? - fordelt på fylke

Fylker	Ja		Nei		Vet ikke		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Nordland	15	57,7 %	10	38,5 %	1	3,8 %	26
Møre og Romsdal	4	40,0 %	5	50,0 %	1	10,0 %	10
Telemark	4	33,3 %	7	58,3 %	1	8,3 %	12
Buskerud	3	30,0 %	5	50,0 %	2	20,0 %	10
Akershus	4	28,6 %	9	64,3 %	1	7,1 %	14
Rogaland	5	27,8 %	11	61,1 %	2	11,1 %	18
Trøndelag	5	27,8 %	10	55,6 %	3	16,7 %	18
Finnmark	3	27,3 %	6	54,5 %	2	18,2 %	11
Vestfold	1	20,0 %	4	80,0 %	0	0,0 %	5
Innlandet	5	18,5 %	20	74,1 %	2	7,4 %	27
Østfold	1	12,5 %	7	87,5 %	0	0,0 %	8
Troms	1	12,5 %	5	62,5 %	2	25,0 %	8
Vestland	1	4,3 %	19	82,6 %	3	13,0 %	23
Agder	0	0,0 %	16	94,1 %	1	5,9 %	17

Tabell 125 Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier, fordelt på fylke

Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier?

Figur 27 Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier, fordelt på fylker

11.2 Gravferder besørget av kommunen

Punkt 8.8 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, jf §9, femte ledd i gravplassloven?

På dette punktet ble det registrert 192 svar. 120 av gravplassforvaltningene oppga null, dette utgjør 63 % av de som svarte. Tall fra Oslo ble supplert i etterkant av undersøkelsen.

Sum for de 72 gravplassmyndighetene som svarte 1 eller mer var 327 gravferder. Som forventet er gravferder besørget av kommunen noe som hyppigst skjer i byområder eller større kommuner.

Tabellen under viser laveste og høyeste oppgitte svar innenfor hver kommunestørrelsesgruppe.

8.8 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, jf §9, femte ledd i gravplassloven?

Kommunestørrelse	Laveste og høyeste oppgitte antall	Antall svar
<2499	0 - 1	48
2500-4999	0 - 1	32
5000-9999	0 - 3	35
10000-19999	0 - 5	29
20000-49999	0 - 5	31
>50000	2 - 115	17
Hele landet	0 - 115	192

Tabell 126 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, høyeste og laveste verdi innen kommunestørrelsesgruppene

Tabellen under viser gjennomsnittsprosenten per kommune innenfor de samme gruppene. De som svarte null er inkludert i prosentberegningen.

8.8 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, jf §9, femte ledd i gravplassloven? - fordelt på kommunestørrelse

Kommunestørrelse	Gjennomsnittlig antall per kommune i 2022
<2499	0,02
2500-4999	0,25
5000-9999	0,40
10000-19999	1,07
20000-49999	1,48
>50000	13,35

Tabell 127 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, fordelt på kommunestørrelse

8.8 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, jf §9, femte ledd i gravplassloven? - fordelt på fylke

Fylker	Gjennomsnittlig antall per kommune i 2022
Oslo	115
Østfold	4,00
Akershus	3,23
Vestfold	2,20
Trøndelag	1,83
Buskerud	1,14
Vestland	1,04
Telemark	1,00
Rogaland	0,88
Møre og Romsdal	0,78
Troms	0,71
Nordland	0,50
Agder	0,41
Innlandet	0,31
Finnmark	0,13

Tabell 128 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, fordelt på fylker

Oslo ligger øverst med 115 kommunalt besørgede gravferder i 2022. Blant de øvrige fylkene er det i Østfold og Akershus dette skjer oftest. Finnmark, Innlandet og Agder er de tre fylkene som har lavest gjennomsnittstall.

Innhentede tall for Oslo fra 2019 - 2023 har en variasjon fra 83 til 115, og gjennomsnittet for Oslo for disse årene er 97 gravferder besørget av kommunen per år.

12 Vedlegg

12.1 Liste over tabeller

Tabell 1 Geografisk representativitet.....	14
Tabell 2 Representativitet i forhold til størrelse på kommunen.....	15
Tabell 3 Oversikt over gravplassmyndigheter som består av mer enn en kommune.....	16
Tabell 4 Dekar gravplass per fylke.....	18
Tabell 5 Antall offentlige gravplasser i bruk i kommunen.....	19
Tabell 6 Kommuner i undersøkelsen med over 10 000 innbyggere per gravplass.....	20
Tabell 7 Kommuner i undersøkelsen med under 300 innbyggere per gravplass.....	21
Tabell 8 Egne nettsider for gravplassmyndigheten.....	23
Tabell 9 Egne nettsider for gravplassmyndigheten, fordelt på kommunestørrelse.....	23
Tabell 10 Egen brevmal for gravplasskorrespondanse.....	25
Tabell 11 Anslag over årsverk administrative oppgaver.....	26
Tabell 12 Anslag over årsverk praktisk arbeid.....	27
Tabell 13 Gjennomsnittlig antall dekar per årsverk praktisk arbeid, fordelt på fylker.....	28
Tabell 14 Hvilke typer gravfelt finnes på gravplassene i kommunen.....	29
Tabell 15 Særskilt tilrettelagte graver, fordelt på kommunestørrelse.....	31
Tabell 16 Navnet minnelund urner, fordelt på kommunestørrelse.....	32
Tabell 17 Navnet minnelund kister, fordelt på kommunestørrelse.....	32
Tabell 18 Navnet minnelund i 2018 og 2023, fordelt på kommunestørrelse.....	33
Tabell 19 Graver tilgjengelig til minst 3 % av innbyggerne, fordelt på kommunestørrelse.....	34
Tabell 20 Graver tilgjengelig til minst 3 % av innbyggerne, fordelt på fylker.....	35
Tabell 21 Drøfting av utfordringen med økt dødelighet i fellesrådet og/ eller med kommunen.....	37
Tabell 22 Planer om etablering eller utvidelser neste 5 år.....	38
Tabell 23 Planer om etablering eller utvidelser neste 5 år, fordelt på kommunestørrelse.....	38
Tabell 24 Planer om etablering eller utvidelser neste 5 år, fordelt på fylke.....	39
Tabell 25 Nye gravplasser eller større utvidelser siste 4 år, fordelt på kommunestørrelse.....	40
Tabell 26 Nye gravplasser eller større utvidelser siste 4 år, fordelt på fylker.....	41
Tabell 27 Hvor mye ble de totale kostnadene per grav for utvidelsen, eksklusive tomtekostnader?.....	42
Tabell 28 Utvikling i gjennomsnittlig kostnader per grav 2018 og 2023.....	43
Tabell 29 Offisiell åpning/markering i forbindelse med åpning/utvidelse.....	44
Tabell 30 Seremoni i regi av tros- og livssynssamfunn ved åpning/utvidelse.....	44
Tabell 31 Nasjonalt anslag over totalt antall graver.....	45
Tabell 32 Om lag hvor stor andel av kistegravene har lengre fredningstid enn 20 år?.....	46
Tabell 33 Utvidet fredningstid, inkl. de første 20 årene.....	46
Tabell 34 Utvidet fredningstid inkl. de første 20 årene, fordelt på kommunestørrelse.....	47
Tabell 35 Utvidet fredningstid inkl. de første 20 årene, fordelt på fylke.....	48
Tabell 36 Årsaker til dårlig nedbrytning.....	50
Tabell 37 Årsaker til dårlig nedbrytning, utvalgte punkter fordelt på fylke.....	51
Tabell 38 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift.....	52

Tabell 39 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift, fordelt på kommunestørrelse	52
Tabell 40 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift, fordelt på fylke.....	53
Tabell 41 Maksimal festetid for grav.....	53
Tabell 42 Maksimal festetid for grav, fordelt på kommunestørrelse	54
Tabell 43 Maksimal festetid for grav, fordelt på fylker	54
Tabell 44 Hvilke av disse miljøtiltakene er iverksatt på en eller flere av gravplassene.....	56
Tabell 45 Hvilke av disse miljøtiltakene er det planer om å iverksette innen de neste 5 årene.....	58
Tabell 46 Tjenesteytingsavtaler for praktisk drift av gravplassene.....	61
Tabell 47 Tjenesteytingsavtaler for praktisk drift av gravplassene, fordelt på kommunestørrelse	62
Tabell 48 Tjenesteytingsavtaler for praktisk drift av gravplassene, fordelt på fylke	63
Tabell 49 Om lag hvor stor del av den praktiske gravplassdriften utføres av kommunen.....	65
Tabell 50 Hvilke praktiske tjenester yter kommunen	66
Tabell 51 Hvilke administrative tjenester yter kommunen.....	67
Tabell 52 Reell verdi av kommunal tjenesteyting	68
Tabell 53 Reell verdi av kommunal tjenesteyting, fordelt på kommunestørrelse	68
Tabell 54 Reell verdi av kommunal tjenesteyting, fordelt på fylker	69
Tabell 55 Anslag over årsverk blant kommunalt ansatte knyttet til praktisk arbeid.....	70
Tabell 56 Oversiktstabell gravformer (pkt 3.1 - 3.5)	71
Tabell 57 Andel gravlegging i kister og urner i 2022 - i undersøkelsen og jfr med offisielle tall.....	72
Tabell 58 Utvikling i andel ikke folkeregistrerte gravlagte, fordelt på kommunestørrelse	77
Tabell 59 Andel gravlagte som ikke er folkeregistrert i kommunen, fordelt på fylke.....	78
Tabell 60 Avvisning av gravlegging av person(er) som ikke var folkeregistrert i kommunen	80
Tabell 61 Særskilt tilrettelagte graver i kommunen	81
Tabell 62 Særskilt tilrettelagte graver - sammendrag av punkt 3.8.....	81
Tabell 63 Prosent kommuner som har særskilt tilrettelagte graver - utvikling fra 2017 til 2022.....	84
Tabell 64 Antall gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver i 2022.....	84
Tabell 65 Utvikling gravlegging i særskilt tilrettelagte graver 2017 til 2022 (egne innbyggere)	85
Tabell 66 Gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver av avdøde fra andre kommuner.....	86
Tabell 67 Samarbeidsavtale om bruk av tilrettelagte graver.....	86
Tabell 68 Samarbeidsavtale om bruk av tilrettelagte graver, fordelt på kommunestørrelse.....	87
Tabell 69 Samarbeidsavtale om bruk av tilrettelagte graver, fordelt på fylke.....	87
Tabell 70 Utvikling i antall henvendelser om ulike tema fra 2017 til 2022	88
Tabell 71 Behandling av søknader om forlengelse av festetid	91
Tabell 72 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner	92
Tabell 73 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner, fordelt på kommunestørrelse	92
Tabell 74 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner, fordelt på fylker	93
Tabell 75 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale	93
Tabell 76 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale, fordelt på kommunestørrelse.....	94
Tabell 77 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale, fordelt på fylker.....	95
Tabell 78 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering	96
Tabell 79 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering fordelt på kommunestørrelse.....	96
Tabell 80 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering fordelt på fylker.....	97

Tabell 81 Private aktører som tilbyr stell av grav	98
Tabell 82 Private aktører som tilbyr stell av grav, fordelt på kommunestørrelse	99
Tabell 83 Private aktører som tilbyr stell av grav, fordelt på fylker	99
Tabell 84 Antall kremasjoner i kommunen i 2022, fordelt på kommunestørrelse	100
Tabell 85 Offisiell kremasjonsstatistikk 2023, fordelt på kommunestørrelse	101
Tabell 86 Offisiell kremasjonsstatistikk, 2023 fordelt på fylke.....	102
Tabell 87 Oversikt over kremasjoner og antall årsverk praktisk drift for krematoriene i 2023.....	107
Tabell 88 Betaling for kremasjon i det mest benyttede krematoriet, fordelt på kommunestørrelse	108
Tabell 89 Oversikt over kremasjonsavgift per krematorium 2023.....	109
Tabell 90 Faktureringspraksis for kremasjonsavgift.....	110
Tabell 91 Hva var kremasjonsavgiften i 2022	111
Tabell 92 Hva koster det å feste en kistegrav per år.....	112
Tabell 93 Hva koster det å feste en kistegrav per år, fordelt på kommunestørrelse.....	112
Tabell 94 Hva koster det å feste en kistegrav per år, fordelt på fylker.....	113
Tabell 95 Hva koster det å feste en urnegrav per år	113
Tabell 96 Hva koster det å feste en urnegrav per år, fordelt på kommunestørrelse	114
Tabell 97 Tas det betalt for gravlegging av avdøde som ikke var folkeregistrert i kommunen.....	115
Tabell 98 Betaling for for kistegravlegging av ikke folkeregistrert avdød	116
Tabell 99 Betaling for for kistegravlegging av ikke folkeregistrert avdød, fordelt på kommunestørrelse	117
Tabell 100 Betaling for for kistegravlegging av ikke folkeregistrert avdød, fordelt på fylker	118
Tabell 101 Betaling for for urnegravlegging av ikke folkeregistrert avdød, fordelt på kommunestørrelse	119
Tabell 102 Gjennomsnittlig betaling for for urnegravlegging av ikke folkeregistrert avdød.....	119
Tabell 103 Gjennomsnittlig betaling for for urnegravlegging av ikke folkeregistrert avdød, fordelt på fylker	120
Tabell 104 Betaling for gravlegging i særskilt tilrettelagt grav.....	121
Tabell 105 Betaling for plass i navnet minnelund, fordelt på kommunestørrelse.....	122
Tabell 106 Betaling for plass i navnet minnelund, fordelt på fylker.....	122
Tabell 107 Hva koster en plass i anonym minnelund, fordelt på kommunestørrelse.....	123
Tabell 108 Hva koster en plass i anonym minnelund, fordelt på fylker.....	124
Tabell 109 Invitasjon til møte med tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet.....	125
Tabell 110 Finnes det gravkapell/seremonirom som er livssynsåpne og egnet for andre tros- og livssynsritualer i din kommune.....	128
Tabell 111 Utvikling i tilbud om livssynsåpne seremonirom	129
Tabell 112 Livssynsåpne seremonirom, fordelt på kommunestørrelse.....	129
Tabell 113 Livssynsåpne seremonirom, fordelt på fylke.....	130
Tabell 114 Årsak til at gravkapell/seremonirom ikke er egnet.....	131
Tabell 115 Antall sitteplasser i det største livssynsåpne seremonilokalet i kommunen	131
Tabell 116 Antall sitteplasser i det største livssynsåpne seremonilokalet i kommunen, fordelt på fylker	132
Tabell 117 Finnes det livssynsåpne seremonirom i omkringliggende kommuner som innbyggerne kan benytte.....	133
Tabell 118 Etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen.....	133
Tabell 119 Etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen, fordelt på kommunestørrelse	134

Tabell 120 Etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen, fordelt på fylker	135
Tabell 121 Har kommunen drøftet å etablere livssynsåpent seremonilokale i løpet av de siste fem årene?.....	136
Tabell 122 Drøfting av etablering av livssynsåpent seremonilokale blant de som rapporterer at de ikke allerede har egnede seremonirom i kommunen.....	136
Tabell 123 Bli kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier	137
Tabell 124 Bli kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier, fordelt på kommunestørrelse.....	137
Tabell 125 Bli kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier, fordelt på fylke	138
Tabell 126 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, høyeste og laveste verdi innen kommunestørrelsesgruppene	140
Tabell 127 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, fordelt på kommunestørrelse	140
Tabell 128 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, fordelt på fylker	141

12.2 Liste over figurer

Figur 1 Andel av befolkningen nasjonalt som er dekket av undersøkelsen	13
Figur 2 Antall besvarelser i små og store kommuner	15
Figur 3 Antall offentlige gravplasser i kommunen.....	19
Figur 4 Gravplasser i Norge - geografisk tetthet. Kilde: Ordna Eiendom, Gravplassdatabasen 2024	22
Figur 5 Egne nettsider for gravplassmyndigheter fordelt på kommunestørrelse	24
Figur 6 Hvilke typer gravfelt finnes på gravplassene i kommunen.....	30
Figur 7 Graver tilgjengelig til minst 3 % av innbyggerne, fordelt på fylker	36
Figur 8 Drøfting av utfordringen med økt dødelighet i fellesrådet og/ eller med kommunen.....	37
Figur 9 Utvidet fredningstid inkl. de første 20 årene, fordelt på kommunestørrelse.....	47
Figur 10 Utvidet fredningstid inkl. de første 20 årene, fordelt på fylke	49
Figur 11 Årsaker til dårlig nedbrytning.....	50
Figur 12 Maksimal festetid for grav, fordelt på fylke.....	55
Figur 13 Andel kommuner i fylket hvor kommunen har ansvar for all drift.....	64
Figur 14 Andel kiste- og urnegravlegginger fordelt på kommunestørrelse	73
Figur 15 Andel kiste- og urnebegravelser fordelt på fylke	74
Figur 16 Urnegravlegginger i ordinære felt og i navnet minnelund fordelt på kommunestørrelse	75
Figur 17 Urnegravlegginger i ordinære felt og i navnet minnelund fordelt på fylke	76
Figur 18 Andel gravlagte som ikke er folkeregistrert i kommunen, fordelt på fylke	79
Figur 19 Utvikling i andel som sa nei til gravlegging av ikke folkeregistrert avdød	80
Figur 20 Kommuner med særskilt tilrettelagte graver, fordelt på kommunestørrelse	82
Figur 21 Kommuner med tilrettelagte graver fordelt på fylke	83
Figur 22 Behandling av søknader om forlengelse av festetid.....	91
Figur 23 Utvikling i antall kommuner hvor private aktører tilbyr stell	98
Figur 24 Kremasjonsprosent per fylke	103
Figur 25 Kremasjonsstatistikk 2023 - geografisk fremstilt per kommune.....	104
Figur 26 Krematorier i Norge - geografisk beliggenhet.....	105
Figur 27 Bli kirkebygg benyttet til livssyns åpne seremonier, fordelt på fylker	139

12.3 Referansetabell for felles spørsmål i 2018- og 2023-undersøkelsen

Spørsmål	Spørsmålsnummer i 2018	Sidetall 2018	Spørsmålsnummer 2023
Anslag over hvor mange årsverk i fellesrådet som utfører administrative oppgaver knyttet til gravplassforvaltningen (inkludert andel av kirkevergestillingen). Oppgi svar med inntil én desimal.	2	22	2.1
Anslag over hvor mange ÅRSVERK i fellesrådet som er knyttet til praktisk arbeid på gravplassene.	3	23	2.2
Anslag over hvor mange TILSATTE i fellesrådet som er knyttet til praktisk arbeid på gravplassene	4	24	-
Har fellesrådet ansvar for drift av et krematorium?	5	25	5.2
Anslag over hvor mange ÅRSVERK i fellesrådet som er knyttet til praktisk arbeid på krematoriene	6	25	5.3
Anslag over hvor mange TILSATTE i fellesrådet som er knyttet til praktisk arbeid på krematoriene	7	25	-
Har dere en ordning/avtale med kommunen om tjenester knyttet til den praktiske driften av gravplassene (kommunal tjenesteyting)?	8	26	-
Hvilke former for tjenester leverer kommunen?: Vinterdrift (snømåking, strøing etc)	9	28	-
Hvilke former for tjenester leverer kommunen?: Skjøtsel av gravplassene («sommerdrift»)	9	28	-
Hvilke former for tjenester leverer kommunen?: Gravetjenester (åpning /lukking av kistegrav)	9	28	-
Hvilke former for tjenester leverer kommunen?: Drift og vedlikehold av bygninger og tekniske installasjoner på gravplassene	9	28	-
Hvilke former for tjenester leverer kommunen?: Gravstell	9	28	-
Anslag over antall ÅRSVERK blant kommunalt ansatte som er knyttet til det praktiske arbeidet på gravplassene:	10	29	2.25
Eventuelle egne kommentarer:	11		-
Har dere en ordning/avtale med kommunen om tjenester knyttet administrative tjenester knyttet til gravplassforvaltning? (f.eks. innkreving av festeavgift m.v)	12	30	-
Eventuelt egne kommentarer om ordning/avtale med kommunen om tjenester knyttet administrative tjenester knyttet til gravplassforvaltning:	13		-
Reell verdi av den kommunale tjenesteytingen skal framgå av regnskapet til fellesrådet. Oppfatter du at verdien av den kommunale tjenesteytingen som framgår av regnskapet er:	14	32	2.24
Eventuelle egne kommentarer:	15		-
Har dere en fast avtale med en privat firma om utføring av praktiske oppgaver på gravplassene (f.eks. gravetjenester eller skjøtsel)	16	33	-
Utdyp gjerne hva slags arbeid som utføres av privat firma	17		-

Spørsmål	Spørsmålsnummer i 2018	Sidetall 2018	Spørsmålsnummer 2023
Samarbeider fellesrådet med andre fellesråd om gravferdsoppgavene?	18	35	-
Utdyp gjerne hva samarbeidet går ut på og hvordan det eventuelt er formalisert:	19		-
Har det i løpet av de siste fire årene gjennom formelle drøftelser i kommunestyre eller fellesråd blitt tatt initiativ til å overføre gravferdsoppgavene fra fellesråd til kommunen?	20	36	-
Hvem tok initiativ og hva var hovedårsaken til at overføring eventuelt ikke ble vedtatt?	21	37	-
Hvor mange kistegravlegginger var det i kommunen i 2017?	22	39	3.1
Hvor mange urnenedsettinger var det i kommunen i 2017?	23	39	3.3
Hvor mange av kommunens egne, avdøde innbyggere ble kremert i 2017?	24	43	5.1
Hva må de etterlatte betale for kremasjon i det mest benyttede krematoriet i ditt fellesrådsområde?	25	44	5.4
Dekker fellesråd/kommune hele eller deler av kremasjonsregningen for kommunens innbyggere?	26	46	5.5
Eventuelle egne kommentarer til spørsmål om gravlegging og kremasjon:			-
Er det graver tilgjengelig til tre prosent av innbyggerne i kommunen (jf. gravferdsloven § 2)?	28	63	2.4
Er det tilstrekkelig antall graver i kommunen det nærmeste tiåret?	29	63	-
Foreligger det planer om å etablere nye eller utvide gravplasser de neste ti årene?	30	64	2.6
Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner med historisk-/kulturminneverdi i kommunen?	31	97	4.1
Eventuelle egne kommentarer:			-
Hva koster det å feste en kistegrav per år?	33	50	6.1
Hva koster det å feste en urnegrav per år?	34	51	6.2
Hvis dere har gravkapell: Hva koster det å leie gravkapell for de som er bosatt i kommunen (uten kirkemusiker osv.)?	35	54	6.3
Hvor mange av dem som ble gravlagt i 2017 var ikke folkeregistrert i kommunen da de døde (utenbygds)?	36	55	3.6
Sa fellesrådet i 2017 nei til å gravlegge en avdød som ikke var folkeregistrert i kommunen?	37	58	3.7
Tas det betalt for gravlegging av avdøde som ikke var folkeregistrert i kommunen?	38	58	6.4
Hva betaler de etterlatte for kistegravlegging av avdød som ikke var folkeregistrert i kommunen inklusive 20 års festeavgift? (Ev. betaling for bruk av kirke mv skal ikke inkluderes)?	39	60	6.5

Spørsmål	Spørsmålsnummer i 2018	Sidetall 2018	Spørsmålsnummer 2023
Eventuelle egne kommentarer om gravlegging av avdøde fra andre kommuner:			-
Foreligger det planer om å igangsette arbeidet med å etablere nye eller utvide gravplasser de neste 5 år?	41	67	2.6
Har dere i løpet av de siste 4 årene åpnet en ny gravplass eller gjennomført en større utvidelse av eksisterende gravplass?	42	70	2.7
Hvor mye ble kostnadene per grav for utvidelsen, eksklusive tomtekostnader? (Anslag)	43	73	2.8
Ble det i forbindelse med åpning/utvidelsen gjennomført en offisiell åpning/markering (ved ordfører, fellesrådsleder e.l.)?	44	74	2.9
Ble det i forbindelse med ny gravplass/utvidet gravplass gjennomført en forbønnshandling etter Den norske kirkes ordning for vigsling av gravplass?	45	75	2.10
Eventuelle egne kommentarer:			-
Ble andre tros- og livssynssamfunn i kommunen invitert til å gjennomføre en seremoni i forbindelse med åpning av ny gravplass (jfr. § 5 i gravferdsloven)?	47	77	2.10
Hvilke trossamfunn benyttet seg av denne muligheten?	48	79	-
Eventuelle egne kommentarer:			-
Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale (blir ofte feilaktig benevnt som «gravlegater»)?	50	80	4.2
Hvor mange forskuddsbetalte stellavtaler har fellesrådet per i dag?	51	82	4.3
Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering?	52	82	4.4
Hvor mange stellavtaler med årlig fakturering har fellesrådet per i dag?	53	84	4.5
Er det andre private aktører enn fellesrådet som tilbyr stell av grav på gravplassene i din kommune?	54	85	4.6
Eventuelle egne kommentarer:			-
Er det graver i kommunen som er "særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige minoriteters behov", jf. gravferdsloven § 6 andre ledd?	56	87	2.3
Hvor mange av kommunens egne innbyggere ble gravlagt i slike særskilt tilrettelagte graver i 2017?	57	91	3.9
Var det gravlegginger i slike særskilt tilrettelagte graver av avdøde fra andre kommuner i 2017?	58	92	3.10
Hvor mange gravlegginger i slike særskilt tilrettelagte graver var det i kommunen i 2017 av avdøde fra andre kommuner?	59	93	3.10
Hvor mye fakturerte fellesrådet i gjennomsnitt avdødes hjemkommune for gravleggingen i særskilt tilrettelagt grav?	60	94	6.7

Spørsmål	Spørsmålsnummer i 2018	Sidetall 2018	Spørsmålsnummer 2023
Foreligger det noen samarbeidsavtale med nabokommunen eller et annet fellesråd om bruk av deres tilrettelagte graver?	61	95	3.11
Eventuelle egne kommentarer:			-
Finnes det gravkapell/seremonirom som er livssynsåpne og egnet for ikke-kristne gravferdsritualer i din kommune?	63	97	8.1
Eventuelle egne kommentarer om gravkapell/seremonirom:			-
Finnes det anonymt gravfelt i din kommune?	65	103	2.3
Finnes det navnet minnelund?	66	106	2.3
Ble det i 2016 og/eller i 2017 invitert til møte med tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet for å drøfte hvordan deres behov ved gravferd kan ivaretas?	67	111	7.1
Utdypende kommentarer med erfaringer fra slike møter:	68	114	7.2
Utdypende kommentarer om bakgrunnen for at det ikke er invitert til et slikt møte de siste to årene:			-
Har dere i løpet av 2017 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende: Deling av aske	70	114	3.12
Har dere i løpet av 2017 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende: Flytting av navn fra gravminne til navneplate på navnet minnelund	70	114	3.12
Har dere i løpet av 2017 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende: Bruk av kolumbarium for urne (vegg eller et byggverk med nisjer for urner med aske)	70	114	3.12
Har dere i løpet av 2017 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende: Mulighet for askespredning på gravplass	70	114	3.12
Har dere i løpet av 2017 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende: Gravlegging av kiste som ikke vil brytes ned (f.eks. forseglede sinkkiste fra utlandet)	70	114	3.12
Har dere i løpet av 2017 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende: Flytting av urne eller kistegravlagt	70	114	3.12
Eventuelle egne kommentar, inkl eventuelle andre spesielle ønsker/henvendelser knyttet til gravplassforvaltningen:	71	116	3.13
Hvordan vurderer deres selv gravplassforvaltningens evne og mulighet til å tilrettelegge for ulike gravskikker og tradisjoner? Del gjerne erfaringer og egne tanker om gravferdslovens fanebestemmelse om at «Gravlegging skje med respekt for avdødes religion	72	116	-
Er arbeidet med opprydding og rett føring av eiendomsforhold på alle gravplassene i kommunen fullført (Avklarte grense- og eiendomsforhold og soknet/fellessrådet er oppført som hjemmelshaver for gravplassene)?	73	117	-

12.4 Gravplassundersøkelsen 2023: spørreskjema med veiledningstekster

Alle kirkelige fellesråd fikk tilsendt følgende skjema i Netigate. Veiledningstekstene var tilgjengelig både i skjemaet, og i et veiledningsdokument.

1 Innledende spørsmål

1.1 Navn på gravplassmyndighet: (Svarform: kommentarfelt)

1.2 Navn på kommune(r):

Hvis gravplassmyndigheten representerer flere kommuner føres navnene på alle kommunene det gjelder her. (Svarform: kommentarfelt)

1.3 Hvor mange offentlige gravplasser er i bruk i kommunen?

Dette gjelder gravplasser som kan brukes av alle innbyggere i kommunen. Private gravplasser etter gravplassloven §20 og trossamfunnsgravplasser etter trossamfunnsloven §21, er ikke en del av undersøkelsen. Hvis gravplassmyndigheten representerer flere kommuner, oppgis totalt antall gravplasser i alle kommunene. (Svarform: tallfelt)

1.4 Har dere etablert egne nettsider for gravplassmyndigheten?

Her etterspør vi om dere har livssyns åpne/nøytrale nettsteder som gir informasjon om gravplassene og seremonilokaler uavhengig av tros- og livssyn, med eget utseende og nettadresse. (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Dette er vi i gang med
- Nei dette er ikke påbegynt
- Vet ikke

1.5 Brukes det egen brevmal for gravplasskorrespondanse?

Med brevmal menes både digitale brev, fysiske brev og egne konvolutter. (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja, vi har egen brevmal for gravplassmyndigheten
- Nei, men vi planlegger egen brevmal for gravplassmyndigheten
- Nei, vi fortsetter å benytte samme brevmal som kirkelig fellesråd bruker til vanlig, med Dnk-logo.

2 Om gravplassene generelt

2.1 Anslag over hvor mange årsverk i fellesrådet som utfører administrative oppgaver knyttet til gravplassforvaltningen (inkludert andel av kirkevergestillingen).

Oppgi svar med inntil én desimal.

2.2 Anslag over hvor mange årsverk i fellesrådet som er knyttet til praktisk arbeid på gravplassene. Oppgi svar med inntil én desimal.

2.3 Hvilke typer gravfelt finnes på gravplassene i kommunen?

De fleste gravformer som er nevnt her er kjent for de fleste, med unntak av unavnet minnelund. Dette er en minnelund for urner og/eller kister der familien kan være til stede ved nedsetting av urnen eller kisten. Unavnet minnelund har felles minnesmerke, og det er ikke mulig å sette opp en navneplate på minnesmerke. (Svarform: alternativer med flere valg)

- Felt for både enkle og doble kistegraver
- Felt kun for doble kistegraver
- Felt kun for enkle kistegraver
- Felt for kistegraver i dobbel dybde
- Felt for urnegraver
- Felt for særskilt tilrettelagte graver
- Eget område tilrettelagt for barnegraver
- Anonym minnelund urner med felles minnesmerke
- Anonym minnelund kister med felles minnesmerke.
- Anonymt gravfelt for urner uten minnesmerke eller gravminne
- Anonymt gravfelt for kister uten minnesmerke eller gravminne
- Navnet minnelund urner
- Navnet minnelund kister
- Urnevegg
- Unavnet minnelund for kister (hvor plassering er kjent)
- Unavnet minnelund for urner (hvor plassering er kjent)
- Andre

2.4 Er det graver tilgjengelig til minst tre prosent av innbyggerne i kommunen (jf. gravplassloven § 2)?

Her spør vi etter tall for hele kommunen under ett.

- Ja
- Nei
- Vet ikke

2.5 Ifølge SSB vil det dø flere i din kommune fram mot 2050. Har denne utfordringen blitt drøftet i fellesrådet og/ eller med kommunen?

Ved å følge denne lenken kan du sjekke tallene for din kommune: <https://www.ssb.no/statbank/table/13605>.
(Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja, dette er drøftet med kommunen administrativt
- Ja, dette er behandlet i politiske organer i kommunen
- Ja, det er tatt høyde for økte dødstill i kommunens arealplan (avsatt nok areal til fremtidige gravplasser)
- Nei, dette har ikke vært et tema
- Dette er ikke aktuelt (har nok gravplassarealer)
- Vet ikke

2.6 Foreligger det planer om å igangsette arbeidet med å etablere nye eller utvide gravplasser de neste 5 år?

- Ja
- Nei

2.7 Har dere i løpet av de siste 4 årene åpnet en ny gravplass eller gjennomført en større utvidelse av eksisterende gravplass?

Gjelder årene 2019-2022. (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei

2.8 Hvor mye ble de totale kostnadene per grav for utvidelsen, eksklusive tomtekostnader?

Gjelder alle slags graver. Oppgi svar i kroner, eks. mva. Svaret framkommer som total kostnad/ antall graver.
(Svarform: tallfelt)

2.9 Ble det i forbindelse med åpning/utvidelsen gjennomført en offisiell åpning/markering (ved ordfører, fellesrådsleder e.l.)?

- Ja
- Nei

2.10 Ble det ved åpning av nytt felt/gravplass gjennomført seremoni i regi av tros- og livssynssamfunn? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Seremoni kun i regi av den norske kirke
- Seremoni kun i regi av andre tros- og livssynssamfunn enn Den norske kirke
- Felles seremoni i regi av flere tros- og livssynssamfunn
- Flere seremonier både i regi av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn
- Ingen seremoni gjennomført
- Vet ikke

2.11 Anslag over totalt antall kistegraver i kommunen

Alle typer graver der det kan settes ned en kiste, på gravplasser som er i bruk. Viktig å ta med graver som er klare til bruk, men som ennå ikke er tatt inn i fagsystemet. Ofte blir nye gravfelt først lagt inn i fagsystemet når man tar første grav i bruk. (Svarform: tallfelt)

2.12 Anslag over totalt antall urnegraver i kommunen

Alle typer graver der det kan settes ned urner, på gravplasser som er i bruk. Viktig å ta med graver som er klare til bruk, men som ennå ikke er tatt inn i fagsystemet. Ofte blir nye gravfelt først lagt inn i fagsystemet når man tar første grav i bruk. Gjelder også graver i minnelunder (navnet, anonym, unavnet). (Svarform: tallfelt)

2.13 Om lag hvor stor andel av kistegravene har lengre fredningstid enn 20 år?

På gravplassene er det ikke uvanlig å ha felt med lengre fredningstid enn lovens minstekrav på 20 år. I dette spørsmålet ber vi dere om å anslå hvor stor del av de totale gravene i kommunen som har lengre fredningstid. Gjelder også graver som er klare til bruk, men som ennå ikke er overført til fagsystemet. (Svarform: alternativer med ett valg)

- 0 %
- Ca 10 %
- Ca 20 %
- Ca 30 %
- Ca 40 %
- Ca 50 %
- Ca 60 %
- Ca 70 %
- Ca 80 %
- Ca 90 %
- Ca 100%

2.14 Hvor lang er den utvidede fredningstiden (inkl. de første 20 årene)?

Hvis det varierer, velg verdien som er nærmest gjennomsnittet. (Svarform: alternativer med ett valg)

- 25 år
- 30 år
- 40 år
- 50 år
- Mer enn 50 år

2.15 Om lag hvor mange graver har så dårlige nedbrytningsforhold at de ikke kan gjenbrukes til kistegravlegging?

Dette spørsmålet kan det ta litt tid å finne ut av. Bruk lokal kompetanse (kirketjenere, gravplassarbeidere og konsulenter) for å finne fram til tallet. Mange steder er det vanskelig å vite hvor stort dette problemet er, men ofte kan en enkel kartlegging hjelpe deg på vei. (Svarform: tallfelt)

2.16 Hva forårsaker dårlig nedbrytning? (Svarform: alternativer med flere valg)

- For høy grunnvannstand
- Plastgraver
- Leire
- Skjellsand
- Dårlig drenering
- Komprimerte jordmasser
- Andre dårlige jordbunnsforhold

2.17 Finnes det maksimal festetid i lokal forskrift om gravplassvedtekter?

I Gravplassloven § 14 står det i første ledd: Gravplassmyndigheten kan inngå avtale om feste av grav etter nærmere regler og vilkår fastsatt i gravplassens vedtekter. For feste av grav kan det kreves avgift. En grav kan gjenbrukes når fredningstiden er gått ut. Mange lokale forskrifter har satt en øvre grense for hvor lenge etter siste gravlegging man kan feste en grav. Her etterspør vi om det finnes en slik grense. (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei

2.18 (Hvis ja) Hvor lenge etter siste gravlegging kan man maksimalt feste/leie en grav?

Oppgi total maksimal tid i år. (Svarform: tall)

2.19 Hvilke av disse miljøtiltakene er iverksatt på en eller flere av gravplassene? (Svarform: alternativer med flere valg)

- Kildesortering
- Fossilfrie arbeidsmaskiner
- Flerårige stauder
- Forbud mot gravlykter i plast
- Krav om nedbrytbare kranser
- Miljøfyrtårnsertifisering
- Grønt fellesråd (Kirkerådets miljøsertifisering)
- Andre (bruk kommentarfelt)
- Ingen

2.20 Kommentar til iverksatte miljøtiltak

(Svarform: kommentarfelt)

2.21 Hvilke av disse miljøtiltakene er det planer om å iverksette innen de neste 5 årene? (Svarform: alternativer med flere valg)

- Kildesortering
- Fossilfrie arbeidsmaskiner
- Flerårige stauder
- Forbud mot gravlykter i plast
- Krav om nedbrytbare kranser
- Miljøfyrtårnsertifisering
- Grønt fellesråd (Kirkerådets miljøsertifisering) Andre (bruk kommentarfelt)
- Ingen

2.22 Kommentar til planlagte miljøtiltak

(Svarform: Kommentarfelt)

2.23 Har kommunen gjennom en tjenesteytingsavtale ansvar for den praktiske driften av gravplassene?

En tjenesteytingsavtale er i denne sammenheng en avtale hvor kommunen yter tjenester istedenfor økonomiske midler. Hvis det ikke finnes en slik avtale er riktig svar her – «Nei, fellesrådet har ansvar for all drift». Det finnes tilfeller der fellesrådet kjøper tjenester av kommunen (brøyting, strøing osv.). Dette er ikke tjenesteyting.

(Svarform: alternativer med ett valg)

- Nei, fellesrådet har ansvar for all drift
- Ja, kommunen har ansvar for noe av driften
- Ja, kommunen har ansvar for all drift

2.24 Hvis ja: Reell verdi av den kommunale tjenesteytingen skal framgå av regnskapet til fellesrådet.

Oppfatter du at verdien av den kommunale tjenesteytingen som framgår av regnskapet er: (Svarform: alternativer med ett valg)

- For lav
- Ganske riktig
- For høy
- Vet ikke

2.25 Anslag over antall årsverk blant kommunalt ansatte som er knyttet til det praktiske arbeidet på gravplassene

Oppgi svar med opptil en desimal.

3 Graver

3.1 Hvor mange kistegravlegginger var det totalt i kommunen i 2022?

Gjelder alle gravlagte, uansett bopel. Avdøde som er gravlagt i andre kommuner skal ikke regnes med i tallet. (Svarform: tallfelt)

3.2 Hvor mange kistegravlegginger var det i navnet minnelund i 2022?

Gjelder alle avdøde, uansett bopel. Hopp over spørsmålet hvis det ikke er navnet minnelund med kistegravlegging på gravplassene. Avdøde som er gravlagt i andre kommuner skal ikke regnes med i tallet.

(Svarform: tallfelt)

3.3 Hvor mange urnenedsetninger var det totalt i kommunen i 2022?

Gjelder alle gravlagte, uansett bopel. Begrepet urnenedsetting er synonymt med urnegravlegging. Avdøde som er gravlagt i andre kommuner, skal ikke regnes med i tallet. Avdøde som er gravlagt i andre kommuner skal ikke regnes med i tallet.

(Svarform: tallfelt)

3.4 Hvor mange urnegravlegginger var det i navnet minnelund i 2022?

Gjelder alle avdøde, uansett bopel. Gjelder nedsetting av urner, ikke antall kremasjoner. Avdøde som er gravlagt i andre kommuner skal ikke regnes med i tallet. Hopp over spørsmålet hvis det ikke er navnet minnelund på gravplassene.

(Svarform: tallfelt)

3.5 Hvor mange gravlegginger var det i urnevegg i 2022?

Gjelder alle avdøde, uansett bopel. Hopp over spørsmålet hvis det ikke er urnevegg på gravplassene. (Svarform: tallfelt)

3.6 Hvor mange av de som ble gravlagt i 2022 var ikke folkeregistrert i kommunen da de døde? (Svarform: tallfelt)

3.7 Avviste gravplassmyndigheten i 2022 gravlegging av person(er) som ikke var folkeregistrert i kommunen?

- Ja
- Nei

3.8 Er det graver i kommunen som er «særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige minoriteters behov», jf. gravplassloven § 6 andre ledd? (Svarform: alternativer med flere valg)

- Ja, vi har graver tilrettelagt for muslimsk gravlegging
- Ja, vi har graver tilrettelagt for andre religiøse og livssynsmessige minoriteters behov
- Nei

3.9 Hvor mange av kommunens egne avdøde innbyggere ble gravlagt i slike særskilt tilrettelagte graver i 2022? (Svarform: tallfelt)

3.10 Hvor mange gravlegginger i særskilt tilrettelagte graver var det i kommunen i 2022 av avdøde fra andre kommuner? (Svarform: tallfelt)

3.11 Foreligger det noen samarbeidsavtale med nabokommunen eller en annen gravplassmyndighet om bruk av deres tilrettelagte graver? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei

3.12 Har dere i løpet av 2022 mottatt henvendelser/ønske eller hatt en sak om følgende: (Svarform: alternativer med flere valg)

- Deling av aske
- Flytting av navn fra gravminne til navneplate på navnet minnelund?
- Bruk av urnevegg (kolumbarium)?
- Mulighet for askespredning på gravplass?
- Mulighet for minnesmerke med navneplater der asken er spredt
- Gravlegging av kiste som ikke vil brytes ned (f.eks. forseglet sinkkiste)
- Flytting av urne eller kistegravlagt

3.13 Eventuelle egne kommentar, inkl. eventuelle andre spesielle ønsker/henvendelser knyttet til gravplassforvaltningen: (Svarform: kommentarfelt)

3.14 Hvordan behandler gravplassmyndigheten søknader om forlengelse av festetid utover lokale vedtekters maksimale tid?

Hvis det finnes en maksimal festetid, er den fastsatt i lokal forskrift om gravplassvedtekter. Den er ofte satt til XX år siden siste gravlegging. (Svarform: alternativer med ett valg)

- Vi har ikke maksimal tid i forskriften
- Maksimal tid blir ikke håndhevet
- Aldri mottatt slike søknader
- Blir vanligvis innvilget
- Blir sjelden innvilget

- Blir aldri innvilget
- Vet ikke

4 Gravminner og plantefelt

4.1 Foreligger det en oversikt/verneplan over gravminner med historisk-/kulturminneverdi i kommunen?

Med delvis menes at det finnes for noen gravplasser eller gravfelt. (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei
- Delvis

4.2 Tilbys det ordning med forskuddsbetalt stellavtale?

Blir ofte feilaktig benevnt som «gravlegater». Svar «Nei» hvis denne ordningen er avviklet. (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei

4.3 Hvor mange forskuddsbetalte stellavtaler har gravplassmyndigheten per 31.12.2022?

Hvis dere har avviklet tilbudet om forskuddsbetalt stellavtale, så oppgir dere her hvor mange slike avtaler dere har, som fortsatt er aktive. (Svarform: tallfelt)

4.4 Tilbys det ordning med stell av grav med årlig fakturering? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei

4.5 Hvis ja, hvor mange stellavtaler med årlig fakturering hadde gravplassmyndigheten i 2022? (Svarform: tallfelt)

4.6 Er det andre private aktører enn gravplassmyndigheten som tilbyr stell av grav på gravplassene i din kommune? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei
- Vet ikke

5 Kremasjon og krematorier

5.1 Hvor mange av kommunens avdøde innbyggere ble kremert i 2022?

Med kommunens innbyggere menes de som har folkeregistrert bopel i kommunen. Her vil vi vite antall kremasjoner som ble gjennomført i 2022, uavhengig av om de døde sent i 2021 eller 2022. (Svarform: tallfelt)

5.2 Har gravplassmyndigheten ansvar for drift av et krematorium? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei

5.3 Hvis ja, anslag over hvor mange årsverk som er knyttet til praktisk arbeid på krematoriene

Hvis ansatte jobber både ute på gravplassene og i krematoriet ber vi et anslag på arbeid som utføres inne på krematoriet. Oppgi svar i tall med inntil en desimal.

5.4 Hva betaler gravplassmyndigheten for en kremasjon i det mest benyttede krematoriet?

Hvis gravplassmyndigheten eier krematoriet selv, ber vi dere oppgi prisen som faktureres til andre. Oppgis i kroner. Pris pr. 31.12.2022. Hvis krematoriet fakturerer direkte til de etterlatte og ikke til gravplassmyndigheten, ber vi dere oppgi dette beløpet i svaret. (Svarform: tallfelt)

5.5 Hva var kremasjonsavgiften i 2022 (hva betaler de etterlatte)?

Oppgis satsen for 2022 i kroner. (Svarform: tallfelt)

6 Økonomi

Det er prisene for 2022 som skal oppgis her. Er det gratis, sett prisen til kr 0. Hvis det er vanskelig å svare presist, oppgi svar i kommentarfeltet på punkt 6.12 .

6.1 Hva koster det å feste en kistegrav per år?

Oppgi svar i kroner. (Svarform: tallfelt)

6.2 Hva koster det å feste en urnegrav per år?

Oppgi svar i kroner. (Svarform: tallfelt)

6.3 Hvis dere har gravkapell: Hva koster det å leie gravkapell for de som er bosatt i kommunen (uten kirkemusiker osv.)?

Oppgi svar i kroner. Hvis det ikke koster noe, sett inn null. Dersom det er differensierte priser, oppgi gjennomsnittlig pris. (Svarform: tallfelt)

6.4 Tas det betalt for gravlegging av avdøde som ikke var folkeregistrert i kommunen?

Hvis det avhenger av hvor mange år det har gått siden flytting, velg «Delvis».

- Ja
- Nei
- Delvis

6.5 Hva betaler de etterlatte for kistegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift?

Eventuell betaling for bruk av kirke mv skal ikke inkluderes. Oppgi svar i kroner. (Svarform: tallfelt)

6.6 Hva betaler de etterlatte for urnegravlegging av avdød som ikke hadde folkeregistrert bopel i kommunen, inklusive 20 års festeavgift?

Eventuell betaling for bruk av kirke mv skal ikke inkluderes. Oppgi svar i kroner. (Svarform: tallfelt)

6.7 Hvor mye fakturerte gravplassmyndigheten i gjennomsnitt avdødes hjemkommune for gravlegging i særskilt tilrettelagt grav?

Gjelder avdøde fra andre kommuner. Oppgi svar i kroner. (Svarform: tallfelt)

6.8 Hva koster en plass i navnet minnelund?

Engangssum som inkluderer stell, navneskilt og eventuelt andel av felles minnesmerke. Oppgi svar i kroner. Pris til de etterlatte. (Svarform: tallfelt)

6.9 Hva koster en plass i unavnet minnelund?

Unavnet minnelund er ikke en vanlig minnelundstype på norske gravplasser. Det er en minnelund med et minnesmerke der familien kan være til stede ved urnenedsettelsen/ kistegravlegging, men det er ikke anledning til å sette opp individuell navneplate. Legg inn engangssum inkluderer stell og andel av minnesmerke. Oppgi svar

i kroner. Hvis det ikke finnes en slik minnelund på gravplassene, hopper du over spørsmålet. Pris til de etterlatte. (Svarform: tallfelt)

6.10 Hva koster en plass i anonym minnelund?

Engangssum som inkluderer stell, andel av minnesmerke. Oppgi svar i kroner. Hvis det er gratis, sett null. Jf. Gravplassloven § 21 – her er det eksplisitt nevnt at det kan fastsettes avgift for bruk av anonym minnelund. Pris til de etterlatte. Hvis det ikke finnes en slik minnelund på gravplassen, hopper du over spørsmålet. (Svarform: tallfelt)

6.11 Hva koster en plass i urnevegg?

Engangssum som inkluderer stell, navneplate og eventuelt andel av minnesmerke. Oppgi svar i kroner. Hvis det finnes urnevegger på gravplassene, hopper du over spørsmålet. Pris til de etterlatte. Hvis det ikke finnes en slik minnelund på gravplassen, hopper du over spørsmålet.

(Svarform: tallfelt)

6.12 Kommentarer til økonomipunktene

Dersom det f.eks. er differensierte priser på ett eller flere av punktene over, beskriv i kommentarfeltet. (Svarform: kommentarfelt)

7 Møter med tros- og livssynsamfunn som er virksomme på stedet

Se Gravplassloven §23, 3. ledd: Den som har forvaltningsansvaret for gravlegging i kommunen, innbyr minst en gang i året de tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet, til et møte for å drøfte hvordan tros- og livssynssamfunnenes behov ved gravferd kan ivaretas. Møtet kan avholdes som et felles møte for flere kommuner.

7.1 Ble det i 2021 og/eller i 2022 invitert til møte med tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet for å drøfte hvordan deres behov ved gravferd kan ivaretas? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Ja, som et felles møte for flere kommuner
- Nei, men vi har invitert til slike møter tidligere, og det har ikke vært oppslutning eller interesse
- Ikke relevant fordi det ikke er tros- og livssynssamfunn, utenom den norske kirke, som er virksomme på stedet
- Nei

7.2 Utdypende kommentarer med erfaringer fra slike møter: (Svarform: kommentarfelt)

8 Seremonirom og gravferdsritualer

8.1 Finnes det gravkapell/seremonirom som er livssynsåpne og egnet for andre tros- og livssynsritualer i din kommune? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Hos oss er det bare kirkebygget som er egnet for gravferdsritualer.
- Vi har gravkapell/seremonirom som kan brukes til livssynsåpne gravferder, men kristen utsmykning e.l. gjør at lokalet ikke fullt ut er egnet for livssynsåpne gravferdsritualer.
- Vi har gravkapell/seremonirom som kan brukes til livssynsåpne gravferder, men de er ikke egnet til mange av gravferdsseremoniene.
- Ja, vi har lokale(r) som er livssynsåpne og godt egnet for livssynsåpne gravferdsritualer.

8.2 Hva er eventuelt årsaken til at gravkapell/seremonirom ikke er egnet: (Svarform: alternativer med flere valg)

- Lokalene er for små
- Mangler universell utforming
- Mangler teknisk anlegg
- Mangler oppvarming
- Generelt behov for vedlikehold/oppgradering
- Enkelte brukere mener at kristen utsmykning gjør lokalet lite egnet

8.3 Hvor mange sitteplasser er det i det største livssynsåpne seremonilokalet i kommunen? (Svarform: alternativer med ett valg)

- 0-49
- 50-99
- 99-150
- Flere enn 150
- Vi har ikke livssynsåpne seremonilokaler

8.4 Finnes det livssynsåpne seremonirom i omkringliggende kommuner som innbyggerne kan benytte? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Vi har egne livssynsåpne seremonilokaler

8.5 Har det i løpet av de siste fem årene vært etterspørsel etter livssynsåpent seremonirom, som ikke har kunnet bli imøtekommet pga mangel på lokaler i kommunen? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja, sporadisk
- Ja, flere per år
- Vi får hyppige henvendelser om dette
- Nei
- Vet ikke

8.6 Har kommunen drøftet å etablere livssynsåpent seremonilokale i løpet av de siste fem årene?

Gjelder drøftinger i politiske organer. (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ikke relevant

8.7 Blir kirkebygg benyttet til livssynsåpne seremonier? (Svarform: alternativer med ett valg)

- Ja
- Nei
- Vet ikke

8.8 Hvor mange gravferder ble besørget av kommunen i 2022, jf §9, femte ledd i gravplassloven?

(Svarform: tallfelt)

12.5 Gravplassundersøkelsen 2023 - spørreskjema til kommunale gravplassmyndigheter

Det ble sendt et eget skjema til 6 kommuner hvor gravplassmyndighetene enten er kommunal, eller hvor gravplassvirksomheten ivaretas i sin helhet av kommunen. Under er det angitt hvilke spørsmål som ble utelatt i den kommunale undersøkelsen, og noen ulikheter i formuleringene.

Spørsmål til kirkelig fellesråd	Spørsmål til kommuner	Kommentarer
1.4 Har dere etablert egne nettsider for gravplassmyndigheten?	Ikke med i kommunal undersøkelse	I spørsmålet til kirkelig fellesråd som gravplassmyndighet skulle dette spørsmålet avdekke om medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn kunne finne nøytral/ livssynsåpen informasjon fra gravplassmyndigheten. Vi antok at kommunene ikke har denne utfordringen, og spørsmålet ble derfor ikke stilt til disse.
1.5 Brukes det egen brevmal for gravplasskorrespondanse?	Ikke med i kommunal undersøkelse	Ikke aktuelt å ta med da kommunen ikke er et tros-samfunn eller livssynssamfunn, og deres brevmal og logo er ikke knyttet til disse.
2.1 Anslag over hvor mange årsverk i fellesrådet som utfører administrative oppgaver knyttet til gravplassforvaltningen (inkludert andel av kirkevergestillingen).	2.1 Anslag over hvor mange årsverk i kommunen som utfører administrative oppgaver knyttet til gravplassforvaltningen?	Kun endret spørsmålsstillingen fra årsverk i fellesrådet til årsverk i kommunen.
2.2 Anslag over hvor mange årsverk i fellesrådet som er knyttet til praktisk arbeid på gravplassene.	2.2 Anslag over hvor mange årsverk i kommunen som er knyttet til praktisk arbeid på gravplassene.	Kun endret spørsmålsstillingen fra årsverk i fellesrådet til årsverk i kommunen.
2.19 Hvilke av disse miljøtiltakene er iverksatt på en eller flere av gravplassene?	2.19 Hvilke av disse miljøtiltakene er iverksatt på en eller flere av gravplassene? Gjelder ikke bygg.	Vi fikk noen spørsmål fra kirkelig fellesråd om dette også gjaldt bygg på gravplassen, noe det ikke gjorde. Vi presiserte dette i den kommunale undersøkelsen.
2.23 Har kommunen gjennom en tjenesteytingsavtale ansvar for den praktiske driften av gravplassene?	Ikke med i kommunal undersøkelse	Tjenesteytingsavtale forutsetter to juridiske parter. Derfor er dette spørsmålet ikke aktuelt for kommunen som gravplassmyndighet.
2.24 Hvis ja: Reell verdi av den kommunale tjenesteytingen skal framgå av regnskapet til fellesrådet.	Ikke med i kommunal undersøkelse	Tjenesteytingsavtale forutsetter to juridiske parter. Derfor er dette spørsmålet ikke aktuelt for kommunen som gravplassmyndighet.
2.25 Anslag over antall årsverk blant kommunalt ansatte som er knyttet til det praktiske arbeidet på gravplassene	Ikke med i kommunal undersøkelse	Når kommunen er gravplassmyndighet er alle som er knyttet til det praktiske arbeidet på gravplassen ansatt i kommunen.

5.1 Hvor mange av kommunens avdøde innbyggere ble kremert i 2022?	Ikke med i kommunal undersøkelse	Dette spørsmålet falt ut av den kommunale undersøkelsen ved en feiltakelse.
6.3 Hvis dere har gravkapell: Hva koster det å leie gravkapell for de som er bosatt i kommunen (uten kirkemusiker osv.)?	Ikke med i kommunal undersøkelse	Vi antok at dette spørsmålet ikke var aktuelt for kommunene å svare på, da de aller fleste gravkapell er i soknenes eie.

12.6 Spørsmål i undersøkelse om kommunal tjenesteyting (2022)

Tall fra denne undersøkelsen er inkludert i enkelte avsnitt i rapporten. Undersøkelsen ble sendt ut til alle kirkelige fellesråd som per 2022 var gravplassmyndighet.

Informasjonstekst: KA har i oppdrag fra departementet å være fagmiljø for alle som driver med gravplass. Vi ønsker derfor å komme i kontakt med de kommunene som gjør dette på vegne av fellesrådet som gravplassmyndighet. Det er til stor hjelp for oss dersom du kan oppgi navn og kontakinformasjon til den i kommunen som er ansvarlig for gravplassdriften.

Inngår fellesrådet i et samarbeid med andre fellesråd om gravplassdrift?

- Ja, vi mottar tjenester fra annet/andre fellesråd
- Ja, vi yter tjenester til annet/andre fellesråd
- Ja, vi både yter og mottar tjenester til/fra annet/andre fellesråd
- Nei

Er kommunen involvert i den praktiske driften av gravplassene gjennom tjenesteyting (gjelder ikke gravstell)?

- Ja, kommunen står for hele driften av gravplassen
- Ja, kommunen yter enkelte tjenester
- Nei, kirkelig fellesråd står for hele driften

Hvilke praktiske tjenester yter kommunen? (Flere valg mulig)

- Graving
- Vedlikehold av grøntanlegg (klipping, lusing osv.)
- Strøing
- Snøbrøyting
- Ettersyn/service på maskinpark
- Utlån/utleie av utstyr
- Annet

Annet - kommentarfelt

Om lag hvor stor del av den praktiske gravplassdriften utføres av kommunen (enten i form av tjenesteyting eller ved fakturering)?

- Ingen
- Under 20 prosent
- 20-40 prosent
- 40-60 prosent
- 60-80 prosent
- Over 80 prosent
- Vet ikke

Hvilke administrative tjenester yter kommunen? (Flere valg mulig)

- Saksbehandling av klager

- Utsending av fakturaer for feste
- Prosjektledelse ved nyanlegg og utvidelser
- Innkjøp av utstyr
- Bistand med anskaffelser
- Kontaktpunkt for gravferdsbyrå(ene)
- Informasjon på internett
- Oppmåling/karttjenester
- Annet

Annet - kommentarfelt

Om lag hvor stor del de administrative sidene ved gravplassdriften utføres av kommunen (enten i form av tjenesteyting eller ved at fellesrådet kjøper tjenester)?

- Ingen
- Under 20 prosent
- 20-40 prosent
- 40-60 prosent
- 60-80 prosent
- Over 80 prosent
- Vet ikke

Navn, epost og telefon til kontaktperson i kommunen:

- Navn
- epost
- Telefon

2024